



Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository



Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

225

636.5

2 004

ԹԱՎՈՒՔ ՊԵՍԼԵՄԷՔ

(BASSE — COUR)



ԷՍԷՐԻ

Մ. ԷՍԻՐԵԱՆ

ՄԷՔԹԷՊԻ ԹԸՊՊԻՑԷՆԵ ԶԱՆՆԷՑԷ
ՄՈՒՍԼԻՄԻ ՖԷՆՆԻ ՊԱՅԹԱՐԻ



ԻՍԹԱՄԳՈՒ,
ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ՖԱՊՐԻԳԱՍԸ
1879

Թավուք պէսլէմէք էյլէնճէլի վէ քեարլը պիր սէնասթ
 օլուպ Եւրոպատա փէք չօք իլէրի կիտէրէք կիւզէլ ճինս
 Թավուքլար Եթիշտիրիլտիկի ճիւմէ Թարաֆընտան Թաս-
 տիր օլընըր : Էճնէպի լիսանը իւրէ եազըլան Թավուք
 պէսլէմէք հաքընտա օլան քիթապլարը քարըշտըրտը-
 ղըմըտա քէնտի ճինս Թավուքլարընըն ասլու էսասը մէ-
 մայիքի շարքիյէտէն (մէմլէքէթիմիզտէն) ալուպտա ըս-
 լահ էթտիքլէրի Թավուքլարտան ազմա օլտըքլարը Թէպէյ-
 յիւն էտէր : Խմտի մէմլէքէթիմիզտէ չըքան պէօյլէ ճինս
 Թավուքլարըն ըսլահ ու իքմալինէ նիճուն չալըշմայալըմ :
 Վաքաա Թավուք պէսլէմէք եէք նաղարտա հիւ պիր շէյ
 կիպի կէօրինիր իսէ տէ ինսան օնլարըն ուտուլի Թէրպլիյէ
 վէ Թաղաիյէսինի (սնուցանել) պիլմէզ իսէ ճինսինին
 Փէնալաշմասընա վէ պու վէչիլէ օնլարտան պէքէնիլան
 սէմէրէ վէ հասըլթթըն էտիլէն մասըաֆը քօրուսմամասընա
 սէպէպլիյէթ վէրիլուր :

Եւրոպա լիսանը իւզրէ Թավուք պէսլէմէք վէ օնլարը
 իսսթալըքլարտան գուրթարմաք Եօլլարընը էօյրէտիճի
 նիճէ պին քիթապլար օլտըղը հալտէ միլլէթիմիզտէ
 պէօյլէ պիր քիթապ պիլլէ պուլընտամամասընտան Թօլայի
 շու ըիսալէնին քալէմէ ալընմասընը արզու իթտիմ : Նի-
 չին սուրէթի զահիրէտէ էյլէնճէլի վէ պաթընէն մէն-
 ֆաաթը պուլընան պիր սէնաաթը եանի Թավուք պէս-
 լէմէք Եօլընը պիլմէյէլիմ ինսան հէր կիւն սօֆրասընտա
 Թաղէ եուսուրթա պուլընըրսա վէ էքսէրիեա կիւզէլ
 փիլիճլէր եէսիւ քէյֆի կէլմէզ մի : Ամմա տէնիլէճէք քի
 աճապա Թավուք պէսլէմէք Եօլընը պիլմէյօրմըլը, Թա-

վուք պէսլէմէք տէ ալիւր շէյ մի : Պէն պիլծիւմէ չիֆթ լիքլէրտէ վէ խուսուսի զէվաթըն խանէլէրինտէ վաքը քիւմէսլէրի կէօրմիւլչիմքի հըֆիլսսըհհա (առողջարանա-կան) քալտէլէրինէ քիւլլիյէն մուղայիւր եափըլմըշ, թա-վուքլարը պէսլէմէքտէ վէք չօք նօքսանիյէթլէր վար, թավուքլար հասթա օլտըքլարընտա պիւր թաղըմ վահի շէյլէր իճրա խուսպ պիլ ճիւմէ թավուքլար թէլէֆ օլուպ կիթմէքտէ տիւլէր :

Իշթէ շու խուսուսաթէ մէպնի սէնաաթըմ Պայթար (անանաբոյժ) օլտըղընաան վէ Մէքթէպի թըպպիյէի Շա-հանէտէ ֆէննի պայթարի մուալլիմիյի իթմէքտէ պու-լընտըղըմտան միլլէթիմէ պիւր խըտմէթի նաչիդէ իթմէք էմէլի իլէ շու բիսալէնին նէշրինէ ճէսարէթ էյլէտիմ : Ումարըմ քի միլլէթ տաշարըմ ինտինտէ բիսալէմ հիւսնի դասուլ պուլուպ, զըրաաթտա գուլլանըլան վէ քէնտիլէրի եիւղինտէն թիճարէթ իտիլէն սայիր հայվանլար եանի Գէչի, Գօյուն, սիւտլի ինէք, էօքիւլ վէ Պէկիւր հազգ-լարընտա ճէմ ու թէրթիպ իլէ հազըրլատըղըմ սիկէր բիսալէլէրի միւթէազգըպէն նէշր իթմէյէ օլան արդու վէ խահիշիմի թէշվիգ իտէրլէր : Պու բիսալէտէ էվիլլա թավուք իլէ հօրօղլարըն ինթիխապը սանիյէն քիւմէս վէ քիւմէսին միւլհաղաթընըն ինչասը վէ սալիսէն թավուք-լարըն զըտասը, լապիյէն եուսուլթլամա վէ դօլօշկա ի-չիւն իտիլէճէք թէտասիւր, խամիսէն թավուքլարըն էք-սէրի հասթալըղլարը իլէ թէտավիլէրի (դեղային միջոց) սատիսէն թավուքլարա վէրիլէճէք պաղը իլաճլարըն թէր-թիպի պէեան ու թահըր օլընմըշտըր :

Թավուք պահչէսի(*) հայվանաթընը (թավուք, հինա թավուղը, քաղ, էօրտէք) պէսլէմէք մէնֆաաթը պիւր սէնաաթ տըր քի աղ պիւր մասրաֆլա օլուր էյէր անլէ-րին պէօյիւտիւմէսի, վէ պէսլէմէսի վէ տահա սայիր դէտպիլլէրի լայիքը իլէ պիլլինուրսէ : Թավուք պահչէսի հայվանաթը իքի նէվի օլուպ պիւրիսի թավուք ճինսի եանի լաւա վէ հէն լաւա : տիկէրի սու թավուքլարը եանի քալ վէ էօրէէ :

Հէման հէր եէրտէ մասրաֆտան քաչմաք իչին թա-վուքլարը կիւլլէրիլէրէրտէ վէ չէօփիլէրէրտէ վէ եախօտ պուլնլարա միւմասըլ մահալլէրտէ էթէ պէրիտէ սէր-պէստճէ պըաքըրլար քի էքսէրիա թավուքլարըն զայի օլ-մասընա սէպէպիլլէթ վէրիլլիշ օլուր : Լաքին կէրէք անլէրի պէսլէմէքլէ հիսս օլընաճաք էյլէնճէ վէ մէսրուրիէթէ, վէ կէրէք սօնրատան քեարըլ պիւր ֆիյաթլէ սաթըլմա-լարընըն սուհուլէթինէ մէպնի զիեատէ էհէմմիլլէթ վէ-րիլտիքտէ օնլարա այրուճա պիւր իքամէթկեահ եանի պիւր թավուք պահչէսի ինչա էթմէք լաղըմ կէլուր :

Թավուքլարըն հասըլաթը չօք վէ ալա օլմաք իչին կէ-րէք թավուքլարը, կէրէք հօրօղլարը լայրքը իլէ ինթի-

* Թավուք պահչէսի ինչա էթմէք լաղըմ կէլուր : Թավուք պահչէսի ինչա էթմէք լաղըմ կէլուր : Թավուք պահչէսի ինչա էթմէք լաղըմ կէլուր : Թավուք պահչէսի ինչա էթմէք լաղըմ կէլուր :



31950-64

(45119-64)

խապ էթմէք, վէ թավուք պահէսի իլէ քիւմէսի հըֆղըս, սըհհա քավախտի մուճիպինճէ ինչա էյլէմէք, վէ անլէ-
ըին ղըտասը իլէ թէտապիրի սաիրէսինէ հաքքը իլէ տի-
քաթ իթմէք իքթիզա էտէր քի աթիտէ պունլարըն ճիւմ-
լէսինտէն պահս օլունաճաքտըր:

ՊԻՐԻՆՃԻ ՊԱՊ

ԹԱՎՈՒՔ ՎԵ ԶՕԹՕԶ

ԻՆԹԻԽԱՊԸ

Թավուքլարըն ճինսի միւթէատտիտ իսէ տէ հէր եէր-
տէ պուլունանը ատի ճինստէն օլան թավուք օլմաղլէ
պուրատա պլիզ տախի եալընըղ անտէն պահս իտէճէք
իսէք տէ սաիր թավուք ճինսլէրինտէն պաղըլարընըն եա-
լընըղ իսիմլէրինի սաեարաք իքթիֆա էյլէյէճէլիլ:

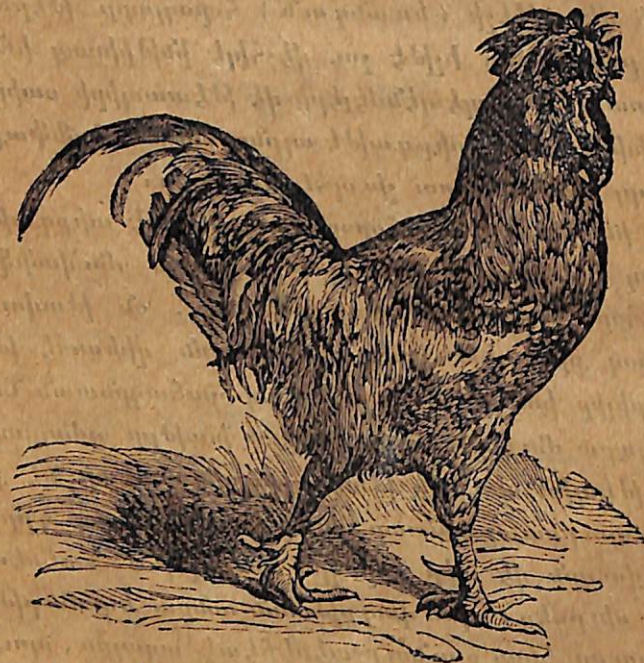
Ատի ճինստէն օլան թավուք հէր ըէնքլի պուլունուր-
իպիկի ղայէթ միւթէքէվլին (զարգացեալ) վէ ղայէթ
էնլի եախօտ գիեատէ ուզուն օլուր. կեահ տախի իպիկ
եէրինէ եալընըղ պիր թէփէլիք պուլունուր քի պաղը
քէրէ թավուղըն կէօղլէրինի գաբար: Պաղը քէրէ տախի
չէնէսինին ալթընտա իպիկին էվսաֆընա միւշապիհ էվ-
սաֆը իրաէ իտիճի պիր նէվի լահմի (մսեղէն) սաքալ
մէվճուտ տըր: կեահ պու սաքալ թիւյլէրտէն միւրէք-
քէպ օլուպ պիր նէվի կէրտանըք թէչքիլ էտէր:

Թավուքպահէսինին էյի օլմասը իչին պիր ճինստէն պու-
լունան հօրօղ իլէ թավուքլար ինթիխապ օլունալըտըր,
չէօյլէ քի քղըր տէօյլիլ, սաղլամ, պէեաղ ճիլտլի օլտուք-
լարը կիպի բէնչէլէրի տախի կիւլլէնք, վէ քիւլ ըէնկի
վէ սիահ եախօտ պէեաղ օլմալըտըր: Պէօյլէք եումուր-
թա եումուրթլայան թավուքլարը ինթիխապ էթմէք վէ
քուվէթլի վէ տթէչի (եռանդուն) հօրօղլարը թէրճիհ
էյլէմէք լաղըմտըր: Իչթէ շու վէչհիլէ ինթիխապ իճրա
օլընտըգտա (էկէր պէսլէնմէլէրի վէ թէտապիրի սաիրէ-
լէրի տախի նաղարը տիքգաթէ ալընըրսա) մուվաֆֆաքի-
յէթ հասլ օլաճաղընտա շիւպհէ եօք տըր:

Հօրօղ ինթիխապը. — հօրօղլարը ղիեատէ տիքգաթլէ
ինթիխապ էթմէլիտիր ղիրա քօլօչքալարըն մուվաֆֆա-
քիյէթի հօրօղլարա միւթէվաքքըֆ տըր. օն թավուղա
պիր հօրօղ քիֆայէթ էտէր, պունտան ղիեատէ թա-
վուք վէրիլիլ իսէ տէ հասըլաթը աղ օլաճաղընտան նաչի
թավուքլարա մուղիր օլտըղը վարիտի խաթըր օլմալըտըր:
Հօրօղա թէսլիմ օլունան թավուքլարըն ատէտի նէ քա-
տար աղ օլուրսա օլ գատար անլէրի մահսուլտար գըլար:
Պիր թավուղըն վէ պիր հօրօղըն քուվէթի 3-4 սէնէտէն
ղիեատէ սիւրմէղ. պու վաղըլթտան ոօնրա եումուրթլա-
մա խուսուսը հիսս օլունուր տէրէճէտէ աղալըր, պունըն
իչիւն հէր իւչ սէնէտէ պիր պէօյլէլէրինի տէիշտիրմէք
ֆախտէլիտիր, վէ պէօյլէ հայլանաթըն տէիշտիրիմէսի
իլէ ֆէնա պիր նէթիճէ հասըլ օլմամագ իչին հէր սէնէ
իճթիեար թավուք իլէ հօրօղլարըն եէրինէ տիկէր կէնճ-
լէրինի քօյմագ թէրճիհ օլընըր. պունտան մատա թա-

վուրպահանքն հիւսնի հարկնի պողմամադ իշին պինսէ-
լէրի (կաղմուածք) ֆէնա օլանլարընը չիւրլէյէ չըբարմադ-
ալա տըր :

Պիր հօրօղըն էյի օլմասը իշին կէօղլա սինահ վէ զա-
յէթ շիտտէթլի, պաքըչը իւէ կիտիշի զայէթլէ ճէսուր
վէ հիւպէթլի, թիւլլէրի չօդ վէ զայէթ փարլաք ըէնըլի,



կակասը՝ իրի վէ քըսա, իպիկի՝ կիւղէլ գըրմըզը, բէնչէ-
լէրի՝ գալի մահմուղլը վէ էնլի, կէօյսի էնլի, գույըրըզը՝
ուզըն վէ օրադ կիպի տէօնմիւշ օլմալարըր : Պիրտէ թա-
վուրլարա աշմաղա հարիս (եռանդոտ) օլմալը, վէ էյէր
պիր եէյէճէք պուլուր իսէ թավուրլարըն տախի քէն-

տուսինէ հիսէտար օլմալարը իշին չաղըրմալը, ախլամ-
լարը թավուրլարը քիւմէսէ կէօթիւրմէլլի, անլէրի չըղը-
րըպ պաշընա թօփլամալը, էյէր քէնտուսինի թութմաք
իսթէրլէր իսէ դէփիմէլի, վէ թավուրլարը տախիմ
վիքայէ էթմէյէ հաղըր պուլընմալը տըր : էյէր հօրօղ
գորդադ վէ սաքին օլուրսա հիշ պիր շէյէ եարամաղ :

Հօրօղլար քաղահն եախօտ հաստալըքտան տօլայը մահ-
տուլտարըր գուլվէթլէրինի զայս իտէճէքլէրինտէն թա-
վուրլարա օլան վաղիֆէլլէրինի իյֆա իտուպ իթմէտիք-
լէրինէ էքսէրիս նաղարէթ իթմէլիտիր :

Հօրօղլար իւշ այլըք օլտուղլարընտա պաշլար թավուր-
լարա աշմաղա, պու վաղըթտա պէօյլէ հօրօղլարըն թա-
վուրլարա աշմաղ մաթլուպ օլմատըքտա թավուր պահ-
չէսինտէն չըբարմալարըր : 3-4 սէնէլլէք հօրօղ մահտուլ-
տարըր ճիհէթի իլէ թավուրլարա ֆայտէսի օլմատը-
ղընտան թէրք իտուպ եէրինէ կէնճ պիր հօրօղ կէթիւ-
մէլի տիր :

Թավուր ինթիլապը . - թավուր սաքին, վէ էյիճէ թիւլ-
լի, հաղնէսի էնլի, դարնը՝ իրի վէ սարդըք վէ փէք չօդ
թիւլլէր իլէ միւղէյլէն, պաշը՝ պէօյիւք, կէօղլա շիտտէթլի,
պօյնու գալըն, իպիկի՝ գըրմըլը վէ սարդըք, բէնչէլէրի՝
մէնէգշէյէ եաղըն ըէնըլի օլմադ լաղըմտըր : Պունտան
մաստա թավուր տախիմ զըտաընը արամաղլա մէշղուլ
օլմալը, եալուրլարը իշին զիեատէ շէֆգաթը պուլուն-
մալարըր . էլէր վահշի վէ զալիմ օլուր իսէ գօլօշգաեա
օթուրտըղընտա զըտաընը ախլ իթմէսի իշին գալգմա-

ղա իճպար խոլտիյի վտգրթտա եռմուրթալարը քը-
րար, վէ եավուլարընը չինէյէրէք թէլէֆ իտէր:

Էօյլէ թավուլար վարտըր քի կէրէք քէնտու վէ կէրէք
սայիրինին եռմուրթալարընը գլրար պէօյլէլէրինի սէ-
չուպ սաթմալը եախօտ քէսմէլիտիր:

Ձօք սէմիլ թավուլարըն եռմուրթասը էյի օլմալ:
Էօթէն թավուլար եռմուրթլամայա ղայրի միւսթախտ
տիրլէր: Եռմուրթլայան թավուլար չիֆտլէչմէտիքճէ
եռմանրթալարը քօլօշքայա կէլմէզ: Պունըն իչիւն ապը
պիլինմէյէն եռմուրթալարը քօլօշքա իչիւն սաթըն ալ-
մաքտան իճթինապ էյլէմէլիտիր: Էյի պիր թավուք սէ-
նէտէ 80-120 եռմուրթա եափար:

Եռմուրթլայան թավուք աթիտէքի նիշանէլէր իլէ
մալիւմ օլուր շէօյլէ քի քուլաքլարը տօնուք գըրմըզը
օլուր. իպիկ իլէ սաքալլարը գըրմըզը օլուրլար վէ կէնճ-
լիք ալամէթի օլան գըրմըզըլըք ինթիյարլըք սէպէպի
իլէ մահվ օլստ պիլէ քըրմըզըճա պուլընըլար. մաքա-
տըն էթրաֆընտա պուլընան թիւլէր սըք, ուզուն վէ
սարքըք օլուրլար:

Քօլօշքայա օթուրմայա զիատէ միւսթախտ պուլընան
պիր թավուք պէր վէչհի զիր պիլինիր շէօյլէ քի վիճիւտ-
լէրի պօտուր եանի պաճաքլարը ալչաք օլուր, մաքատի
իհաթա իտէն թիւլէր սըք, ուզուն վէ սարքըք օլուր,
քալչալարը խաֆիֆ վէ չօք թիւլէր իլէ միւզէյյէն օլուր:

Թավուլըն սայիր ճինալէրի տախի ծըանսա վէ Ֆիլէ-
ճէնք վէ ինկիլիզ վէ Սպանեա վէ Նեմցէ ճինալէրիտիր քի
պուլնարտան ինկիլիզ ճինսի (Ստանպուրտա իսվէչ թավուլը

տինիլմէքլէ շէօհրէթ պուլմուշտըր) կէրէք եռմուրթա
եափմաք վէ կէրէք քօլօշքայա օթուրմադ ճիհէթլէրի



Իւլէլ Բուլ-ու

իլէ ճիւմէսինէ ֆաիք տիր: Սպանեա հօրօզը քավկայա
եարար, հաթթա ինկիլիզլէր հօրօզ քավկասը իչիւն ըՍ-
պանիա հօրօզընը եիւքսէք ֆիյալթ իլէ սաթուն ալըրլար:

Իֆինճի ՊԱՊ

ԹԱՎԱՐԷ ՊԱՆԶԵՍԻ

Թավուք պահչէսի վասի, վէ թօփրազը գումը օլմալը
վէ եիւզինտէ սու տուրմամադ իչիւն պիր ազ շէվ պու-
լընմալտըր. մէզիւր պահչէ կէրէք ճէնուպա վէ կէրէք
շարքէ միւթէվէճճիհ պուլընարտան պաշղա եազըն թա-

իշխարս սընագաւանս զարարտիտէ օլմամար իչինս պահ-
չէնին էօթէսինտէ պէրիսինտէ պաղը աղանար մէսէլա
թութ ֆիրէնը իւղիւմի աքասիա վէ միւրվէր աղանարը
տիքմէլի տիր քի պունլարըն մէյվէ վէ եափրաքլարը տա
թաւուքլարա իքինճի տէրէճէտէ պիր զըտա օլմուշ օլուր :

Պահչէ չըմալ ըիւղէարլարընտան աղատէ օլմագ իչինս
չըմալ թարաֆընա 3 արչըն իրթիֆարնտա պիր տիվար
եափմալարը , պահչէնին տիկէր ճիհէթլէրինէ պիր չիթ
վէ եա փարմագլը ինչա իթմէք քիֆայէթ իտէր իտէտէ
բիլիճլէրին թաչրա չըգմամաթը վէ պիր թաքըմ մու-
ղիր հայվանլարըն իչլրի կիրմէմէսի իչինս ըարմաքլար սըք
եափըլմալը տըր , թաւուք պահչէսինի պիր սըրթ իւղէ-
րինտէ եափմաք , վէ էքսէրի ահվալտէ իւսթիւ , աչըգ
պուլունմաք ֆայիտէլի տիր : Լայըքը պիր թաւուք պահ-
չէսինտէ աթիտէքի շէյլէր պուլընմալարը :

Ա . Թաւուքլարըն սէրպէսթ կէզմէլէրի իչինս վասի
պիր աբաղի .

Բ . Եաղընտա պուլունան թարլալարը ըղրար (ֆլասիլ)
իթմէմէք վէ սայիր հօրօղլար իլէ միւնասիպաթտա պու-
լունմամագ իչինս պիր չիթ .

Դ . Պիր սայվան .

Դ . Պիր եէմ սանտըղը .

Ե . Էյէր պահչէտէ սու եօք իսէ պիր եալադ վէ եա
պիր հաւուգ .

Զ . Պիր քուսլըք .

Է . Պիր քիւմէս .

Պիրինճի վէ իքինճի շէյլէր քօլայ վէ մայիւմ օլտըգ .

լարընտան վէ թարիֆէ տէ միւհթաճ պուլընմաթըլա-
րընտան թաֆսիլլէրինտէն սաթֆը նաղար օլընմըչարը :

Գ . ՍԱՅՎԱՆ

Թաւուք պահչէսինտէ պիր սայվան պուլընմագ զայէթ
իթիլալարըր : Մէգքիւր սայվան քիւմէսէ եաքըն օլտը-
ղը հալտէ եա քիւմէստէն այըր եափըլըր վէ եախօտ չա-
թըսը քիւմէս իլէ պիրլէչտիլլուր : Սայվանը շարքա նա-
ղըր ինչա իթմէլի տիր : Պու վէչիլէ թաւուքլար քար-
տան , եաղմուրտան , ըիւղէեարտան հըֆղ օլընըրլար վէ
էկէր սայվան քիւմէս իլէ պիրլէչմիշ իսէ եաղմուր վաթթի
թաւուքլար ըսլանմաքսըղըն քիւմէստէն սայվանա կէչէ-
պիրլիլէր : Սայվանըն գէմինի գուրու վէ պահչէսին գէ-
մինինտէն պիր աղ եիւքսէք օլմալարըր քի սու պասմասըն :

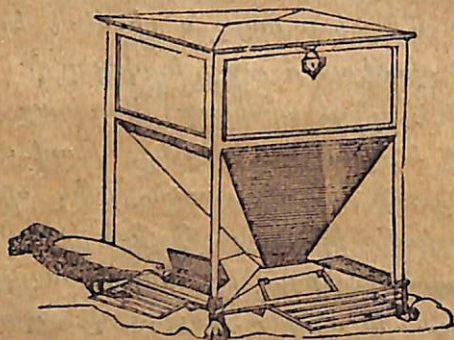
Քըչըն սայվանըն գէմինինէ կիւպրէ տէօքմէլի տիր քի
թաւուքլար հէմ իւշիւմէղլէր վէ հէմ կիւպրէսին իչինս
տէն քուրտլար պուլուպ սէվինիլլէր : Մէգքիւր կիւպ-
րէյի սըգ սըգ ալթիւսթ իթմէք վէ պէհէր այտա թա-
ղէլէմէք լաղըմտըր :

Սայվանըն պիր էյլիլի տահա վարտըր քի թաւուքլար
սայվանտա իքէն քիւմէսին հափասը իսթէնիլտիլի կիպի
թէճտիտ իտիլէպիլուր :

Դ . ԵԷՄ ՍԱՆՏՐՆԸ

Թաւուքլարա վէրիլէճէք եէմ թօիրադ իւղէրինէ ա-
թըլարընտա զայի օլաճաղընտան իւսթի աչըք պիր ու-

դուն օլուք քապ վէ եախօտ շէքիւտէ կէօսթերիւտիյի կիւպի պունա մախսուս պիր սանտըք տէրունինէ գօնուլապիւր: Ուզուն օլուքլարըն իւսթի աչք օլտըղը կիպի թափուլարըն պաչը սըղաճաք քըտար տէլիքի (քուշքաֆէսի եէմլիյի կիպի) պիր դահտա իլէ էօրթիւլէպիլիր:



Իէ՛ սանտըղը .

Շէքիւտէ կէօստէրիլէն եէմ՝ սանտըղընն էթրաֆընտա վաքի քիւչիւք կէօզլ րին էօնիւնտէ պիր քաֆէս վարտըր քի կէօզլէրին քաբաղը իլէ եայ վաչիթասը իլէ պիրլէշմիշ օլուպ թափուք վէ եա բիլիճլէր օլ քաֆէսլէրին իւղէրինէ պասաըլլարընտա կէօզլէրին քարաղը քէնտի քէնտիյէ աչըրը վէ թափուքլար քաֆէսին իւղէրինտէն կիթտիքլէրինտէ եինէ քէնտի քէնտիյէ քաբանըր:

Ե. ԵԱԼԱՔ ՎԷ ԵԱԽՕՑ

ՀԱՎՈՒՉ

Եալաք մաւրապպաի վէ դէմինտէն պիր աղ եիւքսէք օլուպ չէօմլէքճի չամուընտան վէ քէնարը էնլի օլմալը:

տըր: Կիւնտէ իքի տէֆա տէրունինէ սու տօլտըրմալը վէ եազըն ըսընմամաք իշիւն պիր կէօլկէ մահալէ քօյմալը ղէ քըչըն հալաքտաքի սուլըն տօնմամասը իշիւն քիւմէս տէրունինէ կէօթիւրմէլիտիր:

Թափուքլարըն պաթաքըլլարտան վէ տուրկուն սուլարտան սու իշմէլէրինէ միւսաատէ իթմէք պէօյիւք խաթաւտըր զիրա սալըն վէ աղըր խաթալըքլարա սէպէպ օլուր:

Էյէր թափուք պահչէսինէ եաքըն պէօյլէ տուրկուն սուլար վէ պաթաքըլլար պուլընրըսա թափուքլարըն օրալարա կիթմէլէրինի մէն իթմէք միւշքիւլ օլտըղընտան մէզըլըր տուրկուն սուլարը վէ պաթաքըլլարը գուրըթմալըտըր:

Թափուք պահչէսինին եաքըննտա վէ եախօտ իշինտէ պիր սու մէնպալը (աղըրիւր) վէ եախօտ աքար սու պուլընըրսա եալաղա հաճէթ քալմաղ:

Զ. ՔՈՒՄԼՈՒՔ

Թափուք պահչէսինտէ պիր պիրլէրինտէն ուզաք պիր քաչ չուքուր քազըլըպ տէրունինէ քիւլ վէ եախօտ ինճէ քում տօլտըրըրուր քի թափուքլար քէնտիլէրինի պիհուլուր քըլան վէ թէլէֆ օլմալարընա սէպէպ օլան պիթլէրտէն խէլաս օլմաք իշիւն օլ չուքուրլարտա կիտուպ հսւվարլանըրլար:

Է. ՔԻԻՄԷՍ

Հէման հէր եէրտէ քիւմէսլէր թափուքլարըն սըհհաթընա մուղայիր օլարադ եաթըլմաքտա օլտըղընտան վէ էօյլէ

եկրլէրոտէ ոլուլունտըքճա թավուլարտան մաթլուպ օլան իսուսուսաթ թահսիլ օլընամահաճաղընտան թավուլք քիւմէսլէրինին աթիտէ թարիֆ օլընտըղը կիպի ինչա իտիւմէսինի խասսէթէն թավսիյէ իտէրիմ:

Քիւմէս թավուլք պահչէսինին պիր թարաֆընտա շարքա միւթէվէճճիհ թուղլատան, թօփրաքտան, թաշտան եափըլըր: Քիւմէսի էքսէրինա թահթատան եափարլար իսէտէ չափուք քուրտլանաճաղընտան մէթուլք տըր: Քիւմէսին վիւսաթի հավի օլտըղը թավուլարըն ատէտինէ միւթէնասիպ օլմալը տըր: պիր թավուլք իւչիւն 1/2 մուրապպաի արչըն քիֆայէթ էթտիկի հիսապ օլընմըշտըր:

3000 թավուլքըք պիր քիւմէսին թուլի (երկայնուլթիւն) 25 վէ արղը (լայնուլթիւն) 15 վէ իրթիֆար (բարձրուլթիւն) 10 արչըն օլմալըտըր: Զէմինի թավուլք պահչէսի զէմինինտէն եարլմ արչըն քատար եիւքսէք օլմալը տըր քի եաղմուր վէ սայիր սուլար իչէրույէ հիւճիւմ իթմէսին:

Քիւմէսին եիւղինտէ իքի պուչուք արչըն արղընտա վէ իքի արչըն իրթիֆարնտա պիր քափու եափըլըպ պուքաբուլըն զէմինէ եաքըն մահալլինտէ թավուլարըն սուհուլէթլէ կերիպ չըքմալարը իչիւն պիր քիւչիւք քաբուճըք աչըլըքքի ճիւմլէնին պիլտիկի կիպի եօքարտան աշաղըյա վէ աշաղըտան եօքարըյա աչըլըպ քաբանըր: Պէօյիւք քաբու անճաք քիւմէստէքի եումուրթալարըն ալընմասը իչիւն վէ պիրտէ թավուլարըն քիւմէստէ օլմատըղը վաքըրթտա քիւմէսին հավասընըն թէճտիտ իտիւմէսի իչիւն աչըլըպ սայիր վաքըրթտա քէօքէք վէ քէտի

քէտի վէ թիւքի վէ հայվանաթի մուգիրքէի սայիրէ կիրմէմէլէրի իչիւն դաբալը քալըր: Քիւմէս գաբուսընա քարչու կեյէն եիւղինտէ տախի զիքր օլընան դաբույա միւշապիհ պիր դաբու տահա աչըլըր քի պու վէհիլէ քիւմէսին քարչու քարչույա իքի դաբուսը օլմըշ օլուր:

Քիւմէս գաբըսընըն իքի եանլարընտա պիրէր բէնճիրէ պուլընտըղը կիպի եան եիւղլէրինտէ տախի տէօրտէր վէ պէչէր (հասըլը լաղլմ օլտըղը քատար) բէնճիրէ պիրպիրլէրինէ քարչու աչըլըր վէ պու բէնճիրէլէր զէմինտէն 3 արչըն յիւքսէք պուլընմալըտըր: Բէնճիրէլէրին չէրիվէլէրի ճամ եէրինէ թէլ քաֆէս կէչիրիլի (լաքին այտընլըք օլմաք իչիւն գաբըլարըն եանընտա քի բէնճիրէլէր ճամ օլուր) վէ բէնճիրէլէրին տըշ թարաֆա աչըլըր պիրէր քանատը օլմալը տըր քի քըչըն սօուքտան հըֆղ էթմէք իչիւն կիճէ կիւնտիւզ գաբալը պուլընտըրլուր: Եաղըն իսէ կիւնտիւզլէրի գաբալը կէճէլէրի աչըք պրաքըլըր:

Պիրտէ զէմինին հիլասընտա վէ քիւմէսին եան եիւղլէրինտէ ալթըշար տանէ քիւչիւք տէլիքլէր եաբըլըր քի արղլարը վէ իրթիֆալարը ալթըշար բարմաք օլա, ճիւմլէսինտէ տախի քիւմէսին քիւչիւք գաբուճըղը կիպի աչըլըր դաբանըր պիրէր դաբըճըք պուլուլընը: Մէզքիւր տէլիքլէր պիր պիրլէրինէ քարչը աչըլըր քի պու վէհիլէ պէյնլէրինտէ պիր ճէրեանը հավա վաքի օլուպ քիւմէսին հալասը թէճտիտ օլընաճաղը վաքըրթտա աչըլըր: Էյէր մուրատ օլընըրստ մէզքիւր տէլիքլէրէ թէլ քաֆէս տախի կէչիրիլէպիրիլ:

Քիւմէսին տամբնը պուղտայ սափլարը իլէ էօրթմէք ֆայխտէլի տիր զիրա եագըն սէրին քըյըն սըճաք թու. թար: Պիր տամ իւղէրինտէ իքի տանէ բաճա բէնճէրէսի աչըլըր քի չէրչիվէլէրի իվլէր իլէ աչըլըպ պունկար տախի քիւմէսին հալասընըն թէճտիտինէ խըզմէթ իտէրէր: Քիւմէսին զէմինի պիրազ շէվ եափըլըպ թօփրադը տախի քումու օլմալըտըր: Վէ պիր ազ սէրթճէտէ օլմասը իչիւն պիր քաչ թապաքա ինճէ վէ քուրու թօփրաք եայըլ տըքտան սօնրա տէօյմէլի տիր: Վէ սըք սըք տէիչտիրիպ թազէլէմէք լազըմ տըր: Քիւմէսին զէմինի չիմէնթօ իլէ եափըլսա տահա էյի տիր:

Թաւուքլարըն քօնաճաք սըրըքլարը տէօրա քէօչէ ա. դաճտան մամուլ օլուպ քիւմէսին եան եիւղինին չաթըյա եաքըն մահալլինէ մըխանան տէստէքլէրէ սալանմայտճաք վէ քայմահաճաք վէչիլէ եօքարտան աչադըյա մայիլ (խոտորնակ) վէրաիվէն այաքլարը կիպի վաղ օլունըր մայիլ օլմասընա սէպէպ ալթընա թաւուք եուվալարը եաքըլապիլմէք վէ իւսթ աեադա քօնան թաւուք թէրս. լէտիկի վաքըթտա ալթ աեաքտա քօնանըն իւղէրինէ թէրս տիւշմէմէք իչիւն տըր:

Թաւուք քօնաքլարը քիւմէսին պիր թարաֆընտա եափըլտըղը կիպի քարչըլըքը օլմադ իւղրէ տիկէր թա. րաֆընտա տախի եափըլըր լաքին պու հալտէ իքի քօ. չաքլարըն քիւմէսին զէմինինտէ եէրէչտիրիլէն ուճլարըն պէյնինտէ պիր ատէմ սէրպէսթճէ կէչէճէք քատար կէ. զինթի պուլունմասը տախի ունըտըլմամալտըր:

Թաւուք եուվալարը էքսէրիեա սէօյիւտ տալարընտան

եափըլըր քիւմէսին եիւղինին տիւարլարընըն իւղէրինտէ իքի իւչ հաթթա տէօրթ սըրա պիրպիրի իւստիւնտէ: Մէգ. քիւր եուվալարըն ատէտի քիւմէստէ պուլունան թաւուք. լարըն ատէտի քատար օլմալըտըր զիրա հէր թաւուք մէգ. քիւր եուվալարտան պիրիսինի ինթիսապ իտուպ հէր վա. քըթ օրատա եումուրթլար: Եուվալար տիւար իւղէրինէ մըխանան հալքալարա կէչիրիւուպ պրաքըլըր քի թէմիդ. լէնմէք իչիւն եէրինտէն չըքարըլըր: Վէ իչինտէ քուրտ վէ սայիրէ պուլընմաք ինթիսալինէ մէպնի քայնար սու իլէ եըքայըպ թէմիդլէմէք էվա տըր: Եուվա չէքիտէ կէօս.



Թաւուք Եւվալար

Թէրիտիլի իւղրէ նըսֆ տաիրէ չէքլինտէ պուլընըր: Եու. վալարըն պիրինճի սըրասը զէմինտէն 12 փարմաք եիւքսէք վէ տէօրտիւնճի սըրա տախի 2 ¹/₂ արչըն եիւքսէք օլմա. լըտըր քի թաւուքլար քօյալըքլա եուվալարա չըքապիւ. սինէր: Եուվանըն տիպինէ սաման տօլտըրըլըր քի հէր հաֆթա թազէլէմէք իքթիղա իտէր: Հէր պիր եու. վանըն տէրունինէ ալչըտան եափըլմիչ պիր եումուրթա պրաքմալը տըր: Եուվանըն իչինէ ատի եումուրթա քօյ. մագ ֆէնա տըր զիրա եումուրթա հէր կիւն թազէլէն.

մէք իստէր քի պու իսէ եռմուրթա քաղաէն ունու
տըլըպ խայը վագըթ եռվատա քալտըքտա չիւրիւյէճէ-
կինտէն ֆէնա գոգու բէյտաս էտէր:

Պաղէն եռվա եէրինէ քիւմէսին տիւլարը իյինտէ քի-
չիւք տէօրթ քէօյէ վէ եա տաիրէվի ֆագաթ թավուք-
լարըն գօլայըք իլէ կիրէպիլէճէքլէրի վէչհ իւղրէ հիւճ-
րէլէր եափմագ թէրճիհ օլընլը: Պու հիւճրէլէրին էօ-
նինտէ ալթը փարմաք էնիլիյինտէ պիր ըաֆ պուլընըր:

Հիւճրէ իքի իւչ հաթթա տէօրթ սըրա օլապիլիր:
իյլէրինէ եռվալարտա օլտըղը կիպի սաման վէ ալը եռ-
մուրթա գօնրլըր: Հիւճրէլէրին պիրինճի սըրասընըն զէ-
մինտէն եիւքսէքլիյի թահմինա պիր արչըն տըր: Հիւճ-
աչաղըտան ըլէլէրին էօնինտէ պուլընան ըաֆլարըն պէհէր
ուճլարընա եօքարըյա մայիլէն քիւմէսինղէմինինէ քատար
եինէ ալթը փարմաք էնիլիյինտէ վէ վէրտիվէն աչաղը կիպի
այագլարը համիլ պուլընան չիլը թահթա եէրլէչտիրիլըր
քի թավուքլար անըն իւղէրինտէն հիւճրէլէրէ քատար
կիտէրլէր:

Քիւմէս փէք զիւրտէ թէմիլլիյէ քիւմէսթաճ տըր: Էյէր
պաքըլմասա պիր թաքըմ սալլըն հասթալըքլար զուհուր
էտէր քի թավուքլարըն քէօքինի դըրար: պուլըն իյիւն
հէր սապահ եըքանըպ թէմիլլիյէմէլտիր: Քիւմէսին տի-
վարլարընը հիչ օլմաղ իսէ սէնէտէ իքի տէֆա քիրէճ իլէ
պատանա էթմէլի վէ թալանընտաքի թօլ վէ էօրիւմ-
ճէքլէրի հէր կիւն սիւփիւրմէլի: գօնաղլարը վէ եռվա-
լարը վէ հիւճրէլէրի սյտա իքի տէֆա գայնար սու իլէ
թէմիլլիյէմէլի: Էյէր լիւմէսին զէմինի թօփրաք իսէ սա-

պահլէյին թավուքլարըն քիւմէստէն չըքտըքլարընտան
սօնրա սըք պիր թարաք իլէ թէմիլլիյիւ նէճասէթլէրի
թօփլամալը: վէ էյէր չիմէնթօ իլէ եափըլըչ իսէ թա-
րաղա հաճէթ զալմայըպ տիկէր պիր թարղ իլէ թէմիլ-
լէնլը: հէր կիւն թավուքլար քիւմէստէն թաչրա չըք-
տըքլարընտան սօնրա գաբու վէ բէնճէրէլէրի ալմալը:

Եաղըն վէ հաթթա քըչըն քիւմէսին հալասը փէք զի-
եատէ սըճաք օլուրսա պաճա բէնճէրէլէրինի վէ զէմինին
թէսվիլլիյէսինտէ պուլընան տէլիքլէրի պիր աղ վագըթ
աչըպ եինէ գափամալը տըր: Եռվա վէ հիւճրէլէրին իյինէ
գօնուլան սամանը քըչըն հիչ օլմաղ իսէ իքի տէֆա վէ
եաղըն աչտա իւչ տէֆա թաղէլէմէլտիր: Քիւմէս տի-
վարլարընտա եարըքլար վէ տէօքիւքլէր բէյտա օլտըք-
տա հիչ պիր վագըթ զայպ էթմէքսիլին քիրէճ խօրա-
սան իլէ գաբամալը վէ իւղէրինի պատանա էթմէլի տիր:

Քօլօքքայա օթուրան թավուքլար քիւմէստէ ըահաթ
իտէմէյէճէքլէրինտէն պուլընա աչըր պիր մահալ եա-
վըլմագ միւրէճճահ (նախամեծար) տըր:

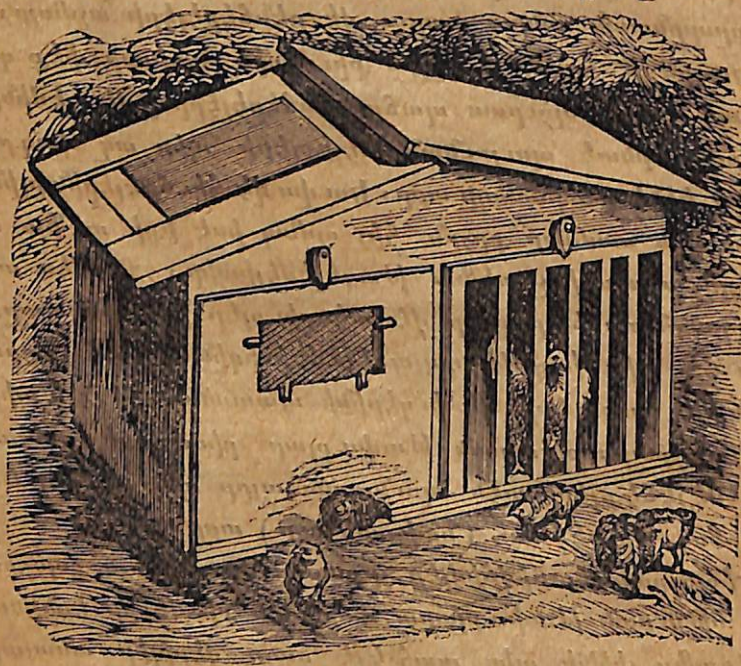
Քօլօքքատան ճիվճիվլէր չըքտըղը վագըթտա քօլօքքա-
յա օթուրան թավուքլարա մախսուս քիւմէսին էօնինտէ
էթրաֆը չիթլի պիր պահլէյէ սալը վէրիլիր անալարը
իլէ պէրապէր: Պու չիթլի պահլէտէ տախի թավուք
պահլէսինտէ օլտըղը կիպի սայլան, եէմ սանտըղը, եա-
լաք, քուլըք, աղաճլար պուլընմալը տըր:

31950-64 (45719 - 64)



ՃԻՎՃԻՎ ՍՍՆՏԸՂԸ

Քօլօշքալարա մախսուս չիթլի պահչէ տէրունինէ շէ-
քիլտէ կէօստէրիլտիլ իւզրէ պիրպիրլէրինտէն 2-3 փար-
մագ ուզաք վէ շարքա միւթէվէճճիճ ճիվ ճիվ սանտըք-



ՃԻՎՃԻՎ ՍՍՆՏԸՂԸ

լարը եէրլէշաիրիւսպ ճիվճիվլէր կիճէլլէրի մէզքիւր սան-
տըրլարա գօնըլըր. էյէր հաւա ըութուպէթլի (խոնաւ)
եա սօղուք օլտա կիւնտիւղլէրի տէ:

Հէր պիր սանտըղըն էնիլիլի պիր պըշք, վէ իրթիֆալարը
պիր արշըն սըր: Մէզքիւր սանտըքլար մէշէ աղաճըն-

տան եափըլըր քի ճիվճիվլէրի սապահըն վէ աքշամըն
սէրինինտէն հըֆը ու վիքայէ էտէր:

Շու տախի խաֆի օլմայաքի քիւմէսլէրի հայվանաթ
սայիրէ վէ խուսուսի իլէ պէկիր ախըրլարընտան վէ մէս-
քէնլէրտէն ուզաք եափմալը տըր:

Քիւմէստէն թօխլանըլան թալուք թէրսի պուճա մախ-
սուս օլմագ իւզրէ քիւմէսլէրտէն ուզաք քաղըլան չու-
քուրլարա տօլաըրըր: Պու վէչիլէ թօխլանըլան թէրս-
լէր ֆըքրոյըպ քուրտլանաճաղընտան պու մահղուըն էօ-
նիւնի ալմաք իչիւն թաղէ թէրսլէր իլէ տօլմուշ չու-
քուրլարտաքի թէրսլէր իւզէրինէ ալշը թօղու էքիլըր:

ԻԻՋԻԻՆՃԻ ՊԱՊ

ԹԱՎԱԲԵԼԱՐԸՆ ՂԵՏԱՍԸ

Թալուքլար էթլէրի ճիհէթլէ գըյմէթլի խէլէր տէ
եումուրթալարը հասէպի իլէ գըյմէթլէրի պիր դաթ
տահա արթար: Իշթէ պէօյլէ ֆայտէլի վէ գըյմէթլի
հայվանըն ճինսինին չօղալմամասը վէ հասըլ էթտիքլէրի
եումուրթալարըն աղ օլմասը պաշգա շէյ տէիլ իլլա ղը-
տալարընըն (սնունդք) լայըքը պուլլմամասը տըր:

Հէման հէր եէրտէ թալուքլարա մաթլաղա հուպու-
պաթ վէքիլըր քի վազաա պու նէվի դըտա էլզէմ իսէ
տէ թալուքլար լայըքը իլէ նաղաըը տիլգդաթէ ալընըր-
ոա էթ վէ քուրտ վէ պէօճէք վէ սայիրէ իլլան հարիա

(ցանկացող) պուլընտըղը կէօրիւիւր : Թաւուքլարըն բէնչէլերի իլէ թօիրաղը էչէլմէսի պաչգա պիր շէյ տէյիլ իլլա քուրա վէ սօղլուճան վէ պուճլարա միւմասըլ շէյլեր պուլուպ կէմէք իլին տըր :

Իշթէ պուճտան զահիր օլըր քի թաւուքլար հէմ նէպաթի (բուսային) վէ հէմ հայվանի (անասնային) զտայա միւհթաճ տըր, վէ հուպուպաթ իլէ օթ կէյիշի էթ վէ եա պէօճէք վէ սայիրէ պուլամամասընտան իլէրի կէլիր : Թաւուքլարա վիրիլէճէք զըտա մուլթէլիֆ օլտըղը կիպի պիրպիրէրինէ գարըշտըրարադ վէրմէք տախի հէմ իտարէլի վէ հէմ ֆախտէլի տիր :

Հուպուպաթ . - հէրնէվի նէպաթի զըտա (հուպուպաթ) թաւուքլարա եարար . եուլաֆ . գարա պուլտայ . մըսըր պուլտայը , արփա , վէ պուլտայ վէ քէնէվիր թօխումը վէ տարը եէրլէր : Կուլաֆ իլէ պէսլէնէն թաւուքլարըն եումուրթասը տահա իրի օլուր :

Քարապուլտայը էվվէլա թաւուքլարը բէտտ էտէրլէր իսէ տէ սօնրալարը ալըշըպ իշթահ իլէ եէրլէր քի հէմ քուլվէթլէնմէլէրինէ սէպէպ օլուր վէ հէմ եումուրթլամալարընը թէյվիք իտէր : Քարա պուլտայ իլէ պէսլէնէն թաւուքլարըն խասթալըքլարա աղ տիւչար օլտըքլարը կէօրիւիւր : պիր թաւուղա կիւնտէ օն տիրհէմ գարա պուլտայ քիֆայէթ իտէր :

Մըսըր պուլտայը թաւուքլարըն սէմիլ օլմասընա եալար : Պիր թաւուղա կիւնտէ 5-6 տիրհէմ մըսըր պուլտայը եուլաֆ վէ եա արփա իլէ գարըշըք իթա օլընմասը քեաֆի տիր :

Քէնէվիր թօխումը թաւուքլարըն եումուրթլամասըն . վէ քօլօքայա օթուրմալարընա մէտար օլուր իսէ տէ հատտէն զիւնտէ եէտիլէրլինտէ քըշարլար (կտաքնան վէ խասթա օլըրլար :

Պէյրիւլճէ , նօհուտ , այ չիչէլի թօխումընը , իւզիւմ ճիպրէսինի , չիւրիւք մէյվէլէրի վէ պիր թաքըմ եապանի օթլարըն թօխումլարընը սէվէրլէր :

Պիրտէ հուպուպաթըն էլէնմէլէրինտէն , վէ հարմանտան պաքի քալան մէվատ տախի չիֆթիլէրտէ չօք պուլընըպ պիր շէյ տախի եարամատըքլարընտան թաւուքլարա զըտա մաքամընտա վէրիլիր :

Պուլտայ քէրէյի պէսլէյիճի օլմատըղընտան զըտայի մուլթաք կիպի թաւուքլարա վէրիլմէսի ճայիլ օլմայըպ տիկէր հուպուպաթ ունլարը իլէ գարըշտըրլարաք խամուրլար եաիլըտըքտան սօնրա վէրիլէպիլիր : Քէրէք հայվան քանը իլէ եօղըլըպ խամուր եաիլըտըքտան սօնրա թաւուքլարա վէրիլիր իսէ պէսլէյիճի օլըր իսէ տէ զըտայը մուլթաք օլմամայըտըր , վէ ֆատըլա վէրիլէրէք սայիր զըտալար իլէ միւլթէվալլէն (փոխանօրդարար վէրիլիր : Պուճնէվի խամուր պիթթէրճէճ քըշըն վիրիլիր , եաղըն չափուք ֆըքրար :

Պուլտայ , եուլաֆ , արփա , մըսըր պուլտայը , չալտար , քարա պուլտայ , եօնճա , մէրճլմէք , նօհուտ , պուրչաք , ֆասուլեա , պաքլա սափլարընը փարչալայըպ էօյիլթտիլտէն սօնրա խամուրլար եաիլըրքի թաւուքլար պուճնէվի խամուրլարա զիւնտէ հարկա պուլընըրլար վէ լալըքը իլէ պէսլէնիլէր :

Թափուքլար եայրնըզ հուսուպաթ իլէ պէսլէնմէյուպ սէպղէ տախի իսթէրլէր . սալաթա , լահանա , քուզուքուլաղը , սպաննաք , բանճար եափրաքլարը վէ պահչէլէրտէ պուլունան ֆայտէսիլ օթլար կէրէք չիյ վէ կէրէք փիշմիշ օլուրսա թափուքլարա եարար : Լահանա թուրշու եափրըպ վէրիտիքտէ տահա էյի օլուր :

Աղաճ եափրաքլարը տախի մէսէլա քարա աղաճ , տիշ պուտաք աղաճ , ըխլամուր աղաճը վէ աքասիա եափրաքլարընր թափուքլար եէրլէր : Մէղքիւր եափրաքլար բարչալանըպ խամուրլարըն թէրքիպլինէ տախի տախիլ օլապիլուր :

Բանճար . — ուֆաք թօղրանըմըշ չիյ բանճարլար ալէլուսում թափուքլար իշիւն ալա պիր զըտա տըր . էվիլէլ էմիրտէ եէմէյէ չէքինիլլէր իսէ տէ եավաշ եավաշ ալըշըպ իշթահ իլէ եէրլէր : Բանճար թափուքլարը եաղլանտըրմաղլէ եուսուրթլամալարընր թէնքիս իտէր : Բիշմիշ բանճար՝ քէրէք վէ սաման ունը վէ գուրու օթ ունը իլէ քարըշտըրըլարաք պէսլէյիճի խամուրլար եափրըր :

Փէղա բաթաթէս վէ եէր էլմասը վէ շալկամ փիշիլիլիպ տօղրանտըրտան սօնրա աղ պիր նիսպէթտէ հուպուպաթ վէ սայիրէ ունլարը իլէ քարըշտըրաք խամուրլար եափրըր քի թափուքլար իստէք իլէ եէրլէր վէ պէսլէնիլլէր :

Իշպու քէօքլէրին իսթիմալինի թափուք պէսլէյէնլէրէ թափսիյէ էտէրիմ զիրա թափուքլարըն հէր կիւնլիք զըտասընա աղ պիր մըքտար քարըշտըրըլտըքլարընտան պահալարըտա օլ քատար ֆահիշ օլմաղ :

Պալատէն պէրու թարիֆ ու պէեան օլընան զըտալար վաղթու զէմանէ կէօրէ միւթէվալիյէն (փոփոխակի) վերիմէլիտիր :

ՀԱՅՎԱՆԻ ՂԸՏԱ

Էվիլէլէ տախի սէօյլէտիյիմիլ իւղրէ թափուքլար հայվանի զըտայա միւհթաճ տըրլար :

Հայվանի զըտա իսէ պիր պէօճէքլիք եափմագ վէ կէրէք չիյ կէրէք փիշմիշ վէ տօղրանըմըշ էթ վէրմէք իլէ հասըլ օլուր :

Թափուքլար իփէք պէօճէքլէրինիտէ իշթահ իլէ եէրլէր իսէ տէ իփէք իմալ օլընան մէմլէքթլէրտէ (Պուրսա վէ սայիր մահալլէր) օլտըղը կիպի պօլ պօլ վէրմէմէլիտիր զիրա իփէք պէօճէքլէրի թափուքլարըն էթինէ վէ եուսուրթլասընա ֆէնա վէ քէրիհ պիր քօքու վէրիլլէր :

Նէպաթի զըտատան պաշգա հայվանի զըտա իլէ պէսլէնէն թափուքլար գուվէթլի օլտըքտան մատա չափուք պէօյիլլէր :

Փիլիճլէր եուսուրթլատան չըքտըքլարընըն Կ - Յ ինճի կիւնիւնտէն հայվանի զըտա իլէ պէսլէնէպիլիլի : Վէ պէօյլէ փիլիճլէր տօղտուքլարընըն եիկիրմինճի կիւնիւնտէ էքսէրիա բէյտահ օլան փիլիճ խասթալըղընա թութըլմաղլար (փիլիճ խասթալըղը սէպէպիլէ փէք չօք փիլիճլէրին թէլէֆ օլտըքլարը ճիւմլէնին մալիւմի տիր) :

Իմափ կէլէլիմ պէօճէքլիք եափմանըն ուսուլինէ :

ՊԵՏԱԿԻՔ ԵՍՖՄԱՔ

Պէօճէքիք թիւմէս վէ քեաֆֆէի մէսքէնկէրտէն ու-
զաք եափըմալտըր զիրա պիր թաքըմ ֆէնա քօքուլար
նէշը խոճէնկնտէն սըհհաթէ մուկիրր օլուր :

Պէօճէքիքին տէրինկի պիր վէ էնի իքի ադշըն օլմադ-
լադըմ կէլիր : Պօյը իսէ թափուլարըն աոտէտի իլէ միւ-
թէնաափալ տիր . եանի եիւզ թափուլ Էշիւն իւշ ադշըն
պօյ քիֆայէթ խոտէր :

Չուքուրըն տիպի սէրթ օլմալտըր քի հասըլ օլան
քուրտլար թօփրաք արաոյնտան եէր պուրուպ քաշմա-
սընլար : Պուշըն իշիւն չիմէնթօ վէ եա մալթա թաշը վէ
եա թուղլա իլէ եափըրտըրը կիպի եան տիվարլարը տախի
պէօյլէ օլմադ իդթիղա էաէր : Վէ եան տիվարլարը թօփ-
րաք զէմինկնտէն պիր քարըշ եիւքսէք պուլքնմալտըր :

Չուքուր եափըլտըրտան սօնրա տիպինէ իւշ փարմաք
քալըն պիր թապաքա թէշքիլ էթմէք իւղրէ ուֆաք
տօղրանըմըշ չափտար սամանը . վէ պուշըն իւսթիւնէ
պէկիր կիւպրէսինտէն միւրէքքէպ իւշ փարմաք դալըն-
լըղընտա իքիճի պիր թապաքա , պուշըն իւսթիւնէ
տախի պիր փարմաք դալընլըղընտա շէրպէթի թօփրաք ,
պուշուն իւղէրինէ տախի ծօքրա հէր դանդի պիր հայ-
վան դանը վէ եախօտ էօլմիւշ վէ եա քէսիլմիշ հայվան
իշէնպէսի վէ եա սրօղըրտաքրօրը վէ եախօտ էթ փար-
չալտըր եէրլէշալտիքտէն սօնրա եինէ սէօյլէտիլմիլ

կիպի իքիճի պիր սըրա վէ պուշըն իւսթիւնէ իւ-
շիճի պիր սըրա վէհասըլ չուքուր տօլքնճայա քատար
պէեան օլընան ուսուլ իւղրէ թապաքալար թէրթիպ
օլընըր :

Լաքին չուրապը ունուտըմամալտըր քի պալատէ պէ-
եան օլընան հէր պիր մատտէ պիրպիրի իւսթիւնէ քօ-
նըրըր իքէն պասըլմալտալ օլտըրը կիպի պրաքմալտըր
զիրա իւղէրինէ պասըլըրտա պէօճէքիքը աղըր աղըր վէ
անճաք չուքուրըն եիւզինտէ հասըլ օլուրլար :

Պէկիր կիւպրէսի թաղէ օլմալտըր քի չափուք ֆըք-
րայա պիլսին : Բըշըն կիւպրէնին չափուք ֆըրրամալ
իշիւն մըքտարը զիեատէլէնտիլիտիլի կիպի իւղէրինէ
լընճաք սու տախի սէրփիլիլ :

Պէօճէքիք պէօյլէճէ թէրթիպ օլընտըքտան սօնրա
թափուլարըն օրալարա կիթմէսինի մէն իթտիքտէն պաշ-
քա եաղըն չալըլար իլէ վէ քըշըն ճամլը չէրչիվէլէր իլէ
էօրթմէլի : Ձիրա եաղմուր սույը պէօճէքիլէ տախիլ
օլուրտա պէօճէքիքին եումուրթալարանը քըրար : Վէլ-
հասըլ բուլթուպէթտէն վէ սօղուքտան մուհաֆաղա էթ-
մէլիտիր պէօճէքիքիլէրի :

Պէօճէքիք թէրթիպ օլընտըքտան պիր քաշ կիւն
սօնրա պէօճէքիքը հասըլ օլմայա սալալալալ պէօճէքիք-
տէն տըշարը չըքըպ քաշմայը խթէրլէր քի պուշըն էօ-
նիւնի ալմադ իշիւն տըգդաթը էլտէն պրաքմամալ տըր :

Պէօճէքիքը հասըլ օլուրքտան սօնրա հէր կիւն պիր
քաշ քիւրէք չըքարըպ թափուլարա կիւնտէ իքի տէֆա
վէրիլիլ :

Լաքին պէօճէքէրին չափուք տաղըլըպ քաչմա-
մալարը իշին սէրթ պիր թօփրաք իւղէրինէ քօնըմալը
տըր: Պունա մախոսա գապլար եափըսա տահա էյի
օլուր, պիր թավուղա կիւնտէ 20-25 տիրհէմ պէօճէք
քիֆայէթ իտէր: Պունտան զիեատէսի թափուքլարա
մուզիրը տըր:

Թավուքլար տիկէր պէօճէքէր մէսէլա սայլանկէօլ,
չէքիրկէ, թըրթըր, սօղլուճան վէ սայիրէյի պուլուպ
եէրէր:

Թավուքլար պալըք վէ սայիր տէնիլ մախուքընը եէ-
յիպ պէսէնտիքէրինտէն տէնիլ քէնարը մահալլէրտէ
պուլընան քիմսէլէր տէնիլէ եաքըն քիւմէսէր եափըպ
թավուքլարը քուճըքլարա պրաքմաղլէ վէ պիր թագըմ
ինտանըն եէմէտիկի գըյմէթի աղ պալըքլար թավուքլա-
րա վէրէլմէյլէ թավուք պէսէնէր:

ԹԱՎՈՒՎԼԱՐԱ ԵՒՄ ՎԷ

ՍՈՒ ՎԷՐՄԷՍԻՆԻՆ ՈՒՍՈՒԼԻ

Թավուքլարա եէմ մունթաղամ վէ մուայլէն սահաթ-
լարտա վէրիլիր: Եէմ վաքթի կիւնտէ իքի տէֆա օլըպ
պիրի սապահ վէ տիկէրի ախչամ տըր: Եէմ տախմա
այնի մահալտէ եանի եա սայլանըն ալթընտա վէ եա
քիւմէսին իշինտէ կէզլինթի մահալլինտէ վէ եա թա-

վուք պահչէսինին եաղմուրտան մուհաֆաղալը պիր եէ-
րինտէ վերիլիր: Եէմ վաղթի թափուքլար չըղըրլարքտա
ուղաքտան իշիտիպ քօչա քօչա կէլիլէր: Սէսէ կէլմէ-
յէն թավուղըն հաստա օլտուղը անլաշըլըր:

Իշթէ թավուքլար եէմ մահալլինէ պիր տէֆա ալըշ-
աղըքլարընտա էվլէլտէն կէլիպ օրատա թօփլանըրլար:
Եէմ թէվլիի մուայլէն սաաթլարտա օլմատըղը վաղըթ
փէք չօք թավուքլար նամէվճուտ օլաճաքլարընտան
եէմտէն իաթիֆատէ իտէմէղլէր: Եէմի չօք սէրփմէմէլի
տիր զիրա օլըրքի թավուքլար աղ պիր շէյ իլէ տօյըպ
պաքըսը եէրտէ քալմաղլէ, պէյհուտէ եէմ զայ իտիւ-
միշ օլուր:

Հուպուպաթ վաօի վէ քուրու պիր տրաղի իւղէրինէ
սէրփիլուր: Էյէր քիւչիւք վէ մահտուտ պիր մահալտէ
թէվլի օլընըրա ճիւմէսիտէ միւսալաթէն եէմ եէյէ-
մէղլէր:

Եէմի թավուքլարըն ատէտինէ նաղարէն պիր քաչ
քիշի թէվլի իթմէլի տէր: Թավուքլարըն տիշի օլմայըպ
հուպուպաթը եութարըքլարընտան ճիւմէսինինտէ միւ-
սալաթէն եէմիշ պուլընտըքլարընա բէք զիեատէ տըգ-
գաթ էթմէլիտիր: Թավուք քուրսաղընը պէշ տաղիդա-
տէ տօլտըրըր:

Պաղը մահալլէրտէ էքօնօմիլէ ըիայէթէն շէքիտէ
կէօթէրիլտիլի իւղրէ եէմ սանտըղը եափըլըր քի թա-
վուքլարըն ատէտինէ կէօրէ պէշ օն տանէ պուլընըպ
մինասիպ մահալլէրտէ եէրէշտիլիլիպ եինէ պալատէ
պէեան օլընտըղը կիպի մուայլէն սաաթլարտա մէղքիւր

սանադըն կեօղէրինէ հուպուպաթ տօլտրրաթ թափաք-
լար օրատան եերէր վէ պու վէչիլէ հուպուպաթն հիչ
պիր տանէսի դայ օլազ:

Պիրտէ եէմ վէ խամուրլար վէ պէօճէքէր վէ սայիր
եէմէր թօփրաք իւգերինտէ թափուքլարա վերիլէճէք
եէրտէ իւգերի քարաքլը ալլաճըք եէմիլքէր եափրլըպ
եէմ պունլարըն տէրունինէ դօնուլարաք թափուքլար կէ-
լիպ եերէր, իչպու եէմիլքէր միւթէհարրիք օլըպ խ-
թէնիլէն մահալէ կէօթիւրիլիւ. եաղըն թափուք պահչէ-
սինտէ վէ քըչըն սայվանըն ալթընա վէ եա քիւմէսին
տէրունիտէ կէզլինթի մահալլինէ քօնըլըր վէ թափուքլա-
րըն առէտինճէ պիր քաչ տանէ եափրլըր: իչպու եէմիլք-
էրին պօյը խթէնիլտիլի քատար ուղուն օլապիլիւ:

Մէդքիւր եէմիլքէրէ եէմէր (հուպուպաթ խամուր,
պէօճէք վէ սայիրէ) միւսավաթէն թէվիլ օլընտըղըն-
տան հէր թափուք քէնտի էօնիւնտէ պուլընան բայընը
եէյէճէյինտէն ճիւմէսիտէ միւսավի մըդտար եէմ եէ-
միչ օլըրլար:

Պէնճէ պու եէմիլքէր պալատէ պէեան օլընան ու-
սուլլէրին ճիւմէսինտէն ալա տըր: եէմիլքէր հէր
սապահ խուսուսիլէ եաղըն եըքանըպ թէմիլլէնմէլիտիր:

Թափուքլարըն եէմէրի քիֆայէթ տէրէճէտէ թուզ-
լանտըքտա հէմ եէմէրին հաղմի դօլայ օլըր, հէմ թա-
վուքլար քուվիլէթլէնիր հէմ պիր թաղըմ խաթթալըք-
լարտան աղատէ պուլընըլար հէմ եումուրթլամալարը
չօղալըր հէմ սօն պահարտէ թափուքլարըն թիւյ տէօք-
մէլէրինի կէրի պըրագըր վէ եա մէն խտէր: Պէչ օքքա

եէմէ օն տիրհէմ թուզ քեաֆի տիր: Էքչիմէյէ պաչա-
յան խամուրլարը թափուքլար բէք չօք սէվտիլքէրինտէն
անլարա թուզ խթէմէլ. թուզ թաղէ խամուրլարա
գօնըլըր:

Թափուքլարա վէրիլէճէք սու խալիս վէ թէմիլ վէ
թաղէ օլմալլտըր քի պալատէ պէեան օլընան եալաք-
լարա տօլտրրըպ եաղըն թափուք պահչէսինտէ պրա-
դըլըր վէ գըչըն քիւմէս տէրունինէ գօնըլըր: Եալաք-
լարըն սույը եաղըն կիւնտէ իւչ տէֆա վէ քըչըն պիր
տէֆա տէյիչաիրիլիւ:

Ըսընմըչ, բիս, վէ ֆէնա սուլար փէք չօք խաթթա-
լըքլարա սէպէպիլէթ վէրիլքէր:

Եաղըն հէր պիր օքքա սույա պիր տիրհէմ թուզ ա-
թըլտըքտա բէք չօք խաթթալըքլարըն էօնիւ ալընմըչ
օլուր:

Թափուքլարըն լէճէքլէրի սուլարա փատը չիվի վէ
տէմիր փարչալարը աթմաք բէք չօք ֆաիտէլի տիր:

Հէր սապահ եալաքլարտա աքչամտան քալան սուլարը
տէօքտիւքտէն վէ կիւզէլճէ եըքայըլ թէմիլլէտիքտէն
սօնրա թաղէ սու տօլտըրմալտըր: Թափուքլարըն կէօլ
վէ տուրդուն սուլարը վէլ հատըլ րաթ կէլտիլքէրի եէր-
լէքտէն սու իչմէլէրինի մէն իթմէլի տիր:)

ՏԵՕՐՏԻԻՆՃԻ ՊԱՊ

ԵՈՒՄՈՒՐԹԼԱՄԱ • ՔՕԼՕՇՔԱ • ՎԷ ԶԻՎՃԻՎԼԷՐ ՀԱՔՔԸՆՏԱ
ԷՏԻԼԷՃԷՔ ԹԵՏԱՊԻՐ

.....0.....

Ա. ԵՈՒՄՈՒՐԹԼԱՄԱ

Էյեր թավուքլար ֆետրվար, Մարտ, Ապրիլ այլա-
րընտա տողմը իսէլեր ալթը այլը օլտըքլարընտա պաշ-
լարլար եռմուրթլամայա, էյեր տահա սոնրա տողմուշ-
լար իսէ կէլէճէք իլք պահարտա եռմուրթա եաբարլար
ալէլումում կէնճ թավուքլարըն եռմուրթլամասը իսթի-
յար թավուքլարընքինտէն էրքէն վէ եռմուրթալարըտա
տահա քիւշիւք օլուր վէ պիրինճի եռմուրթալարընտա
քան լէքէլէրի պուլընըր:

Սոն պահարտա եռմուրթլամայա պաշլաեան իլք պա-
հար թավուքլարը իքինճի սէնէտէ պիրինճի սէնէտէն
տահա ղիեատէ եռմուրթա եափարլար վէ պու իքինճի
սէնէ պեօյլէլէր իլին էն մահսուլտար սէնէ օլուր վէ
եռմուրթալարը տա պէօյիւր:

Իւշինճի սէնէ տալի պէօյլէ կէչէր. տէօրտինճի սէ-
նէտէ եռմուրթլամա թէնարուս (նուաղիլ) իտուպ ար-
թըք սէնէտէն սէնէյէ աղալմայա եիւղ թուլթար:

Պ. Պարալ տէրքի էյի եռմուրթլայան պիր թավուք

թէքմիլ էօմիլ իշինտէ 550-600 եռմուրթլատան ղի-
եատէ եռմուրթլամալ եանի պիրինճի սէնէտէ 80, ի-
քինճիտէ 120, իւշինճիտէ եինէ 120, տէօրտինճիտէ 80
վէ արթըք պուլնտան սոնրա եափաճաղը եռմուրթալա-
րըն ատէտի աղալըր:

Պուլնտան իսթինթամ օլընտըղը իւղրէ պիրթավուք պէշինճի
սէնէսինի թէքմիլ իթտիքտէն սոնրա քէսմէլի տիր. պու
տա պաշքա պիր շէյ իշին տէյիլ իլա պէօյլէ հասըլա-
թը օլան հայվանլար հասըլաթլարը քէսիլտիքտէն սոնրա
պէսլէմէք իլին պէյհուտէ մասրաֆ իտիլմէսին: Պալատէ
պէեան օլընան մըքտար իւղրէ եռմուրթա ալմաղ իլին
թավուքլարը քօլօքայա օթուրթմամալը տըր. ղիրա քօ-
լօքա ղէմանընտա եռմուրթալարըն ատէտի ¹/₅ օլուր էյէր
թավուք սէնէտէ իքի տէֆա քօլօքայա օթուրըրսա եռ-
մուրթալարըն ատէտի ²/₅ օլուր:

Աթիտէ քի ճէսվէլտէ էյի թավուքլարըն պէհէր սէ-
նէ եափտըքլարը եռմուրթալարըն ատէտի ալթթալա-
մին կէօսթէրիլմիշ տիր:

1	սէնէ իլք պահար թավուքլ	20
1	» ատի թավուք	80
2	» » »	120
3	» « »	120
4	» » »	80
5	» « »	60
6	» « »	40
7	» « »	20
8	» « »	10

550

Թավուքլարըն եռմուրթլամասը մունթաղամ օլմայըպ
սէպէպի տէ մալիւմ տէյիլտիր. պաղը թավուքլար իւշ

կիւնտէ պիր, պաղըլարը իքի կիւնտէ պիր վէ պաղըլարը տա կիւնտէ պիր եախօտ իքի եումուրթա եաբարլար:

Թաւուքլարըն եումուրթլամասը եաքլաշտըրտա պիր եէրտէ տուրամազ վէ լանդաթը քըքըրտար: Խպիկի չօք քըղարըր, կէօղի տահա աթէչի օլուր վէ եէմինի զիեատէ հըրս իլէ եէր. գարանլըք վէ կիզլի մահալէր արար եումուրթլամաք իլին:

Թաւուքլար ալէլումում սապահլարը եումուրթլարլար իսէտէ սօնրալարը եանի թիւյ տէօքմէ վազթինտէ եումուրթլամա ախչամ իւզէրի օլուր. եանի իլք պահարտա սապահլէյին, եաղըն էօյէյէ եաղըն վէ սօն պահարտա էօյէտէն սօնրա թաւուքլար (թիւյ տէօքմէ վազթի միւս. թէննա օլարադ) հէման հէր կիւն եումուրթլարլար վէ պուտա էյի պէսլէնտիքլէրինտէ վէ սօղազտան մուհաֆաղա օլընտըքլարընտա օլքատար մունթաղամ օլապիլի:

Թաւուքլարըն Յունվար այընտա եումուրթլամայա պաշլամալարը մաթլուպ օլարքտա քէնէվլըր թօխումը, պուզտայ գըրընթըս, մըսը պուզտայը, գարա պուզտայ, պէօճէք վէ սայիրէ վէրիլմէլի տիր:

Ալէլումում թաւուքլար Յունվար, Փետրվար, վէ Մարտ այլարընտա պաշլարլար եումուրթլամայա, Մայիս, Մայիս, Յունիս վէ Յունիս, այլարը թաւուքլարըն էն մահսուտար այլարըտըր. Յունիստէն պաշլապարաք եումուրթլամա աղալըր վէ պու վազըթաա իլք պահարտա քօլօքայա օթուրմանալար եումուրթլարլար. Օգոստոս վէ Սեպտեմբեր այլարընտա եումուրթլամա պիր դայրէթ

ալըր. պու զէման քօլօքայա օթուրմայանլարըն իւլիննի վէ օթուրմանլարըն իքիննի եումուրթլամալարը օլուր:

Հօկտեմբեր վէ Նոյեմբեր այլարընտա եումուրթլամա հէման պիւսպիլթիւն քէսիլլը պու վազթա թիւյ քէսիլլէ տէնիլլը: Դեկտեմբեր այընտա եումուրթլամա պիւսպիլթիւն վուզուա կէլմէղ. լաքին պալատէ պէեան օլընտըղը իւզրէ պէսլէնիլէն վէ սաղանըլան պիր քաշթա վուք այրընտա պիր եէրտէ պուլընտըրլարքտա եումուրթլամա՝ միւսթէննա օլարադ մէքըլըր այտա վուզուա կէլլը: Իշթէ պու ուսուլ իւզրէ պու մէվսիմտէ թաղէ եումուրթլա պուլընըր քի փէք պէօյլաք գըյմէթի օլուր. պունտան մատա թաւուքլարը կիւնէյին գարլարընտա պիր եէրտէ պուլընտըրմադ վէ պախուսուա կիւսլրէ իւզէրինտէ տուրտուրմադ լաղըմ տըր:

Եւումուրթլամայը ուզաթմանըն եօլը

Թաւուքլարըն եումուրթլամասը խիթամ պուլարդտա թաւուքլար քօլօքայա օթուրմադ խիթերլէր. լաքին եափտըրլարը եումուրթլար գալտըրըրլարա եումուրթլամա պիթթապի տահա ուզուն վաղըթ սիւրէր. վէ էյի պէսլէնմէշ վէ սէրպէթ պըրադըմը թաւուքլար մահսուտար լըքլարընտ վէ եաշլարընտ Նիսպէթէն իլք եումուրթլա յըլարընտա 20 - 40 եումուրթլա եափտալիլլըրլէր: Էյէր թաւուքլար դայէթ սէմիլ օլուրլարտա եումուրթլամալարը աղալըր վէ պաղըրէրէ գոպուզաղ եումուրթլա

եափարլար քի թէպտիլի մահալ էտիլմէսի եախօտ քօլօշ-
քա իչինն իսթիմալի դայրի միւմքինն օլուր :

էյէր թալուքլար դայէթ զաիֆ օլուրլարսա եէնէ եու-
մուրթլամալարը աղալըր . շուրնն իչինն թալուքլար դա-
յէթ սէմիզ օլմագսըզնն էթլ' օլմալըտըրլար :

Թալուքլարը քօլօշքայա օթուրմատան մէն
էթմէնին ուսուլի

Թալուքլարն եումուրթլամասը խիթամ պուլտըգտա
(թալուքլարն ճինսինէ , մահսուլտարլըզնա վէ եա-
շնա եախօտ խոսուսաթը սայիրէյէ նաղարէն աղ վէ
եա չօք վաղըթ սիւրէպիլիր) քօլօշքայա օթուրմագ իս-
թէրլէր : Իմտի թալուքլարն քօլօշքայա օթուրմասը
մաթլուպ օլմատըքտա անլարը պիր քաֆէստէ հապս
խոուպ իքի կիւն եէմսիզ սաքլամալը վէ եալընըզ սու
վէրմէլի տիր . պիր աղ օթ տախի վէրլիէպիլիր . վէ
պիր քաչ քէրէ ոօղուք սուեա սօքըպ չըքարմաք լաղըմ
տըր : Իշթէ պուրնտան սօնրա թալուքլար սէրպէսթ պը-
րագըլտըրլարընտո քօլօշքայա օթուրմայը ունուտըրլար
վէ էօթէյէ պէրլիյէ քօշարլար : Պուրնտան պիր քաչ կիւն
սօնրա իպիկլէրի , քի պիրինճի եումուրթլամատան սօնրա
րէնկի քաշմիշ խտի , եէնիտէն գըրմըզըլանըր վէ պաշ-
լարլար եումուրթլամայա . լաքին պաղէն 5-6 կիւն եու-
մուրթլատըքտան սօնրա եէնիտէն քօլօշքայա օթուրմայա

արզու իզհար իտէրլէր : Հէրնէ օլուր իսէ օլսուն շու ի-
քինճի եումուրթլայիշ պիրինճի եումուրթլայիշ գատար
սիւրմէզ :

Գիւմէստէն եումուրթալարը թօիլամաննն եօլու

Հէր կիւն այնի սաաթտա վէ եումուրթլամատան տէր-
պըպ սօնրա , էվվէլա էօյէյին , սօնրա ագչամ իւզէրի
եուվալարտա պուլընանն եումուրթալարը ալմալը տըր :
էյէր թաղէ եումուրթայա իհթիեաճ պուլընըրսա էրքէն
վէ եա կէճ հէման քիւմէսին պօշ պուլընտըզը վաղթը
կէօղէթլէյիպ տըգգաթլէ իչէրի կիրմէլի վէ պօշ եուվա-
լարտա պուլընանն եումուրթալարը ալըպ տահա տերու-
նինտէ թալուք պուլընանն եուվալարա եարլաշմամալը
եուվալարտան թօիլանըլան եումուրթալարն ֆէնալաշ-
մամասը իչինն սէրին պիր եէրէ քօյմալարը : Էյէր եու-
վալարտան եումուրթալարը մուրթաղամէն ալմաք իհ-
մալ օլընըրսա էքսէրիա եումուրթալարընը հէնուզ քօլօշ-
քալայան թալուքլար պուլընըր քի շու քայըտսըզըլըքտան
նաշի քօլօշքա պօղըլըպ արթըգ նէ եէնիր նէ տէ քօլօշ-
քայա եարար :

Պուրնտան մատտա մէգքիւր քայըտսըզըլըքտան նաշի
(քօլօշքա զէմանը օլմատըգտա պիլէ) թալուքլար եու-
մուրթա պուլընանն եուվալարտա եումուրթլամայը թէր-
ճիհ իթտիքլէրինտէն էօյէ եուվալարտա պուլընանն եու-
մուրթալարըն պօղըլմասընա սէպէպիլիէթ վէրլիլիր : Վէ
հաթթա թալուքլար եումուրթալարը գըրապիլիլիլէր :

Քիւմէստէն խարիճ մահալտէ եռմուրթա
արամադ վէ պաշը պօշ կէդէն թավուրլարը թէր-
պլիյէ էթմէք ուսուլի

Եռմուրթլայան թավուրլար դարանլըք վէ սուքիւ-
նէթ սէվտիքլէրինտէն եռվալարընըն իշինտէ քէն-
տուլէրինի պիհուղուր դըլան պիր շէյ կէօրլըլէր իսէ
եռվալարընը թէրք խտուպ սայեր կիզլի վէ դարանլըք
պիր եէր արարլար եռմուրթլամաք իշինն: Իշթէ պու-
վէչիլէ պիր թավուր քիւմէստէն խարիճ պիր մահալտէ
եռմուրթլամայա պըշըր իսէ անըն կիզլէնտիյի եէրի
պուրմադ իշինն կէօղէթլէյիպ ուզադտան արդատընտան
կիթմէլի լաքին մէգըիւր մահալէ եադլաշմամալը տըր
դիրա թավուր օլ եէրի տէ թէրք խտուպ կիտէր պիր
սայեր կիզլի եէրտէ եռմուրթլար քի պուլընմաաը միւշ-
քիլ օլուր:

Իշթէ պուլընն իշինն պէօյլէ պիր թավուր պիր քաշ
եռմուրթա եռմուրթլատըքտա պիր աղը գալտըրըլըք վէ
եռմուրթլամա իսթիւմ պուլտըքտա եռմուրթլարըն
ճիւմլէսի պիրտէն գալտըրըլըք: պու վադըթտա թավուր
պիթթապի քօլօքայա օթուրմադ արդուսընտա պուլը-
նըպ կիզլէնտիյի մահալտէ եռմուրթա պուլամստըղըն-
տան մէյյուսէն (տրտում) քիւմէսէ ավտէթ իտէր:

Էյէր թավուր կիզլէնտիյի մահալտէ կէճէյի տախի
կէչիրիր իսէ քի էքսէրիա վուդու պուլուր քօլօքայա

օթուրմադը զէման կիտիպ արամաք վէ քիւմէսէ կէ-
թիրմէք լաղըմուրը:

Պունտան մատտա սապահլէյին տահա քիւմէսին դա-
բուճըղը աշըլմատան, եռմուրթլարընը կիտուպ պաշ-
դա կիզլի եէրտէ եաիմայա ալըշան թավուրլար քիւ-
մէստէ թուլթըլպ մագաթլարընա տըգգաթլէ բարմագ-
սօղըլարաք եռմուրթա պուլընտըղը հիսս օլընտըքտա
պէօյլէ թավուրլար քիւմէստէ վաքի եռվալարտան պի-
րիսինէ հապս էտիլիր վէ եռմուրթլայընճայա դատար
քիւմէստէն տիշարը չըքարըլմադ: Իշթէ շու ուսուլ պիր
քաշ քէրէ թէքրար օլընմաղլէ թավուրլար պաշքա կիզլի
եէրլէրտէ կիտիպ եռմուրթլամատան ֆէրաղաթ կէլիր-
լէր:

Քօլօքայա մախսուս եռմուրթլարը
թօիլամադ վէ սաքլամաք եօլու

Քօլօքա իշինն իրի եռմուրթլարը ինթիսապ իթմէ-
լիտիր, պուլըլարտան չըքան ճիւճիվլէր տահա իրի օլուր:
Իշպուլ քօլօքա եռմուրթլարը եարըսընա քատար քէ-
րէք տօլու գուլթուլար իշինն գօնըլուպ պու տախի
ալթը տիւզ պիր սէրէթ իշինն եէրլէշտիրիլիր սարսը-
մամաք իշինն:

Թավուրլարըն եափտըլարը եռմուրթլարը իւզէրինէ
բուրչուն քալէմ իլէ եռմուրթլանտըղընըն թարիխինի վէ
եռմուրթլայան թավուրլըն ճինսի եաղըլըր քօլօքա գէ-

մանրնտա չաչրումամաք իշին : Գօլօքայա մախսուս եու-
մուրթալարը հալի պուլընան քութուլար քուրը , հալա-
տար վէ սըճաք իլէ սօղուքտան մուհաֆաղալը պիր մա-
հալտէ եան եանա միւհքէմճէ եէրլէշտիրմէլիտիր :

Եումուրթլամայը ուզաթմաք ուսուլի

Ճիւմլէնին մալիմի օլտըղը իւզրէ սըճադ լիմնըլըլար-
տա վազըթը վազըթսըղ հէր նէվի չիչէք վէ մէյվէ եէ-
թիշտիրիլտիլի կիպի սըճաքըլըթ թավուլըլարա տախի եու-
մուրթլամալարը ճիհէթինճէ ֆախտէլիտիր :

Վազասա պու պիր ազ մասրաֆը կէօրիւնիւր իսէտէ
թավուլըլարտան ալընաճաք հասըլաթ մէզքիւր մասրաֆը
քօրըյապիլիլի :

Պու ուսուլ քըչըն քիւմէսլէրտէ քիւմէսլին պէօյիւք-
լիլինէ կէօրէ պիր վէ եա իքի սօպա եաքմաքլէ օլուր :
Գիւմէսլին տէրէճէի հարարէթի բէօլէթ թէրմօմէթրօ-
սընըն 15-18 տէրէճէլէրինի կէչմէմէլիտիր վէ պու տէ-
րէճէնին պիր գարարտա պուլընտըրմասը իշին քիւմէս
տէրունինտէ թէրմօմէթրօլար ասըպ սըճադըլը օնա
կէօրէ մուլաղէնէ իթտիրիլիլի : Պունտան մատա քըչըն
թավուլըլար քօնաքլար իւզէրինտէ տուրմատըլարընտան
քիւմէսլին զէմլինի սաման իլէ էօրթիւլիւր քի թավուլ-
լար անըն իւզէրինէ օթուրըլըլար :

Բ . ԳՕԼՕՇԻԲԱ

0

Գօլօքայա օթուրաճաք օլան թավուլա թօհումը
եումուրթալար թէսլիմ օլընըր :

Պիր թավուլըն քօլօքայա օթուրմաք իստէտիլինի
պիլտիրէն նիչանէլէր

Պիր թավուլ քօլօքայա օթուրմաք ինթիյաճընը հիսս
էթմէյէ պաշլատըքտա Գօլօքայա (թավուլըլարա մախսուս
պիր սէս) պաշլար . քանատլարընը աչըք թուլթար , եէրլէրտէ
եէմ արար վէ եէմէզ , եուլասընտա տախի սուրէթ-
լէ օթուրուպ գալըմազ . վէ օլդատար քօլօքայա օթուր-
մաք հէվէսի արթար քի ալթընա նէ եումուրթա քօ-
նըյսա հատտա ալըտան եալիլըմըլ եումուրթալար պիլէ
քօնըլսա իւզէրինէ օթուրուլար :

Պէօյլէ պիր թավուլըն քօլօքայա օթուրմասը մաթ-
լուպ օլտըքտա եումուրթա թէսլիմ օլընմաղտան էվէլ
եուլատա 24 սաաթ թէրք էթմէլի տիր քի թավուլըն
հիսս էթտիկի շու արգուսընըն մուվազգաթի (առթա-
մանակեայ) պիր շէյ օլուպ օլմատըղը անլաշըլմաք իշին :

Դժուարացած օրերն ընդհանրապես
ինքնակամ էր

Թափուքարուն ճիւղի տէ շու միւհիմ օրն պօրճը
իյֆա էթմէյէ էլվէրիշի պուլնմատըլարնտան քօլօ-
քայա օթուրտըլաճաք թափուքարը սէչմէք բէք լաղըմ
տըր : Դժուար թափուքար միւլայիմ վէ էքի սէնէլէք
օլմալը տըր . եռվատա օթուրտըլը վազըլթտա նանընա
կիտիլէ քաչմամալը տըր . վահշի վէ դօրդաք պիր թա-
վուք քօլօքսալնը թէքմիլ էտէմէյիպ քէնտիսինէ թէս-
լիմ օլնան եռմուրթալարը քըրմաք վէ եիւզ իւսթիւ
պրազմազ կիպի ֆէնալըլար էտէք :

Այնի կիւնտէ պիր չօք թափուքար պիրիլէքտէ
քօլօքայա եաթըրմանըն ֆայիտէլէրի

Պազը քիմէլէր քօլօքսանըն էյի օլմասը վէ նաղար ալ-
մամասը իչիւն պիր թաղըմ վահի շէյլէր իճրա էտէք-
լէր քի պուլնարն ապուէսասը օլմատըլնտան պէօյլէ
պաթըլ ֆիքիլէրէ իթիքատ օլնմամասընը իսպիսանէ
թափսիլէ իտէրիմ :

Պիր քօլօքա լայըրը իլէ պաթըրտըքտա հիւ պիր շէյ
օլմայաճաղընա չիւպհէ եօքտըր : Այնի կիւնտէ վէ եա
պիր էքի կիւն ֆատըլա վէրիլէրէք պիր քաչ թափուքար
պիրտէն քօլօքայա եաթըրմաք ֆայիտէլի տիր գիրա

Թափուքարտան պիրիլնին քօլօքսալ էյի օլմատըքտա վէ
քիֆայէթ էտէճէք քատաք փիլիճլէրի հասըլ էտէմէտիք-
տէ պուլնըլէր տիլէր քօլօքսալ էյի օլման թափուքար
թէսլիմ օլնըպ օպիրիլնէ տիլէր եռմուրթալար թէսլիմ
օլնըր : Պիրտէ հէմէն պիր վաթըլթտա էքի քօլօքստան
հասըլ օլման փիլիճլէր եալընը պիր թափուքար վիրիլէ-
պիրիլ լաթին ալշամալը տալ դէնտի փիլիճլէրի իլէ պէ-
րապէր ալթընա քօլմալար էյէր պէօյլէ եաթըլմազսա
օնլարը տէօյէր վէ քապուլ էթմէլ : Էյէր փիլիճլէրի
պաշքսալնա վերիլէն թափուքարը թէքթաք քօլօքայա
եաթըրմաք միւլէլն օլմամաս պէօյլէլէրիլն ալթըր քօ-
լօքայա եաթմայաճաղընա էմնիլէթ քէյտա էտէրէք
սալը վէրիլմէլի տիր :

Պիր քօլօքա թափուքարնա թէսլիմ օլնաճաք
եռմուրթալարն ապտիլ (թիւ)

Դժուար մախսուս եռմուրթալարն ապտիլ թա-
վուքարն պէօյիլէլիլնէ նիսպէթ օլնմալարտըր . թափու-
քար քօլօքա իչիւն վէրիլէճէք եռմուրթա ալ օլմալարտըր
էյէր չօք օլուրսա քօլօքա պօղուլըր : Էն զիեատէ պէօ-
յիւք պիր թափուքար 15 տէն զիեատէ եռմուրթալար իտարէ
էտէմէտիլնտէն ալթըլմալմ թափուքարա 12 եռմուր-
թա թէսլիմ օլնըր :

Իսլէլ թափուքարը քէնտի եռմուրթալարնըն 10-12
տանէսինի վէ պիր պաշքա իրի թափուքարն եռմուրթա-
լարնըն 6 տանէսինի իտալէ էտէպիրիլէր :

Պիր քօլօքա թավուղընա մուխթէլիֆ ճինստէն
պուլընան եռմուրթա թէսլիմ
էթմէնին մահզուրլարը

Պիր թավուղըն ալթընա գօնըլան եռմուրթալարա
սայիր ճինստէն պուլընան եռմուրթա քարըշտըրմամալը
տըր զիրա փիլիճէրին հէփսիտէ պիր զէմանտա եռ-
մուրթատան չըքմաղար :

Էյէր պիր վաղըթտա պիլէ եռմուրթատան չըքսա-
լար պէօյիւքիքլէրի պաշգա պաշգա օլըրսա եէքտիկէ-
րինէ մազարաթ վէրէճէքլէրինտէն քօլօքա միւքէմմէլ
օլամաղ

Քօլօքայա մախսուս թավուք եռվալարընը
հազըրլամանըն եօլը

Պիր թավուղըն քօլօքայա օթուրմասը քարարաչտը-
րըտըքտա քօլօքայա մախսուս օլոն քիւմէսին տէրու-
նինտէ պուլընան օլ թավուղըն եռվասընը էվէլճէ հա-
զըրլամալտըր վէ էվէլճէ տախի սէօյլէտիլիմիզ կիպի
քօլօքալարա՝ քիւմէս կիպի այրըճա պիր քօլօքահանէ
եափըլմալտըր :

Էյէր քօլօքայա օթուրան թավուքլար չօք օլուպտա
քօլօքահանէ քիֆայէթ իթմէզսէ տիկէր պիր քօլօքա-

հանէ եափըլմալը տըր , վէ պու քօլօքահանէլէրին էյի ,
նէ սօղուք , վէ նէ տէ նէմլաք օլմասընա զայրէթ էթ-
մէլի վէ սուս վէ դարանլըք օլմալը տըր ,

Մէգըրիւր քօլօքահանէնին տիվարլարընըն ուզուսըղը-
նա եարըմ արչըն էնլիլիլինէ վէ զէմինտէն ալթը փար-
մադ եիւքսէքլիքտէ թահթալար մըխանըպ էվէլճէ պէ-
եան էթտիլիմ եռվալար օլ թահթալարըն իւզէրինէ գօ-
նըլըր : Լաքին քօլօքա եռվալարը պիր ազ տահա չու-
քուրճա օլմալտըր : Պիրտէ եռվանըն տիպի քօլա տի-
պի կիպի տիւզ օլմալը տըր քի եռմուրթալար եէքտի-
կէրի իւսթինէ չըքմասընլար : եռվանըն տիպինէ բարչա-
լանմը սաման գօնըլըպ իւզէրինէ տախի պիր ազ քուշ
թուլի վէ եա փամպուք գօյմալը վէ պունլարըն հիշ
պիր չուքուր եէրի օլմալըպ տիւմտիւզ օլմասընա զայ-
րէթ էթմէլի տիր : եռմուրթալար եռվանըն իլինտէ
իւսթ իւսթէ գօնըլմալըպ եան եանա պուլընմալտըրլար :
Սաման եէրինէ գուրու օթ գուլլանմամալտըր զիրա
գուրու օթ ֆըքրայըպ քըզար վէ պէօճէքլէնիր :

Թավուքլար քօլօքայա եաթտըքտան իքի իւշ կիւն
սօնրա տիկէր եռմուրթալար իլավէ իթմէք զարարլտըր
զիրա եռմուրթալարտան փիլիճէրին չըքմասընտա նի-
զամըղըք վաքի օլուպ քօլօքա էյի օլմաղ :

Քօլօքատա պուլընան թավուքլարա
պազմանըն եօլը

Թավուք եռվատա եէրլէշտիքտէն սօնրա իւզէրի եիւն-
տէն եափըլմը պիր պէզ իլէ էօթիլիպ պէօյլէճէ իքի

կիւն թէրք օլընըր, կիւնտէ եալընըզ պիր քերէ եէմէք վէ իչմէք վէ պիր ազ կէզլնմէք իչիւն եուվատան չըքա-
րըլըր: Եյէր թավուք միւլայիմ օլուբսա վէ եուվասըն-
տա էյի օթուրմուշ իսէ իւզէրնտէքի էօրթիւ գալտը-
րըլըր վէ եէմ իլէ իչէճէյի պիլէր գապ իլէ եուվասընըն
եանընա քօնըլըր: Լաքին պաղը թավուքլար եումուրթա-
լարընը թէրք իթմէք իսթէմէեուպ եէմէք վէ իչմէք
իստէմէտիքէրինտէն էօլիւրլէր: Եյէր թավուք պահչէ-
սինտէ քօլօքսահանէ վար իսէ զըտա մէզքիւր քօլօքս-
հանէ էօնիւնտէ պուլընան իթլի պահչէյէ քօնըլըր,
վէ կիւնտէ պիր տէֆա քօլօքս հանէնին գաբուսը աչըլըր:
ալէլումուլմ թավուքլար քէնտի քէնտիյէ գալգուպ եէր-
լէր իսէ տէ պու խուսուսա տիգգաթ էթմէլի տիր,
եումուրթալարընը թէրք էթմէյէն թավուքլարը թու-
թուպ եէմ եէմէք իչիւն քօլօքսահանէտէն տըշարը չըքա-
րըլըր, վէ պիր թավուքըն եուվասընտան եարըմ սաաթ-
տան զիեատէ այըրմասը ճայիզ տէյիտիր զիրա եումուր-
թալար եարըմ սաաթտան զիեատէ թավուքսըզ գալըր-
լար իսէ սօուրլար: Թավուքլար զիեատէ վահչի վէ գօր-
գադ օլտըրլարընտա եախօտ քէնտի քէնտիյէ գալգամայը
ազըլ իտէմէտիքէրինտէ հէր ռապահ սէօյէտիլիմ կիպի
գալտըրմալը վէ պիր քիւֆէ ալթընտա եէմ վէրմէլիտիր:
Լաքին էյէր թավուք քօլօքսայա զիեատէ հարիս պուլը-
նըր վէ ինքըպաղէ տիւշար օլտըլը տախի կէօրիւր իսէ
(պու հալ էքսէրիեա վուգու պուլըր) կիւնտէ իքի տէ-
ֆա չըքարմաք լազըմ կէլիր:

Քօլօքսաընա հարիս էօյլէ թավուքլար վարտըր քի

եէմէրինի եէմէք իչիւն եուվատանտան չըքարըպ թօփրադ
իւզերլնէ քօնըլարըլարընտա եէմէք իսթէմէյէրէք եէրէ
օթուրուրլար, վէ էօյլէ քըզմըշ պուլընըրլար քի թէրս-
լէմէք իչիւն զահմէթ չէքէրլէր: պէօյլէլէրինէ օթ նէվին-
տէն շէյլէր վէ սալաթա վէ քուզու գուլաղը բարչալա-
նըպ ըսլաք քէքէք իլէ գարըշտըրարաք վէրմէք լազըմ-
տըր: Սպաննաք վէ պահչէ օթլարը տախի եարար:
պէօյլէ թավուքլարը սէրինլէնմէք իչիւն եարըմ սաաթ-
տան զիեատէ եուվասընտան տըշարտա թութուլըր վէ
եումուրթալարընըն սօղումամասը իչիւն իւզէրլէրի եիւն-
տէն եափըլմըշ քալըն պիր պէզ իլէ էօրթիւր:

Իթիզասըզ եէրտէ քօլօքսահանէյէ կիրմէմէլիտիր զի-
րա թավուքլար սիւքիւթ իլէ ըահաթլըլը սէվէրլէր:

Քօլօքսահանէնին քաբըսը լաղլիմ օլտըլը քատար աչըք
պրաքըլարքտա հօրօղ իլէ սայիթ թավուքլարըն իչէրի
կիրմէմէլէրինէ տիգգաթ էթմէլիտիր զիրա քօլօքսա թա-
վուքլարընը պիհուզուր էտէրլէր:

Քօլօքսա իչիւն գալգուպաճաք եումուրթալարըն թա-
նընմաը իչիւն պիր շէյ տէնիլէմէզ, պու խուսուս հադ-
գընտա բէք չօք ֆիքիլլէր պէեան օլընմըշ իսէ տէ իչի թա-
պիպթէ հէվալէ էթմէք էն էհվէն էօլ տըր: Շու տախի
մալիւմ օլա քի իրի եումուրթալարըն վիթիճի տախիմ իրի
օլմայըպ վիթիճին իրի օլմաը եումուրթալարըն սարըսընըն
իրի օլմաընա պաքար: Եւալէ եումուրթալարըն քօլօք-
սայա էլլէրիլի օլտըլընա չիւպհէ եօք իսէ տէ օտուն
թալաչը իչինտէ օլտըլը հալտէ պիր սէրէթ տէրունինտէ
15-20 կիւն սաղլանըրան եումուրթալար տախի քօլօք-
սայա կէլրլէր:

Քօլօշքատա պուլընան եռմուրթալարը մուայէնէ
էթմէնին եօլը

Քօլօշքա սէքիզ կիւնլիք օլտըքտա եռմուրթալարըն հանկիսի էյի վէ հանկիսի ֆէնա օլտըղընը անլայըպտա պիրպիրլէրինտէն այըրմազ իչին մուայէնէ էթմէլիտիր :

Եռմուրթանըն մուայէնէսի իչին եռմուրթայը սաղ էլ իլէ թուլթըպ պիր ըշըք էօնինէ կէթիւրմէլի վէ սօլ էլինի պօրու կիպի եաբարաք եռմուրթանըն իւզէրինէ գօյմալըտըր (պու խուսուս ճիւմլէնին մալիւմի տիր) : Պատէհու կէօզէ եազըն կէթիւրիպ եռմուրթանըն սիւլըրի օլմայան թարաֆընտա սիեհա պիր նօղթա պուլընա տըղը կէօրիւլտիքտէ օլ եռմուրթա էյի տիր :

Քօլօշքանըն իպթիտասընտան օն պէշ կիւն սօնրա եռմուրթանըն նըսֆը մուղլիմ (աղօտ) օլուր : Քէզալիք քօլօշքանըն օնպէշինճի կիւնիւնտէ եռմուրթալար ըլըճաք սույա վէ եախօտ հալա զայէթ սըճաք օլուրսա հալանըն թէսիւրի իլէ ըսընմըշ սույա գօնըլըպ էյէր եռմուրթա սաղ փիլիճի հալի (պարունակող) իսէ սույըն եիւզիւնէ չըքար վէ հիսս օլընըր տէրէճէտէ քըմըլտանըր : Էյէր սաղ փիլիճի հալի տէյիլ իսէ քըմըլտանմայըպ գալըր վէ եա սույըն տիպլինէ չէօքէր սույըն տիպլինտէ գալան եռմուրթալար գուլվէթլիճէ սալլանըլտըքտան սօնրա չալքանթըրը պիր սու սէսի իշիտիլիւսէ օլ եռմուրթալարըն ֆէնա օլտըղը մալիւմ օլուր :

Քօլօշքատա պուլընան եռմուրթանըն մուայէնէսի , թալուք եէմ եէմէք իչին եռվասընտան չըքտըղը վազըթտա իճրա օլընըր : Տիկէր հիչ պիր պէհանէ իլէ եռմուրթալարա սօղընմազ ճայիզ տէյիլտիր :

Քօլօշքանըն մունթաղամ օլմասը իչին եռմուրթալարը թալուք քէնտի քէնտիյէ էվիրիր չէվիրիր : Էյէր թալուղըն պէօյլէճէ եափմասընա պազմայըպտա ինսան պու խուսուսը քէնտի իճրա էտէրսէ քօլօշքա մուխա թարայա աթըլմըշ օլուր :

Եռմուրթալարընը եէյէն թալուքլար

Քօլօշքայա օթուրան պաղը թալուքլար ալթլարընտա պուլընան եռմուրթալարը պիրէր իքիշէր եէյիպ թէլէֆ իթտիքլէրինտէն պէօյլէլէրինի քէսմէլիտիր զիրա քիւմէստէ հիչ պիր եռմուրթա պրազմայըպ եէրլէր :

Քօլօշքանըն միւտտէթի (տեւողութիւն)

Քօլօշքայա օթուրան թալուղըն զայրէթինէ վէ հալանըն տէրէճէի հարարէթինէ նազարէն քօլօշքա 19-20 կիւն սիւրէր :

Ղայէթ թաղէ եռմուրթալար էսկի եռմուրթարլարտան տահա չափուք փիլիճ չըքարըրլար 15-20 կիւնտէն զի եատէ կիւնլիք պուլընան եռմուրթալարա էսկի տէնիլիր : Ալթը հաֆթալըքտան իքի այլըք օլան եռմուրթալար

սէրին վէ դուրու վէ հէման հաւասարդ պիր մահէլտէ
 ռադլանմատըքնա փիլիճ չըքարմալարը պիր աղ չիւպհէլի
 օլուր . պուռնլա պէրապէր իքի այլըք եումուրթալարըն
 տա փիլիճ չըքարտըքլարը վար տըր : Թուրֆանտա փիլիճլէր
 էն էյի փիլիճլէր խէլէրտէ խուսուսի թէսալիրլէրէ միւհ-
 թաճտըրլար . հաւա սօղուք օլտըքտա , քիւմէստէն տա-
 հա սըճաք պիր եէրտէ պուլընտըրմալը տըր : Յունվար ,
 Փետրուար վէ Մարտ իպթիտալարընտա տօղան փիլիճ-
 լէրի սըճադ պիր օտատա պէօյիտիպ եալընըղ էօյլէն
 վաղթի իլէ կիւնէլի կիւնէրտէ տըչարը չըքարմալը տըր ,
 հաւա պօգրլմայա վէ սէրինլէնմէյէ պաչաւտըղը կիպի
 իլէրի ալմալըտըր :

Իքինճի քօլօքա

Պիրինճի քօլօքա խիթամ պուլտըքտան սօնրա թա-
 վուք եօրըլմամըղ կէօրինիլտէ իքինճի քօլօքայա եաթը-
 րըլըր խիտէ խչիւնճի քօլօքայա տայանմայըղ էօյիլըր :
 Իքի քօլօքայա եաթան թաւուղա իքինճի քօլօքա դէ-
 մանընտա . թաւուղըն սէրինլէնմէսի իչիւն էքսէրիւա
 օթըպը վէ ըսլանմըղ քէրէք վէրմէլիտիր :

Դէղալիք զալի մալիւմ օղան պիր սէպէպտէն նաչի
 քօլօքանըն նըտըրի դէմանընտան քօլօքասը պօղալըլտա
 ալթընա եէնի եումուրթալար դօնըլան թաւուղա տախի
 օթ քապիլիտէն շէյ վէրմէլիտիր : Շու իքի հալտէ տէ
 քօլօքանըն միւմըլն օլտըղը քառաք աղ վաղըթ սիւր-
 մէսի իչիւն թաւուղա դայէթ թաղէ եանի եէնի եու-
 մուրթլանմըղ եումուրթալար թէսլիւմ օլընմալըտըր :

Վահշի վէ քօլօքաք պիր վալիտէյէ մուսամէլէ էթմէնլն ուսուլի

Էյէր քօլօքայա օթուրան թաւուք վահշի օլուրսա ,
 իքինճի քօլօքայա եաթըրմամալը վէ տօղան փիլիճլէրի-
 տէ տիկէր պիր միւլայիւմ վալիտէյէ թէսլիւմ էթմէլիտիր
 զիրա վալիտէնլն ֆէնա թապիւթ ընտան նաչի փիլիճ-
 լէրինի եէմ տաղըտան առէմտէն քաչընտըրտըղընտան վէ
 վահշիլիլի սէպէպի իլէ եաւըրուլարընը մուսաթարալը
 մահալլէրէ կէօթիւրէճէյինտէն փիլիճլէրէ զարար կէլիլը .
 վէ վալիտէնլն վահշիլիլի փիլիճլէրինէ տալիս սիրայէթ
 խոուսլ վահշի թաւուքլար մէյտանէ կէլիլը :

Թաւուք եումուրթասը իւղէրինէ պիր հինտ թաւուղընը քօլօքայա եաթըրմաք

Քօլօքա իչիւն թաւուք պուլընմատըղը վաղըթտա
 թաւուք եումուրթալարը պիր հինտ թաւուղընա թէս-
 լիւմ օլընտալիլըր : Խչու քօլօքալարա թաւուք քօլօքասը
 կիպի պաքըլըր : Էյի պիր հինտ թաւուղը 32 վէ հատտա
 36 քիւչիւք եումուրթալարը քօլօքալանտըրալիլըր : Տօ-
 ղան փիլիճլէրի շէֆղաթի դալլիյէ (խանդաղատանք)
 իլէ պէօյիտիր վէ փիլիճլէր տէ պու մուհապալէթէ մու-
 քապէլէ իտէրլէր : Քէղալիք սայիր քօլօքա փիլիճլէրի
 հինտ թաւուղընա թէսլիւմ օլընտըքտա օնարը մուհապ-

պէթլէ գապուլ իտէր: Պիրտէ հինտ թավուղը քօլօքա-
սընտան փիլիճլէր չըքտըքճա պունլարըն եէրինէ տիկէր
եռմուրթալար գօնըլապիլիլլէր քի հինտ թավուղը պու-
նընլա եօրըլմազ զիրա հինտ թավուղը քօլօքասը ալէ-
ուսում 30 կիւն սիւրէր: Հինտ թավուղընըն քօլօքասա
օթուրմասը իչիւն թավուք պահչէսինտէ պիր պապա
հինտի պուլընտըրմաք էլզէմ տէյիլ տիր:



Գ. Ճիվճիվլէր

Ճիվճիվլէրին եռմուրթատան չըքմասընը
պիլտիրէն նիշանէլէր

Փիլիճլէրին եռմուրթատան չըքմալարընըն իւք տըշա-
մըսը, վալիտէնին եէմ եէմէյէ կիթմիշ օլտըղը էսնատէ
եռմուրթալար մուայէնէ օլընտըղը վազըթտա ճիվճիվ-
լէրին եռմուրթա իչինտէ էօթտիլլէրի իշիտիլլի:

Պազէն տախի ճիվճիվլէրին եռմուրթատան չըքմալարը
վազթի կէշտիլլէն սօնրա, տահա եռմուրթանըն գա-
պուղը քըրօլմատըղը հալտէ, էօթտիլլէրի վէ պաղըրշ-
տըքլարը իշիտիլլէյլ եռմուրթանըն սիվրի օլմայան թա-
րափը եանի քիւչիւք պիր պօշլըք կէօրիւնէն թարափընը
տիւգաթլէ քըրօլտըրը քի ճիվճիվին կակասը պու մա-
հալտէ պուլընըր, մէգըիւր մահալտէ քիւչիւք պիր եա-
րըք եափըլտըքտան տէրաքապ սօնրա օլ եռմուրթայը

վալիտէնին ալթընա գօյմալըտըր, պազը քէրրէ պու
վէչհիլէ ճիվճիվլէր էօլիւմտէն քուրթարըլըր:

Ճիվճիվլէրին եռմուրթատան

չըքմասը

Ճիվճիվլէր եռմուրթատան չըքտըքլարընտա միւմքիւն
օլտըղը քատար ազ քէրրէ վալիտէյէ եազլաշմալըտըր.
զիրա վալիտէ քէնտի քօլօքասընը մուտափաա էթմէք
իչիւն էօյլէ հարաքէթլէրտէ պուլընըր քի ճիվճիվլէրէ
մուխաթարալը օլուր: Լաքին էյէր ճիվճիվլէրին եռմուր-
թատան չըքմասը ուզարսա, պու խուսուսա տիգգաթ
էթմէք վէ եռմուրթատան չըքմայան ճիվճիվլէրէ եար-
տըմ էյլէմէք լաղըմ տըր:

Պազըքէրրէ ճիվճիվ եռմուրթանըն քապուղընը գըրմաք
իչիւն կակալտըքտա, եռմուրթայա կիրէն հալա եռ-
մուրթանըն իչէրիսինի գուրըտաճաղընտան վէ ճիվճիվ
լաղըմ օլան նէմլաքլըք մահվ օլաճաղընտան եռմուր-
թանըն գապուղընտան գուրթըլմաք իչիւն ճիվճիվ պէյ-
հուտէ չապալանըր, պու հալտէ եռմուրթա ալընըպ
էթրափընա ըլըճաք սու գօնըլըր քի եռմուրթանըն
իչինէ սըղըպ ճիվճիվին չըքմասընը գօլայլանտըրըր: Պա-
ղը քէրրէ տախի ճիվճիվլէր եռմուրթանըն գապուղընը
քըրմաք իչիւն պէյհուտէ չալըշըրլար քի պու հալտէ էվէլա
կակասը վէ սօնրա պաշը մէյտանէ չըքտըրլտըքտան սօն-
րա եռմուրթա թէքըրար վալիտէնին ալթընա գօնըլըր:
Ճիվճիվի պիգգաթ եռմուրթատան չըքտըքմալը տըր

դիրա վագրի թէմամ օլտա պիլէ տահա ճիվճիվին կէօ պէյինաէ եռմուրթա սարքսը պուլընմագ իհթիմայի օլտըղընտան ճիվճիվ էօլիւր:

Էքսէրի հալտէ պէօյլէ շէյլէր թապիաթէ (բնութիւն) հէվալէ օլընմագ էյի տիր . դիրա էօյլէ ճիվճիվէր վարտըր քի եռմուրթատան չըքմալարը պիրպիլընէ պագմագ:

Իւք ճիվճիվէրտէն չըքմալընտան անճագ 24 սաաթ սօնրա քօլօքսայը կէօղտէն կէչիրմէլի տիր քի եօքարըտա պէեան էթտիյիմ ուսուլէր , էյէօ լաղըմ օլըրտա , պու վագրթտա իճրա օլընրը : Էյէր պու վագրթտա ճիվճիվէրին հէփիսի չըքմամը իսէ վէ հիչ պիր էնկէլ տալի եօգ իսէ իչի թապիաթէ պրագմալը տըր : Պագը քէրէ օլուր քի վալիտէ ճիվճիվէրինն պիր քաչ տանէսինն ճանլանտըղընը կէօրտիքտէ շէֆգաթը մատէրիյէսինտէն (մայրական դուծ) նաչի եռվասընը թէրք իտուպ տահա աչըմայան եռմուրթալարընը եիւզ իւթիւնէ պրագըր , պու հալտէ իւք տօղան ճիվճիվէրի թիւյ իլէ տէօ շէնմիչ պիր սէփէթ տէրունինն գօյուպ սըճաք պիր եէրտէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա քօլօքսայընը թէքմիլ էթմէք իչինն թվաուք գարանըքտա պրագըլըր վէ քօլօքսա պիւսպիլթիւնն թէքմիլ օլտըքտա ճիվճիվէրին հէփիսի տէ թավուզա թէպիմ օլընրը :

Ճիվճիվէրին եռմուրթատան չըքմալարը իթթամ պուլտըքտա եռվատա պուլընան եռմուրթա քապուլարը (էյէր թավուք չըքարմամը իսէ) չըքարըլըր վէ վալիտէ իլէ ճիվճիվէր եռվատան իւք տէֆա չըքարըլտըքտան

սօնրա եռվատաքի սաման քուրթլանմը պուլընաճաղընտան տէյիշտիրմէլի վէ քիւմէսին իչինէ աթմայըպ օլ սամանը եաքմալը տըր : Պիր թավուղը եռմուրթալարը վէ եա ճիվճիվէրի իւղէրինտէն գալտըրմաք իչին գանատլարընը աչարաք թուլթմալտըր դիրա էքսէրիա թավուք եռմուրթալարընը վէ եա ճիվճիվէրինն քանատը ալթընա կիզլէմիչ պուլընաճաղընտան էյէր պիրտէն պիրէ գանատլարընը աչմաքսըղըն եռվասընտան չըքարըլըր իսէ գանատլարը ալթընտա սաքըլ պուլընան եռմուրթալար տիւշիւպ քըրըլըր վէ եա ճիվճիվէր տիւշիւպ էօլիւրէր :

Ճիվճիվէրին եռմուրթատան չըքմալարը
իչինն եարտըմ էթմէնին քաղասը

Էյէր եռմուրթալար մաթլուպ օլան տէրէճէյի հարաթ վասըթտա իլէ լայըքը վէչհ իւղըն քօլօքսալանմըչար իսէ ճիվճիվէր պաչլար քօլօքանըն եիկիրմինճի վէ եա եիկիրմիպիրինճի կիւնիւ պաչ կէօստէրմէյէ . օն սէրիզինճի վէ եա օն տօքըղընճը կիւնտէն իթիպարէն ճիվճիվէրին եռմուրթանըն իչինտէ էթթտիւքլէրի իչիտիլըր վէ օն տօքըղընճը կիւնի ազլամը եռմուրթանըն գապուղընը կալալարլար եանի եռմուրթանըն իւղէրինտէ եըլտըլ շէքլինտէ քիւշիւք պիր քըրքը կէօրիւլըր իսէ քօլօքսա ալէլումում 21 ինճի կիւնի թէքմիլ օլտըղընտան պունա էհէմմիյէթ վէրիմէղ . 22 ինճի կիւնի

ճիվճիվէրին հեփիսիտէ տօղմուշ օլմալըտըր: Պաղը քէր-
 րէ ճիվճիվէրին չըքմասը իչին հօքարտա պէհան էթ-
 տիյիմիզ կիպի եարտըմ էթմէք իքթիզա իտէրսէտէ պու-
 եարտըմը փէք զիեատէ թէտպիր իլէ իճրա էթմէյի տիր:
 էքսէրիա ճիվճիվէր կակալարը իլէ եուսուրթանըն գա-
 պուղընը լուզումընտան զիեատէ քըրտըքլարընտան ճիվ-
 ճիվին քէմալէ վարմը (զարգանալ) օլտուղը անլաշըլըր
 քի պունըն իսէ թային (որոշել) օլընմասը զայէթ կիւճ
 տիր. էյէր պու հալտէ ճիվճիվին եուսուրթատան չըք-
 մասը իչին եարտըմ օլընըրսա էօլմիշ օլտըղը հալտէ
 տօղմասընա սէպէպիյէթ վէրիմիշ օլուր: Պունըն իչին
 21 կին թէքմիլ օլմատըքտան վէ ճիվճիվին տախի եու-
 սուրթատան չըքմաք իչին պէյհուտէ չապալատըղընը
 կէօրմէտիքտէն սօնրա եարտըմ էթմէք ճայիզ տէյիտիր:



Դ. ՃԻՎՃԻՎԼԷՐ ԻԼԷ
 ՎԱԼԻՏԷԼԷՐԻ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ԻՃՐԱ ՕԼԸՆԱՃԱՐ
 ԹԷՏՊԻՐԼԷՐ

Տօղան ճիվճիվէրէ պիր շէյ վէրմէյէրէք 24 սաաթ
 վալիտէլէրի իլէ պիրլիքտէ պրաքըլըր. լաքին ճիվճիվ-
 լէրին եուսուրթատան չըքմասը զայրի մունթաղամ օլ-
 տըքտա եանի պաղըլարը էվվէլ վէ պաղըլարը սօնրա
 չըքտըլար իսէ, թավուղըն եանի վալիտէլէրինին թիւլէրի

արադընտա պաշլարընը կէօսթէրէն իլք տօղան ճիվճիվ-
 լէրի վալիտէլէրինտէն այըրըպ զայէթ ուֆատըլըն էք-
 մէք իչի վէրմէյի տիր վէ էքմէք իչին ճիվճիվէրին սըր-
 թընա գօյմաք էյի տիր զիրա ճիվճիվէր պիրպիրինին
 սըրթընտա պուլընան էքմէք իչին եէրէ տիւշէլէրտէն
 տահա էյի եէրէր:

ՃԻՎՃԻՎԼԷՐ ԻԼԷ
 ՎԱԼԻՏԷԼԷՐԻՆԻ ՎԻՐԱՎԻՐԷՐԻՆՏԷՆ ԱՅՐԵՄԱՔ
 ԻՉԻՆ ՍԵՓԷԹԼԷՐ

Ճիվճիվէրին հէփիտէ ճանլանտըքտա վալիտէլէրի
 պիր քաֆէս իչինէ գօնըլըր: Մէգըիւք քաֆէս պիր ար-
 շըն եիւքսէքլիքտէ վէ 3 արշըն մուհիթինտէ (չըշանակ)
 սէօյիւտ տալլարընտան սէյրէքճէ եափըլմըն մախրութի
 (կոնաճև) պիր քաֆէս օլուպ փարմաքըլարը արասըն-
 տաքի մէսաֆէ ճիվճիվէրին կիրիպ չըքմասընա էլվէրիշլի
 օլարաք վալիտէլէրինին կիրիպ չըքմասընա ույղուն օլ-
 մամալտըր: Իշթէ վալիտէլէրի ճիվճիվէրինին պիր քա-
 զայա օղրայաճաղընը կէօրտիւքտէ եանընա չըղըլըր քի
 էվվէլա ճիվճիվէր վալիտէլէրինին սէսինէ կէլիւլէր իսէ
 տէ կիթտիքճէ արթըր իթաաթ (հնազանդիւ) էթմէեուպ
 քուլաք ասմաղլար:

Էյէր հավա սօղուք օլուրտա քաֆէսի սըճաք վէ էյի
 պիր օտա տէրուիննէ վէ եա թալուքպահէսինին սիքէր
 պիր եէրինէ քօյմալը տըր. էյէր հավա սըճաք օլուր վէ

կիւնէշ տախի տօղրուտան տօղրույա քաֆէս իւղէրինէ տիւշերսէ (քի պու ֆէնա տըր) քաֆէսին իւղէրինի պիր պէզ վէ եա սաման իլէ էօրթմէլի տիր . քաֆէսին ալթընա իչի պէրրաք սու իլէ տօլու չուքուր պիր քապքօնըլը . էյէր հավա սօղուք օլուրսա օլ սու քլըճաք օլմալը տըր : Ճիվճիվէր իչիւն տէ ուֆատըլմը էքմէք իչի վէ վալիտէրինէ հուպուպաթ վէրմէք լաղըմ տըր , զիրա էյէր վալիտէյէ պիր շէյ վէրիւմէղ իսէ ճիվճիվէրինէ վէրիլէն եէմի աճըղընտան նաչի եուլթար : Հէր կիւն պիր քաշ տէֆա եէմ վէրմէլի վէ պիրինճի կիւնի ճիվճիվէրի քաֆէսին իչինտէ իքի սաաթ տուրտուրմալը վէ սօնրալարը սապահլարը վէ աքշամլարը պիրէր սաաթ քաֆէսին իչինտէ պուլընտըրմալը տըր :

ԻՍԹԻՐԱՋԱԹ ՍԷԲԷԹԻ

Ճիվճիվէր եէմէրինի եէտիքէրինտէ անլարը թուլթուպ քօլօքա իչիւն քուլլանըլան սէփէթ տէրունինէ եէրէշտիրմէլիտիր : Պաղը քէրէ վալիտէ ճիվճիվէրինի կէօթիւրէն առէմին արտը սըրա կիտուպ քէնտի քէնտիյէ սէփէթէ կիրիպ օթուրըր , պաղէն տախի պէօյլէ վուքու պուլմատըղընտան վալիտէյի կէօթիւրիպ սէփէթէ քօյմալը վէ հատտա իւղէրինի տէ էօրթմէլի տիր չիւնքի օլուրքի սէփէթին իչինտէն չըքալ եալրուլարընը եալընը պրաքըրքի պունլար տախի վալիտէրինին սըճաքլըղընտան մահրում դալմաղէ չափուք իւշիւրէր վէ պու վէհիլէ հատթա օլուրլար :

Պիր տէ թօփրաք իւղէրինտէ սաման իլէ պիր եուվա տախի եափըլապիլը չիւնքի ճիվճիվէր պիր տէֆա քուվլէթլէնտիրքէրինտէ իչպու եուվատան հիչ պիր քաղա զուհուր էթմէյէրէք չըքուպ կիտէսլիլիլէր հապու քի սէօյլէտիյիմիղ սէփէթ տախիա պիր աղ եիւքսէք պիր եէրտէ պուլընաճաղընտան ճիվճիվէր եէրէ տիւշիւպ եա եարալանըլար վէ եա թէլէֆ օլուրլար :

ՃԻՎՃԻՎԼԷՐԻՆ ՂԸՏԱՍԸ

Ճիվճիվէրին տօղաքըլարընըն իւշիւնճի կիւնինտէն իթիպարէն էքմէք իչի եէրինէ պուղտայ վէրիլը , իչպու պուղտայա քէնէվիր վէ տարը տախի քարըշտըրըլապիլը , պուղտայ էքմէք իչինտէն տահա էյի ճիվճիվէրէ եարատըղընտան պուղտայա հայլի վաղըթ տէվամ օլընըր : Պուղտայ տանէլէրինին ճիվճիվէր իչիւն փէք պէօյիւք օլտըղը վարիտի խաթըր օլմալըն զիրա մէգըիւր տանէլէրի ճիվճիվէր քօլայլըր վէ հըրս իլէ եէրլէր :

Պէչինճի կիւնտէ ճիվճիվէր պաշարլար քաֆէսին բարմաքլարը արասընտան չըքալ կէզինմէյէ , էյէր քաֆէս սաիր հայլանաթըն պուլընտըրըլարը պիր մահալտէ իսէ ճիվճիվէր պիր մուխաթարա կէօրտիւքլէրի անտէ քաֆէսէ վալիտէրինին եանընա քաշարլար , պունտան մատա պէօյլէ պիր հալ վուքուլնտա վալիտէրիտէ անլարը թէլաշ իլէ եանընա չաղըրըր :

Ճիվճիվէր աղ վաքըթտան քուվլէթլէնէճէքլէրինտէն վալիտէլէրի իլէ քաֆէստէն տըշարը կէզինմէլէրինէ միւ

սաատէ օլընըր . լաքին եհմէրինի քաֆէս իշինտէ վէր-
մէլի վէ սապահլարը կիւնէշ տողմատան էվէլ քալտըրըպ
աքչամլարը տա կիւնէշ պաթմատան էվէլ քաֆէսին ալ-
թընա թօփլամալը տըր :

Սէքիզինճի կիւնտէ քույրուք իլէ քանատ թիւյլէրի
սիւրմէյէ պաշլար քի պու վադըթտա տահա զիւտտէ
տիւքթաթէ միւհթամ տըրլար , նէմլաք եհլըրտէ վէ սէ-
րին վաթըթլարտա տըշարը պըրաքմայըպ միւմքին օլտըղը
քատար էրքէնճէ եուվալարընա կէօթիւրմէլի վէ լայըրը
իլէ պէսլէմէլի տիր : Քույրուք իլէ քանատ թիւյլէրի
պիթտիւքտէն սօնրա արթըք ճիվճիվէրին քօրքուլաճաք
պիր եհրի քալմաղ . պու վադըթտա թավուքպահչէսինտէ
վալիտէլէրի իլէ պիրլիւքտէ կէզմէլէրինէ միւսաատէ օլը-
նըպ եալընըզ կիւնտէ իքի տէֆա եհմ վէրմէք իշին
չաղըրըրլար , աքչամլարը եուվալա կէլմէլէրինէ վէ եաղ-
մուր ալթընտա քալմամալարընա տիւքթաթէ էթմէլի տիր :
Թիւյլէնտիւքտէն սօնրա եաղմուր անլարա չօք թէսիր էթ-
մէզ իսէ տէ հէր հալտէ եաղմուրըն զարարը օլտըղը
խաթըրտան չըրմամալը տըր :

Ճիվճիվէր պիր այլըք օլտըքտան սօնրա արթըք խոսոսուի
(մասնաւոր) թէտպիրլէրէ միւհթամ օլմազ իսէ տէ ու-
մումէն եհմ վէրիւմէք զէմանընտա հաղըր պուլընմա-
լարընա տըղգաթ էթմէլիտիր . էյէր թավուքլարա եհմ
վէրիւմէք տտէթ տէյիլ իսէ հէր հալտէ ճիվճիվէրէ եհմ
վէրիւմէք իհմալ օլընմամալտըր :

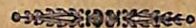
Էյէր ճիվճիվէր հէր դանդի պիր սէպէպ իլէ ըպա-
նըրլար վէ քէնտիւքրինի փիպէրլէր իսէ եըքայըպ թէ-

միղլէմէք վէ դուրըթմաք լաղըմ տըր քի հասթա օլմա-
սընլար :

Քօլօքայա դօնըլան եումու-թանըն ճիւմլէսինտէնտէ
ճիվճիվ չըրմասը մէմուլ օլընմամալը տըր :

Փիլիճիլէր ալթը հաֆթալըք օլտըրլարընտա վալիտէ-
լէրինի թէրք իտուպ քէնտի դըտալարընը քէնտիլէրի ա-
լարլար : Պուընընլա պէրապէր ճիվճիվէրի հէր հալտէ
հուպուպաթ իլէ պէսլէմէք լաղըմ տըր վէ պուընտան
սօնրա եօքարըտա ԽՊԻՆԻՆԻ ԴԵՊԻՆԻ պահսընտա սէօյլէ-
նիլտիյի կիպի պէսլէնիլիլէր :

Փիլիճ եհմէք մուրատ օլընտըքտա իւչ այլըք օլտըք-
լարընտա եհմէլիտիր պուտա էյէր էյի պէսլէնմիլլէր իսէ :



Ե . ԹԱՎՈՒՔ ՊԷՍԼԵՑԷՆԼԷՐԷ

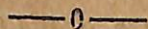
ՊԱԶԸ ԹԷՆՊԻՀԱԹ

Թավուքլարա եհմ վէրէն , վէ եումուրթալարը եու-
վասընտան թօփլայան , վէ քիւմէսի թէմիղլէյէն վէ քօ-
լօքայը թէրթիպ էտէն վէ քօլօքալար իլէ ճիվճիվէրէ
պաղան պիր ատէմ օլուպ այլը այլը ատէմլէր օլմամա-
լը տըր : Էվիլէլճէ տալի սէօյլէտիլմիլ կիպի եհմի մուըն-
թաղըմ (կանոնաւոր) սաաթլարտա վէրմէլի տիր : Պու
վէչճիլէ թավուքլար օլ ատէմէ չալիուք ալըշըպ չաղըր-
տըղընտա եանընա թօփլանըրլար քի պու վէչճիլէ օլ տա-
լի թավուքլարը սայա պիլիլ վէ անլարըն իշինտէն հաս-
թա օլանլարընը կէօրիւր :

էյէր թափուքլարտան պիրիսի էքսիք օլուրսա արա-
յըպ պուլմաք լազըմ օլտըղընտան թափուքլարը սըք սըք
սայմալտըր: Թափուքլարը սայմաք իչին սապահլարը
քիւմէսին քիւչիւք քաբըսը եանընտա տուրուպ չըքանլարը
պիրէր պիրէր սայմալը վէ աքչամլարը եինէ քիւմէսին
քաբըսընտա տուրուպ թէքրար սայմալը տըր: Հիչ պիր
թափուղըն քիւմէստէն տըչաբը քալմամադընա զայրէթ
էթմէլի տիր: Էյէր թափուքլար կիճէլէրի աղաճ իւղէր-
լէրինտէ վէ եա պիր սայվան ալթընտա քօնմայա ալըչըր-
լար իսէ պէօյլէլէրինի պուլուպ քիւմէսէ կէթիրմէլի տիր:



ՊԵՇԻՆՃԻ ՊԱՊ



ԹԱՎՈՒՔԼԱՐԸՆ ՀՍԱՐԼԱԹԸ

Թափուքլարըն հասըլաթը էթլէրինտէն, եումուրթա-
լարընտան վէ թիւյլէրինտէն իպարէթ տիր:



Թափուք էթի

Թափուք էթի ինսանըն հէր քանդի պիր եաչտա պու-
լընրրսա պուլընսըն էն ալա վէ էն շիֆալը եէմէքլէրին-
տէն պիրի տիր: Թափուք էթինին նէֆիսլիյի վէ պօլըղը
թափուքլարըն ճինսինէ նազարէն տէյիլ տիր: Պուլստան

մաստա այնի ճինստէն պուլուլնան թափուքլարտա պիլէ
թափուղըն զըտապընա վէ պաքըլմադընա նազարէն պաչ-
դա պաչդա օլուր:

ԹԱՎՈՒՔ ԹԻԻՅԻ

Թափուք թիւյի հէրնէ քատար զայէթ էյի ճինստէն
տէյիլ իսէ տէ եաթաք վէ եաստըք վէ պուլնա միւմադը
շէյլէր եաթմադ իչին եարար: Ինճէ թիւյլէրի սէչուպ
ֆուրուլնտա գուրըթտըքտան սօնրա քուլլանըլուր, ֆու-
րուլնտա քուրըթմաք իչին էքմէք բիչիրիլտիրէտէն սօնրա
սըքը օլմայարաք պիր թօրպա իչինէ գօյուպ ֆուրուլնա
սալտըրըլարաք քուրըտըլըր, հօրօղլարըն քույրըք վէ պօ-
յուլնլարընտաքի ուղուլն վէ ինճէ թիւյլէրտէն տախի
Ե-Ե-Ե-Ե-Ե-Ե վէ շապա Ե-Ե-Ե-Ե եաթըլըր:

ԹԱՎՈՒՔ ԵՌԻՄՈՒՐԹԱՍԸ

Թափուք եումուրթալարը ճիւմէնին մայիւմի օլտըղըն-
տան ուղուլն ուղատիյէ թարիֆինտէն սարֆը նազար
էթտիմ: Շու քատարը մալիւմ օլա քի պազը եումուր-
թալար քապուքսըպ վէ պազըլարընտա սարը պուլընմազ
պէօյլէլէրի հիչ պիր շէյէ եարամայաճաղը շիւպհէսիլ
տիր:

ԵՌԻՄՈՒՐԹԱՍԸՆ ԹԱՁԷ ՕԼՏԸՂԸՆԸ

ՊԻԼՄԷԻ

Թաղէ եումուրթա պէեազ, պէրրաք վէ փարլաք ճի-
լալը տըր, բըղա կէօստէրիլտիրէաէ իչի պէրրաք կէօրի-

ներսէ թաղէ օլտըղը , վէ էյեր պուլանըք կէօրիւնխրսէ
էսկի օլտըղը անլաշըլը :

Պիրտէ եռմուրթա չար չափուք չէվրիտիրաէ էյեր
թաղէ իսէ հարէքէթլէրի մունթաղամ օլուր . էյեր պօշ
պուլընըրա հարաքէթլէրի դայրի մունթաղամ վէ սար-
սըլըլը օլուր . զիրա եռմուրթանըն տէրունինին աղ վէ
եա չօք պօշ պուլընմաը տախի էսկիլլընէ նիշանէ տիր :

ԵՌԻՄՈՒՐԹԱԼԱՐԸ ՄԱՔԼԱՄԱՆԸՆ

ԵՕԼՈՒ

Եռմուրթալար եռմուրթա պուլունմատըղը վաղըթ-
տա եխքսէք Ֆիյաթլէ սաթմաք իշլան սարանըլը քի
պու պիր քաչ ուսուլլէր իլէ օլուր :

ՊԻՐԻՆՃԻ ՌԻՍՈՒԼ

Պիր ֆըլը վէ եա տիկէր պիր քապ տէրունինտէ քիւլ
տօլարըլըպ եռմուրթալար իշպու քիւլ իւզէրլինտէ եան
եանա եէրլէշտիրիտիքտէն սօնրա իւզէրլինէ եռմուրթա-
լար կէօրիւնմէյէճէք քատար թէքրար քիւլ տէօքիւլիւպ
պունըն իւզէրլինէ տէկէր պիր սըրա եռմուրթա վէ
պունըն իւզէրլինէ տախի եինէ քիւլ տէօքմէլի . հատըլը
ֆըլընըն աղընա քատար պիր եռմուրթա պիր քիւլ
քօնըլտըքտան սօնրա ֆըլընըն աղընը կիւզէլճէ քաբա-
յըպ սէրին ֆաքաթ նէմլաք օլմայան պիր եէրտէ սաք-
լամալը . քիւլ եէրինէ բէքէք վէ եա պըշքընը թալաչը
քուլլանըլա պիլիր :

ԻՔԻՆՃԻ ՌԻՍՈՒԼ

Պէօյիւք ֆըլըլար ալընըպ իշէրի քեհատ իլէ քաբան-
տըքտան սօնրա տիպլէրլինէ պիր թապաքա ինճէ պէեաղ
թուղ եէրլէշտիրիլիպ պունըն իւզէրլինէ եռմուրթալար
եան եանա տիզիլիր վէ եռմուրթալար դայպ օլընճայա
քատար իւզէրլինէ եինէ թուղ տէօքիւլիւպ թէքրար
պունըն իւզէրլինէ եռմուրթա քօնըլը . իշթէ պու վէչ-
հիլէ ֆըլըլար աղընա քատար պիր եռմուրթա պիր
թուղ իլէ քօնըլտըքտան սօնրա աղըլարը էյիճէ քաբա-
տըլըպ սէրին ֆաքաթ նէմլաք օլմայան պիր եէրտէ սաք-
լանըլը . իշթէ պէօյլէճէ եռմուրթալար Ա այ սաքլա-
նըլապիլուլլէր :

ԻՔԻՆՃԻ ՌԻՍՈՒԼ

Տիպ տէլիլլէրի էյիճէ թըվալանմըլ քապլար տէրու-
նինէ սաքլանըլաճաք եռմուրթալար քօնըլըպ իւզէրլէ-
րլինէ քիրէճ սույու տէօքիւլլէք աղըլարը քաբանտըք-
տան սօնրա սաքլանըլը . քապարտան եռմուրթա չը-
քարմաք լաղըմ կէլտիքտէ տիպլինին թըքասը աչըլըպ քի-
րէճ սույը պիր աղ աքաղըքտան սօնրա մէյտանէ չըքան
եռմուրթալար ալընըր . քապըն տիպլինին թըվալանը
աչմաք քիրէճ սույընըն իշլինէ էլ սօքմամաք իշլան տիր :

Պալաատէ պէեան էթտիյիմիլ ուսուլլէրլին էն էյիսի շու-
կաչինճի ուսուլլ արը :

Պիրտէ եռմուրթալարը շիատէթլի սօղուքտան մու-
հաֆաղա էթմէք լաղըմ տըր , զիրա շիատէթլի սօղուղըն

Թէսիրի իլէ եռմուրթա չափուք պօղըլըր վէ պաղը քէր-
րէտէ իչինտէրի աքընըն տօնմասընտան նաչի չաթլար :

Թաւուք եռմուրթասը իլէ ետիրլան եէմէքլէր ճիւմ-
լէնին մալիւմի օլտըղընտան թափսիլինտէն սարֆը նա-
ղարլէ շու քատար տէյէպիլիլիլ քի թաւուք եռմուր-
թասը ճիւմլէ եռմուրթալարըն էն էյիսի տիր :



ԱԼԹԵՆՃԻ ՊԱՊ

— 0 —

ԹԱՎՈՒԲ ՀԱՍԹԱՆԳՎԱՐԸ

Ինսան վէ հայլանաթը սաիրէ միսլլու թաւուքլար
տախի բէք չօք հասթալըքլարա թութըլըլար :

Թաւուքլարըն հասթալըքլարընըն սէպէսի ալէլումում
ֆէնա դըտա (սնունդ), փիա սուլար վէ քիւմէսլէրին
քիւչիւքլէյի վէ փիսլէյի վէ սըհհաթէ մուգիլ (վատա-
ռողլ) օլմասը տըր : Թաւուքլար եօքարըտա սէօյլէտիլի-
միլ կիպի էյի պարըլըրոսա սիլ ճիւմլէ հասթալըքլար-
տան էղատէ օլուրլար . էյէր թաւուքլարըն դըտասընա
վէ եա իչտիքլէրի սուլարընա վէ թէմիլլիքլէրինէ վէ
քիւմէսլէրինին լայըրը իլէ ետիրլմասընա տիլգաթ օ-
լընմաղսա թէք թիւք հասթալըքլարտան պաչգա միւս-
թէվիլ (համաճարակ) հասթալըքլար տախի զուհուր
էտէրքի թաւուքլարըն քէօրինի քըրաճաղընտան քիւլլի

զարար վէ դիեանը միւճիպ օլուր : Թաւուքլար պաղը
քէրրէ աղըր հաստալըքլարա թութըլըքլարընտա հէր
նէ իլաճ էտէրլէրսէ չարէ օլամայաճաղընտան էքսէրիեա
պէօյլէ թաւուքլարը քէսիպ եէմէք տահա էյի տիր :

ՊԻՐ ԹԱՎՈՒՂԸՆ ՀԱՍՏԱ ՕԼՏԸՂԸՆԸ

ԿԷՍՏՏԻՐԷՆ ՆԻՇԱՆԵԼԷՐ

Թաւուքլըն չէվիքլէյի վէ չէնիլիլի զայպ օլտըրտա , վէ
իպիկի սօլտըրտա , վէ թիւլլէրի տօնուքլաղլ էօրիէր-
տիրտէ (փետուրներուն տնկուիլը) հաստա օլտըղը մա-
լիւմ օլուր քի պէօյլէլէրինին նէ հաստալըղա թութը-
տըղընը անլամաք իչիւն տըգգաթլը մուպէնէ էթմէլի
տիր :

ՏԻԼՃԻԲ ՀԱՍՏԱԼԸՂԸ

Թաւուքլարըն տիլինին ուճընտա թապիլի (բնական)
օլմաք իւղրէ պիլը Կ՝ճԷ՛ վար տըր քի պաղը քէրրէ եա-
րա օլուր վէ քալընլաղըր իշթէ պու հաստալըղա ԿԷ՛՛՛
տէրլէր : Տիլճիք հաստալըղընա թութըլան թաւուքլար
եէմէքլէր , սէսլէրի պօղուք օլուր , աղղընը էքսէրիա
աչար , սու իչմէսի կիւճ օլուր , թաւուք էքսէրիա ինըր-
պաղէ տիւլար օլուր , աղղընըն իչի փէք չօք քիւչիւք
եարալար իլէ տօլու պուլընըր վէ թաւուք կիթտիքճէ
զայըֆլանըր :

Էյէր տիլճիք բէք օլքատար աղըր օլմասա եարա եա-
լընըղ տիլ ուճընտա պուլընըր :

Պու հաստալը քիւն քը թափուըլարա պիրտէն մուսսալաթ օլա պիլիր :

Պու հաստալըդն սէպէպէրի իշիւնէն սուլարն պուլընմամաը վէ փիպլիյի , վէ չիւրլմիւշ պուղտայ իշ հուլափըն եէնմէսի վէ քիւմէպէրին հալաւընըն իփսատ (ապականել) օլմաըտըր . տիլճիք ալէլ խուսուս կէնճ թափուըլարա արըղ օլուր :

Պաղը քիւմէ պիր թօլիու իյնէ իշ տիլին ուճընտարի կոճէ ալըլար քի էյի տէյիլ տիր գիրա կոճէ թապիլ օլտըղընտան , ալընըսա , թափուըլըն պիր աղասը էքսիւմիշ օլմաղէ հէմինի լայըրը իշ եէյէմէղ . իշթէ պուըն իշիւն տիլ ուճուստա վէ աղըղ իշիւնտէ պուլընտան եարալարը էյի էթմէյէ չալըլմալըտըր : Պուըն իշիւն պիր տէյնէճիք ուճընա պիր պէղ փարչասը պաղլայըղ օլըմէ (մէղրախաւն քաղախ) իշիւնէ (կէրիտէ էղաճըլը պահսինէ պաղըլա) պաթըրաըրտան սօնրա տէյնէճիյի աղըղ իշիւնտէ պուլընտան եարալարա , կիւնտէ իրի տէֆա օլմաը իւղըէ իւշ կիւն քատար սիւրիւլիր : Պիրտէ հաստալարը տիկէր սաղլամ հալմանըրտան ալըրըպ էյի օլընճայա քատար ալը պիր սըճաճըր վէ հալատար քիւմէստէ պաղըլըր :

Պու հասթա թափուըլարա էլէնմիշ արփա ունընը վէ եախօսա քէրէյի սու իշ քարըշաըրըպ սուլու խամուր եախաըրտան սօնրա դըտա մաքամընտա վէրիլիր : իշճէյի սուլարա պիր աղ կիւմէրիւն վէ եա պիր աղ սիւրքէ քաթմալը տըր :

Եյէր տիլճիք իշ պէրապէր պուրուն նէղլէսի տախի

պուլընըրսա , պուրուն տէլիլէրինտէ սիւմիւլէր քալըպ քուրըլար քի ըլըճաք սու իշ պուրընըն իշիւնի երքալըպ թէմիղէմէլիտիր : Եյէր թափուըտա ինքըպաղ պուլընըրսա եարըմ տիրճէմիւլէնէպէն եախօսա պիր աղ զէյթին եաղը իշիւմէլիտիր :

ԹԻԻՅ ՏԵՕԻՄԷ

Թիւյ տէօքմէ հաքիքաթէն պիր հաստալը օլմայըպ քուլարա սէնէտէ պիր տէֆա արըղ օլուր . էօրտէքլէրտէ եալընըղ պիր կէճէ սիւրէր իտէ տէ թափուըլարընքի զի եատէճէ սիւրիւպ պաղը քէրըն թափուըլար թիւյ տէօքմէտէն նաչի թէլէֆ օլուրլար :

Թիւյ տէօքմէ ալէլուամ սօն պահարտա վուքուս կէլիր վէ հալա նէ քատար սօղուք օլուրսա թիւյ տէօքմէ տախի օլ քատար զահմէթլի օլուր :

Թիւյ տէօքմէ զէմանը թէքարուպ էյէտիքտէ թափուըլար վէ ալէլիսուսու փիլիճլէր մահլուն վէ տուրդուն օլուրլար , թիւյլէր իւրիւրէր , թափուըլար իշուր թիւյլէրի տիւշիւրմէք իշիւն սիւրինիլէր , վէ տէրիւրիւնի քաշըյարաք կախալարը իշ թիւյլէրինի չէքէրլէր , թիւյ տէօքմէ զէմանընտա թափուըլար աղ եէրլէր վէ սուսարլար :

Պու զէմանտա թափուըլարը սաիր վաղըթլարտան էվիլէլ քիւմէստէ եաթըրմաք վէ փէք կէճ քալըրմաք լաղըմ տըր : Եաղմուր պու վաղըթտա թափուըլարա զարարը օլտըղընտան եաղտըղը վաղըթլարտա քիւմէսէ քոյուպ սըճաք թուլթմալը տըր :

Թիւյ տիօքմէ զէմանը թավութարն զըտասը առէթ-
տէն տահա չօք, վէ տահա պէսլէյիճի վէ գուվվէթ վէ-
րիճի օլմալտըր: փիշմիշ զըտալար սըճաք վէ թուզը
օլտըքլարը հալտէ վէրիլսէ տահա էյի տիր: Պէօյլէճէ
պաքըլան թավութ էրքէնճէ եռմուրթլամայա պաշլար
վէ փիլիճլէր տախի քըշը քօրգուսըղ կէշիրիլէր:

ԻՍՀԱԼ

Իսհալ էքսէրիա պաղըրսաքլարն ֆէնալաշմասընն պիր
նիշանէսի օլուր: Իսհալըն շիֆալանտըրմասը քօլայ տըր:

Պաղը թավութար վէ ալէլսուսուս փիլիճլէր մահզուն
օլուրլար, քանատլարը սարքըք օլուր, թիւյլէրի էօրիէ-
րը, վէ թէրսլէրի զայէթ սուլու օլուր:

Իսհալըն սէպէպլէրի քիւմէսլէրին վէ թավութ պահչէ-
սինին նէմլաք օլմասը, հավանըն եաղմուրը պուլընմասը,
զըտալարընն եէշիլ, թագէ վէ սուլու օլմասը տըր:

Իսհալը թավութարը քուրաք մահալլէրէ քօյուպ քու-
րու զըտա իլէ պէսլէմէլի, վէ իլէճէքլէրի սուլարընա փասլը
տէմիր փարշալարը պըաքմալը, վէ շարապ իլէ ըպատըլ-
մըշ էքմէք վէրմէլի տիր: Էյէր Իսհալը թավութար
քըյմէթլի օլուր վէ Իսհալ տախի տէվամ էտէրսէ սըճաք
շարապ տէրունինէ փափաթիա չիլէյի քօյուպ իւզէրինի
քարատըրտան պիր շարեէկ սաաթ սօնրա սիւզիլէրէք
հասըլ օլան փափաթիալը շարապտան կիւնտէ իքի տէ-
ֆա պիր քաչ քահվէ քաշըղը իշիրմէլի տիր:

Պաղը քէրէ թավութարըն պաղըրսաքլարընտա սօղ-
լուճան պուլընտըղընտան Իսհալ փէյտահ օլուր քի
սաղըրտա թարիֆ օլընաճաք տըր:

ՍՕՂԼՈՒՃԱՆ ՀԱՍՏԱԼԴԸ

Թավութար էքսէրիա սօղլուճան հաստալըղընա տիւ-
շար օլուպ միւսթէվիլի (համաճարակ) տախի օլուր:

Սօղլուճանը թավութար քէք զիեատէ մահզուն վէ
տէրմանսըղ օլուրլար, իպիկլէրի սօլիուն վէ խամուր
կիպի օլուր, կակալարը եափըշկանը (մաժուցիկ) սալեա
իլէ տօլար, թիւյլէրի իւրփէրիլ, մաքաթլարը քըզարըր.
քանատլարընն վէ փէնչէլէրի ալթընըն սըճաք օլմասըն-
տան քէնտիլէրինտէ հիւմմա պուլընտըղը մալիւմ օլուր,
թէրսլէրի սուլուճա օլուպ պաղը իփիլք կիպի քան լէ-
քէլէրինի հավի պուլընըրլար:

Փէք չօք քէրէ վէ ալէլսուսուս 1789 սէնէսինտէ Լօմ.
պարտիատա միւսթէվիլէն (համաճարակ կերպով) թա-
վութարա արըղ օլան սօղլուճան հաստալըղընտա էյէլի
ֆու (Fougère male. ֆու-թէր ֆու) թօղու քուլլանըլտըքտա
մուվաֆֆաքիլէթ հասըլ օլմուշտըր (իլէրտէ էղաճըլըք
պահսընա պաքըլա):

Էյէր հիւմմա մէվճուտ օլուրսա վէ թավութարըն նէ-
ֆէս ալըպ վէրմէսինտէ կիւճիլք կէօրիլէրսէ 4 տիրհէմ
քան ալընըր (իլէրտէ քան ալմաք պահսընա պաքըլա):

ԱՂԸՁ ՔԱՊԱՐՃԻԼԸ

Պու հաստալըք թավութարա էքսէրիա արըղ օլուպ
ալէլսուսուս եաղըն զուհուր էտէր, աղըղ քապարճըղը.

ներն սաղղըն օլտըղը զանն օլընըր , պունըն իշխան պու-
հաստալըքտան թութըլանլարը այլըմայը տըր :

Աղըզ քապարճըղը զուհուր էթտիբտէ տիւ իւղէրինտէ
վէ աղըզ թալմանընտա վէ ալէլխուսուս կակաւընըն եըր .
մաճընտա քիւչիւք եարալար կէօրիւլիւր քի ճիրահաթ-
լանըպ թալմուքլարըն սալեասը իլէ քարըշարաք ֆէհա
պիր քօքու հասըլ օլուր . թալմուքլար եէմ եէմէտէ զի-
եատէ կիւճիւք հիսս էտէրլէր ալէլխուսուս սէրթ տա-
նէլէր եէրլէրտէ :

աղըզ քապարճըղընէ սէպէպի բէք օլքատար մայիւմ
տէյիլ տիր :

Թալմուքլարըն աղըզ վէ կակաւընըն իշ եիւզի «էրէնէպէ»
իլէ վէ եախօտ նըսըֆ նըսըֆա սիրքէլի սու իլէ ելքա-
մալը տըր :

Պէօյլէ թալմուքլարա փիշմիշ վէ եումուշաք օթլար վէ-
րիլիր մէսալա բաղը վէ բանճար եափրաքլարը պու քա-
պիլտէն տիր : իշթէ պունլարտան խամուրլար եափըլըր
քի ըլճաք օլտըրլարը հալտէ վէրիլմէլիտիր :

ՄԷՖՄՍԼ ԱՂՐԸՍԸ ԵԱՆԻ
ՕՅՆԱՔ ՄՍՀԱՆԼԵՐԻՆ ԱՂՐԸՍԸ
(ՅՕԴԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ)

Պու հաստալըք² ալէլխուսուս սըճաք մէմլէքէթլէրտէ
տօղուպտա սօղուք մէմլէքէթլէրէ կէլէն թալմուքլարա
ալէլումում արըզ օլուր :

Թալմուքլար թօփալլարլար , փէնչէլէրինն ալթը փէք

զիեատէ աղըրը , թալմուքլար փէք զիեատէ սըճաք օլուր-
լար , մէֆսալլար (օյնաք մահալլէր . յօդ-) շիշէր : Թա-
վուքլար եիւրիւյէմէզ օլուրլար :

Պունըն սէպէպի քիւմէսին վէ թալմուք պահչէսինին
նէմլաք օլմասը , վէ թալմուքլարըն հարէքէթտէ (կըթու-
թեան մարմնոց , շարժմունք) պուլընմայըպ փէք չօք
վաղըթ հարաքէթսիզ օլմալարը տըր :

Հաստա թալմուքլարը քուրու վէ հալատար քիւմէս-
լէրէ քօյմալը , վէ քօնաքլարը էնլի եափմալը , վէ փէն-
չէլէրինն քեաֆիլի բօմաթասը (իլէրտէ էզաճըլըք պահ-
սընա պաքըլա) վէ եա քեաֆիլի բուհու իլէ օվալամա-
լտըր : պու հաստալըպ թութըլանլար պիւսպիւթիւն
էյի օլամայաճաղընտան տահա հաստալըք իլէրիլմէմիշ
իքէն քէսիպ եէմէք տահա էյի տիր :

ՓԷՆՁԷ ԱԼԹԸ ԶԻՊԱՆԸ

Իրի վէ աղըր թալմուքլար զայէթ քիւչիւք վէ եա
քէսկին քօնաքլար իւղէրինն քօնմալարը իլէ փէնչէլէրի-
նն ալթընտա չիպանլար հասըլ օլուր քի մէֆսալ աղ-
ըսը զանն օլունմումալը տըր :

Մէզըրիւր չիպանլար սըճաք վէ զայէթ սըզըլը շիշ հա-
լինտէ պուլընըպ չիպան հալինն կէչէր վէ էյէր պաքըլ-
մազսա նիհայէթ այաք քէմիլքէրլինն չիւրիտիր :

Պու չիպանլարըն էյի օլմասը իչիւն իւղէրլէրինն քէ-
թէն թօհումը լափատը քօյմալը , վէ էյէր իրթիլա է-
տէրտէ չիպանլարը տէլմէլի , վէ տէլտիրտէն սօնրտ ճէ-

ընհաթընը պօշալարայ ինչիւնք ք' շէնք տօնտուր d'aloès ինչ
եարայը թիմար էթմէլի տիր (դարմանեւ) :

ԳՈՒՅՐԸԻ ԱԼԹԸ

Թափուղըն կերիսինտէ պաղը քէրէ ուֆաք պիր չի.
պան հասըլ օլուր քի ք' շէնք տօնտուր

Պու չիպան էքսէրիա եաղըն փէյտահ օլուր վէ սէ.
պէպիտէ քիւմէսին փիտիլի վէ փէք չօք քըղտըրըն զը.
տա եէմէսի տիր :

Թափուք մահզուն օլուր, պաղընը վէ քույրըղընը ա.
չաղը թուլթար, վէ էյէր թափուղըն կերիսի մուայէնէ
օլընըրսա իչի ճիրահաթ ինչ տօլու պէեաղճա պիր նօք.
թա կէօրիւլի :

Մէքըրիւր չիպանը ուճը սիվրի պիր ալէթ ինչ մէսէլա
նէշթէր վէ եա չաղը ինչ տէլթիքտէն, վէ իչինտէքի ճէ.
ընհաթը չըքարմաք իչին փարմաք ինչ սըքտըրտան
սօնրա եարայը սիրքէլի վէ եա թուղը վէ եա շարապը
սու ինչ երքամալը վէ սօնրա իւչ կիւն քատար կիւնտէ
իքի տէֆա քեաֆիրի բօմաթասը սիւրմէլի տիր :

Գույրըք ալթը օլան թափուքլարա բարչալանմըշ օթ.
լար ինչ քարըշտըրըլմը քէփէքի խամուրլար վէ հա.
ֆիֆճէ կիւմէրչիլի սուլար վէրիլմէլի տիր : Գըյմէթլի
թափուքլարա քէթէն թօհումը սույը վէ եա պատէմ
եաղը ինչ ինթիքան խիլուր :

ԿԷՕՁ ԱՂԸՍԸ

Կէօղ աղըրսը պաղը քէրէ բէք զիեատէ աղըր օլտը.

ղը կիպի փէք չօք թափուքլարա պիրտէն միւսթէվիլէն
(համաճարակ կերպով) արըղ օլուր :

Սատէ կէօղ աղըրսընտա, կէօղ էվիլէլա եաչըր օլուր,
կէօղ քարաքլարը չիչէր վէ եարը քարալը պուլընըր,
պաշ թէքմիլէն սըճաք օլուր վէ թափուք պաղընը եօքա.
րը թուլթար վէ հէման պուլընտըղը եէրտէ քըմըլտան.
մաքսըղըն տուրըր :

Էքսէրիա իչպու կէօղ աղըրսը ինչ պէրապէր կէօղ
լէքէլէրի պուլընըր քի պէօյիլէրէք քաթ քաթ պիրի
պիրի իւսթիւնէ չօղալը պէօղիւ պէօյիւտիլէր վէ
կէօղ քարաքլարընը աչը պէօղիւ տիշարը ֆըրլատըրլար.
պաղը քէրէ տալի կէօղիւն ճամ կիպի փարլաք օլան
եէրի պէեաղլանը պթամ օրթասընտա պիր եարէ հա.
սըլ օլուր քի աքան ճէրահաթ տօքընտըղը եէրի հարտալ
էտէր : Պաղը քէրէ տալի կէօղ քարաքլարընըն էթրա.
ֆընտա չիպանլար բէյտահ օլուր քի տէրուինտէ հա.
սըլ օլան ճէրահաթ սէրթիլիլ սարարըրլար վէ պիր
քէսէ եափարաք քալըրլար քի չիպանը աչը պուճը չէն.
կէլի պիր պիղ ինչ օլ քաթըրլաչմը ճէրահաթը ալմաք
լաղըմ կէլի :

Իչպու կէօղ աղըրսընըն սէպէպի նէմլաք վէ զայէթ
սօղուք հալլալարտըր : պիրտէ քիւմէպէրտէ թափուք
թէրսինին քալմասը վէ սաիր փիսլիքլէրի վասըթտսը ինչ
քիւմէսին հալմասընըն ֆէնալաչմասը տըր : Պու իլէթին
սալիլըն օլտըղը զանն օլընըր :

Հէր չէյտէն էվէլ թափուքլարա հըֆըրոսըհա (սուղ.
ջաբանական) քանուլարը իւղը պաքմալը, վէ սըճաք,

սուլուճա վէ սէրինյէտիճի խամուրլար վէրմէլիտիր . մէ-
սէլա սուլու քէփէք իլէ քարըշտրըրմըշ բիշմիշ բաղը վէ
հա բանճար եափրաքլարը :

Հաստալարը սաղլամլարտան այըրըսլ բիւզկարսըզ վէ
հալմանըն ճէրեանընտան (հոսումն օղոյ) արի վէ միւ-
թէտիլ (բարեխառն) պիր մահալտէ պուլընտրմալըր :

Այըր մահալտէ պուլընտրըրլան հաստալարըն պաշը
իլէ պօյնընը կիւնտէ իրի իւշ տէֆա ալը քիւլէճի սու-
(իլէրտէ եղաճըրք պահալնա պաքըլա) իլէ եըրամալը
տըր . իշթէ հէման տաիմա պու ուսուլ իլէ կէօլ աղըր-
պընըն վէ կէօղիւն էթրաֆընտա հէնուզ զուհուր էտէն
սըճար շիշլըրին էօնիւ ալընըր :

Փուլէթի թալուքըրտան 3 տիրհէմ քատար քան
ալընըր . էյէր կէօլ աղըրսը կիտիպտէ եալընըզ աղըր-
սըզ օլարաք շիշլէր քալըրտա կիւնտէ իրի իւշ տէֆա
քեաֆիրի բօմաթաալ իլէ օվալամալը տըր . էյէր շիշլէր
պու ուսուլ իլէ կէշմէզ իսէ պիր նէշթէր իլէ տէլմէլի
տիր վէ իշինտէքի ճէրահաթ էյէր սէրթ , սարըճա օլուր-
սա ուճու չէնկէլի պիր պիզ իլէ չըրարմալը վէ քալան
եարայրտա իւշիւր ք' ալէ իլէ թիմար էթմէլի տիր :

ԹԱՎՈՒՔ ԹԻՖՈՍԸ

Պաղը սէնէլէրտէ թալուքըրա պիր նէվի հաստալըր
մուսալաթ օլուր քի միւսթէվի (համաճարակ) վէ սալ-
կըն օլտըլընտան պիւնէրճէ թալուքըրը քուրսլան էտէր
վէ պու հաստալըրա իւշիւր ք' ալէ իլէ թիմար էթմէլի տիր :

Թիֆօտան թալուքըրան թալուք աթիտէքի նիշանէլէրի
կէօթէրիր եանի իպիկի մօրարըր , թէրսի սուլու վէ
ֆէնա քօքուլը օլըսլ պաղը քէրէ իշինտէ իփիք կիպի
քան լէքէլէրի պուլընըր . լաքին պու հալտէ թալուք չէն
օլըսլ եէր իշէր վէ հօրօղ իլէ մուճամէաթէ (զուզաւոր-
ութեան) քարը կէլմէզ օլտըրը հալտէ 12-15 տաքիքա
իշինտէ թիֆօյա քուրսլան կիտէր : Ֆիհաքիքա թալուք
զըն պիրտէն պիրէ տուրտըրը , վէ քանտալըրընը աշա-
րաք աշաղը պըրաքտըրը վէ զահմէթլէ նէֆէս ալըսլ
վէրալի կէօրիւլիւր . եիւրէյի քուվիլէթիճէ չարփար .
կէօղիւնին պէպէյի պէօյիւր , վէ կէօղիւ քարարըր . կա-
կասը քէօրիւք իլէ տօլար վէ սերհօշ կիպի եիւրիր : Փա-
րանըք պիր եէրէ կիթմէք իշիւն չօք զահմէթ չէքէր վէ
օրայա կէթալի կիպի զբաղմօզ թութարաք եէրէ տիւ-
շէր վէ պիրաղ չապալանտըրտան սօնրտ էօյիւր . պաղը
քէրէ թալուք պիրտէն պիրէ տիւշիւսլ չապալամաքսը-
զըն էօյիւր :

Թիֆօնըն սէպէպլէրի էթրաֆտա պաթաքըրք վէ տուր-
կուն սուլուք վէ կէօլէրին պուլընմաալը վէ հալման հաս-
տալըրընըն (ժանտախտ արջաու) մէվճուտ օլմասը
վէ քիւմէսլէրին թէմիլ օլմամասը վէ բէք զիւտտէ սը-
ճարլար , վէ փիս սուլարըն իշիլմէսի տիր : Պիրտէ թիֆօ
պիր թալուքտա բէյտահ օլտըրտա պիր պիրլէրինէ կէ-
չէր . եանի թիֆօնըն սալկըն օլմասըտա հաստալըրըն
պիր սէպէպի տիր : Պուլըն իշիւն պէօյլէ թիֆօլը մա-
հալլէրտէն կէլէն թալուքըրը հաստալ պիր թիւլէրինի
պիլէ սաթըն ալմամալը տըր : վէ տէիլ սաթըն ալմաք

իլլա պէօյլէրինի մէմլէքէթէ պիլէ սօքմամալը տրր .
բէքչօք թավուք պուլընան մահալլէրտէ հէր պիր թա-
վուղա այրը այրը իլաճ էթմէք զայէթ կիւճ զաւրդըն-
տան հըֆղ էտիճի (պահպանողական) վասըթալարը
քուլլանմալը տրր . մէղքիւր հըֆղ էտիճի վասըթա պիր սու-
տըր քի թէրթիպի աշաղըտա կէօստէրիմիշ տիր . մէսէլա
էյի սու 10 . օքքա

զաճը քըպըրըղ 350 . տիրհէմ

Իշթէ զաճը քըպըրըղ սուտա էրիտիպ հայվան պիր
քապա քօնըլարաք թավուքլարա իշիրիլիր . իշպու սու
թավուքլարըն հէր պիր աղասընա քուվլէթ վէրիպ թի-
ֆօտան քուրթարըր :

Պիրտէ թավուքլար էսկի եէտիքլէրի նէ իսէ օնը վէր-
մէլի եանի էքմէք , արփա , եուլաֆ վէ պուլտայ վէ
սաիր պէսլէյիճի շէյլէր :

ՊՈՒՐՈՒՆ ՆԵՂԼԵՍԻ

Իշպու հաստալըք թավուքլարա վէ խոստուսի իլէ փի-
լիճլէրէ էքսէրիա մոսալլաթ օլուր . պուլըն սէպէպի
սըճաքտան սօուղա վէ սօուքտան սըճաղա պիրտէն
պիրէ կէշմէքտիր , վէ պիրտէ սըճաք պիր վաքըթտան
սօնրա պիրտէն պիրէ եաղմուր եաղտըրտա թավուքլար
նէղլէ օլուրլար :

Թավուղըն պաղը սըճաք օլուր , պուրըն տէլիքլէրին .
տէն սիւմիւք աքար , կէօղիւ եաշարըր , թավուղըն պուր-
նու սիւմիւք իլէ տօլտըրտա ըսլըք սէսի չըքարըր :

Թավուքլարա սըճաք խամուրլար վէրմէլի , սիւմիւք
քուրույուպ պուրուճ տէլիքլէրինի քաքարտա թէմիլլէ-
մէլի տիր : Թավուղըն պաղընը կիւնտէ իքի իւշ տէֆա
«ղըն քէնքէն» իլէ եըքամալը տրր :

Նէղլէլի ճիվճիվլէրի իսէ պէօլիւք պէօլիւք սէքէթ-
լէրէ քօյուպ քայէար սու իլէ տօլու պիր քաղան իւղէ-
րինէ տախմա պիր պուլըք արշըն եիւքսէք թութմալը
տրր : Իշթէ սէքէթլէր իշինտէ պուլընան փիլիճլէրէ քա-
վանտան չըքան պուխարլար (չոգի) թէսիր էթմէքլէ նէղ-
լէլէրի կէշէր ֆաքաթ քաղան իւղէրինտէ թահմինա պիր
չերեէք սաաթ տուրտըրմալը վէ կիւնտէ իւշ տէօրթ
տէֆա թէքըրար էթմէլի տիր :

Նէղլէլի թավուք վէ փիլիճլէրէ պալը սու ֆայտէլի տիր :

ԳԵՄԻԳ ԳԸՐԸԼՄԱՍԸ

Թավուքլարըն այաքլարը էքսէրիա քաղաէն քըրըրըր :
էյէր քանատըրըն պիրի քըրըրըրտա օլ քանատըր քէս-
մէլի տիր :

Սյաղը քըրըլան թավուղը սիւրիւտէն այրըրպ սաքին
պիր եէրէ քօյմալը վէ օլ քահալտէ քօնաք պուլընմա-
մալը վէ պէսլէյիճի զըտա վէրմէլի տիր : Քըրըլան այա-
ղը նիշաթա խամուրը իլէ պուլանմը իփիլիքլէր իլէ սա-
րըպ պրարմալը վէ 35-40 կիւնտէն սօնրա չէօղմէլիտիր :
էքսէրի վաքըթտա խոստուսի իլէ փիլիճլէրին քըրըլան
այաղը հիշ պիր վէշիլէ սարմալըպ պալատէ սէօյլէտիլի-

Տիզ կիպի եայլնըզճա սաբին պիր եերէ քօնըլլըր. իսթիրա-
հաթ քէմիք քըրըրմասընն էյի օլմասընա քիֆայէթ էտէր :

ՔԱՊԸՂԼԻՔ

Եեշիլիք եեմէյէն , վէ քապիաճը օլան թափուքլար
իւն քօլօշքայա օթուրանլար էքսէրիա քապըղըզա օղըար-
լար : հօրօղլար թափուքլարտան տահա ղիեատէ քապըզ
օլուրլար :

Թափուքլար թէրայէմէք իշիւն պէյհուտէ ըբընըրլար ,
վէ պու էանատէ ինչերէր . քապըզ թափուքլարն կէօ-
ղիւ աթէշի օլուր վէ կակալարը էքսէրիա աչըք քալըր :

Քապըղըզն էքսէրիա իսհալտէն սօնրա վուքու պուլ-
տըղը զանն օլնըր . մաքատըն էթրաֆընտա պուլընան
թիւլէր պիրպիրլէրինէ եափըշմըզ պուլընըրլար , մաքա-
տըն էթրաֆը քըրմըղը օլուր :

Քապըզ թափուքլարն մաքատընտէքի եափըշըք թիւյ-
լէրի քօբարմալը վէ եա մաքաա իւն քէսմէլի վէ մաքա-
տըն էթրաֆընա պատէմ եաղը սիւրմէլի վէ էպէ կիւմէ-
ճի սույը իւն իհթիքան էթմէլի տիր : քապըզ թափուք-
լարա պիր ազ պուլդտայ ունը վէ պալ վէ եաղըմ տիրհէմ
Էլլըն Բաբալարա եափըլմըզ իքի հապճըք , վէ էքշիլէն-
տիրլմիշ սուլար վէ սալաթա , քուզու քուլաղը , սէմիզ
օթու , սպաննաք վէ սուլու քէբէք վէրիլըր : իքթիզա
էտէրսէ պիր ազ ղէյթին եաղըվէ եա սու իւն քարըշ-
տըրըլմըզ քուտրէթ հէվասը իշիրիլըր :

ՍԻՆԻՐ ԶԷՔԻԼՄԷՍԻ

80409

ԶԲԱԶՄՕԶ

Պու իլլէթ խուսուսի իւն հափալարն բէք սըճաք օլ-
տըղը ղէման բէյտահ օլուր : Քէմալէ վարմըզ օլան հայ-
վանլար վէ իհթիյարլարը կէնճ հայվանլարտան ղիեատէ
պու իլլէթէ թութըրըլար :

Հայվան պիրտէն պիրէ եերէ տիւշըր վէ քաչըքալ էվ-
վէլ հանկը թարաֆը իւզէրինէ տիւշմիւշ իսէ եինէ օլ
եանը իւսթիւ տիւշըր . պաշընը կէրիյէ կէօթիւրիւր վէ
ղբաղմօղ թութար : Նէօպէթ կէշտիքտէն սօնրա պաշը
կէրիյէ եըքըլմըզ վէ պիր եանէ եաթմըզ օլտըղը հալտէ
քալըր : Նէօպէթտէն սօնրա հայվան հէր նէ քատար
սէրհօշ կիպի եիւրիւր վէ պաշը արքայա եաթմըզ օլ-
տըղը հալտէ պուլընըր իսէ տէ , իշթահը եէրլնտէ օլուր ,
վէ էսիլի հալինէ կէլմիշ կիպի կէօրլնիւր :

Պու իլլէթին սէպէպի հափալարն բէք սըճաք օլմասը
վէ խայլը վաքըթ կիւնէշլն աննընտա տուրմալարը , վէ
պաղը քէրէ թափուքլարն պաշարընա վուրըլմասը տըր :

Պու իլլէթ թափուքլարն պէյնինէ քան թօփանմա-
սընտան իլէրի կէլըր :

Պու իլլէթէ թութըլան թափուքլարն պաշընա սըք
սըք սօղուք սու տէօքմէլի , վէ պաշընա ալըն Դէմիլիշի
սուլար իւն ըպատըլմըզ պէզէք քօմալը , վէ պօյնուտան
է տիրհէմ քան անմալը տըր :

ԻՊԻԿ ՏՕՆՄԱՐԸ

Հաժա զայնքն սօղուք օլտըղը վաքըթլարտա թաժուք-
լարըն իպիկլէրինն ուճը վէ փարմաքլարը տօնար :

Իպիկլին ուճընտա պիւր սիահլըք բէյտահ օլմայա պաշ-
լար լաքին թէքմիլ իպիկլէ սիւրայէթ էթմէզ պու հալ
քէնտի քէնտիյէ պրաքըլտա հայլը վաքըթ սօնրա հաա-
տա պազը քէրրէ 1-2 այ սօնրա այրըլըպ տիւշէր քի
պէօյլէ ուղայըլը հայլանը զայըֆլատըր , վէ եուսուրթ-
լամասը տախի հայլիտէն հայլի կէրի քալըր : Էյէր
փարմաքլարը տօնարտա թաժուք թօփալլար , վէ օլտը-
ղը եէրտէն քըմըլտանմաք իտէմէզ , վէ իշպու փարմաք-
լարըն տօնմալ օլտն քըսմը այրըլըպ տիւշմէտիքճէ եու-
սուրթլամալ :

Թաժուքլարըն պու ֆէնալըղա տիւշմէմէսի իշին քիւ-
մէպէրին սըճաք օլմասընա զայրէթ էթմէլի , վէ բէք
սօղուք հաժալարտա սաաթ պէշտէն վէ եա ալթըտան
էվիլէ տիւշըր չըքարմամալը տըր :
Էյէր պու խուսուտա տիւքաթ օլընմամասը էճիլտէն սէօյլէ-
տիյիմիլ կիալի իպիկլ իշէ փարմաք ուճլարը տօնմըշտա ,
տօնմըշ օլտն եէրլէրի քէսիպ չըքարմալը վէ քէսիլէն եէրի
Է-Ֆիլի Բեմալ իշէ սըվամալը տըր :

ԹԱՎՈՒՔ ՈՒՅԸԶԸ

Թաժուք ույուղը ինտանա վէ պէկիլլէրէ վէ սայիր
հայլանլարա կէշէր : Թաժուք ույուղը էվիլլա բէնչէլէր ,
լալիկ , վէ կակա էթըաֆընտա զուհուր էտէր :

Իշպու հաստալըղը էվիլճէ պիլտիքէն նիշանէլէր կէօ-
րինմէյիպ , թաժուք իշթահընը վէ շէնլիլինի զայպ էթ-
մէզ . լաքին պազըքէրրէ էյիճէ տիւքաթ էտիլտիքտէ ույ-
ուղա թութըլմը թաժուքլարըն պաշլարըն սիւքաթիլէրի
վէ բէնչէլէրի զբաղմօղա թութըլմը կիալի շէքտիլլէրի
կէօրիլլէր :

Պու վաքըթտան սօնրա իպիլին քախտէսինէ սլէտաղճա
նօքթալար վէ զիկղակվարի չիկիլլէր կէօրիլլէր քի իւ-
ղէլէրի զայէթ ինճէ քապուքլար իշէ էօրթ իւլմալ տիր
վէ իշպու քապուքլար ճիւղիճէ օվուլտըքտա տիւշէլլէր :

Իշպու պիլինճի նիշանէլէրին կէօրիլլէրսինտէն 15
կիւն սօնրա մէզըլլար զիկղակվարի չիկիլլէր պէօյլը վէ
իշլէրինտէ ույուղ շէնչէլէր տէնիլէն ուֆաք ուֆաք քուրթ-
լար բէյտահ օլտը :

Հաստալըք տահա իշլէրիլէտիքճէ պօյուն վէ պաշ
թիւլլէրի իւրքէրիլ վէ նիհ այէթ տիւշիպ եէրլէրինտէ
ունը քապուքլար քալըր :

Եօքարըտա տախի սէօյլէտիլլիմի կիալի իշպու հաա-
տալըք էքսէրիա բէնչէլլէրինտէն պաշլամաղլէ փարմաք-
լար պէտաղճա թօղանմը կիալի օլուրլար : Թաժուք
այաքլարըն եէրէ վուրուր վէ լէնչէլլէրինի կակալար .
ույուղ քապուքլարը կէթտիքճէ քալընլաշըր վէ կէօրիլ-
նէն քուրտլար տախի իշպու քապուքլարըն ալթընտա
պուլընըր :

Պու ույուղտա քապուքլարը Էէլիլ ույուղ (սալօն վէա)
իշէ ըսլատըպ քալըրրաքտան սօնրա տէրունտէ 15

տիրհէմ Կիւմի-ի ԴԷ ԲԵՐԿԻՆ Էրիտիմիչ Կարլմ օքքա սըճաք
սու իլէ Կարայք Երքամալը տըր :

Պաւ ույուզ քիւմէսէրին փեսայինստէն իւէրի կէլիւ :

ՓԻԼԻՃԼԵՐԻՆ ԻԻԶԵՐԻՆՏԷ

ՀՍՍԸԼ ՕԼԱՆ ՔԷՀԼԷ

ᐱᓴ ᐅᓴᐅᓴᓴ ᐱᓴᐅᓴᓴ

Փրկի՛ճէրա՛ն էրբի նէվի քուրթ փէյտահ օլուր արիւր
 Կէնէ վէ տիկէրի Նուստ արիւր :

ՊԻՐԻՆՃԻՍԻ ՔԷՂԼԷ:

Քեհնէն իսկ թիտա փիւծին աղաւթնտա կեօրիւլիւր վէ
 չօղալաւըքնա սէօյնունա վէ սըլթընա հայըլըր :

Էքսերիա քէհլէ եհնի սողան փիլիճլէրէ արըզ օլուպ
չողալառքճա փիլիճլէրի գոյիֆլաաըը վէ հօլալըրիւր .
պուռն իչիւն փիլիճլէրէ տախմա քուվէթ վէրիճի շէյլէր
մէսէլա վէրիլէն խամաւրլարըն իչինէ շարապըը էքմէք
իչի , սօղրանըլմըլ սօղան , բրաաա վէ պիպէր քօմայր տրր :

Փիլիճէլտէ քէհլէ բէյտահ օլտըքտա տէրունիստէ
 Բէլի Բէյ- քայնատըլմըլ սու ինէ պաշարընը երքամալը
 Եախօտ պաշարընը Բէլի Բէյ- քայնատըլ ինէ Եաղլամալը տոր:

Փնդիճէր պէոյիւտիքճէ քէհէլէլէր մահվ օլուր :

ԻՐԻՆՃԻՍԻ ԹԱՎՈՒՔ ՊԻԹԻ

ጣጡ ሣኒዕፎኒያቲያ ሂሳቢያታ ደክሳቢያ ደረሰባቸዉ ሣኒዕኒያ-
 ቲያ ዓገጢሣ ታላቢያ ፊክሰክኒፕ ፊላክሰጢሰ ከከሣክ ሂሳቢያ ዓገ-

ներ . մէղքիւր պէօճէքէր թաւուք թէրալէրինտէն վէ
 ֆըքրամաքտա օլան կիւպրէլիքէրտէն հասըլ օլտըղըն-
 տան քիւմէսլէրի էվէլճէ սէօյլէտիլիմը կիպի հէր կիւն
 թէմիղլէմէք վէ թաւուքլարը կիւպրէլիքէրտէ պուլըն-
 տըրմամաք լաղըմ տըր , թաւուք պիթլէրի տիվար վէ
 աղաճ եարըքլարընտա կիդլէնիլէր , վէ քարանլըղը սէվ-
 տիքլէրինտէն կիճէլէրի փիլիճլէրէ հիւճիւմ էտէրէր ,
 վէ փիլիճլէրի նիհայէթ տէրէճէտէ զայըֆլաթտըքլա-
 րընտան էօթիւրիւրէր :

Պունըն իիջիւն պու պէօճէքէրին չօղալմասընըն էօնիւնիւ
ալմայա վէ քէօքիւնիւ քըրմայա չալընմալաւըր քի պու
տա քիւմէսէրի վէ ճիվճիվ սանաըքլարընը վէ սայիթէյի
հէր վաքըթ թէմիզլէմէք , վէ տուվարլաւըր փեփին օթու
սույը իլէ քարըշալըրըմը քիթէճ իլէ պատանա էթմէք
իլէ օյուր :

Վէ՛ ձվէ՛նձէ՛ սէօյլէտըյիմիդ կիպի թավուք պահչէսինտէ պուլընան քումըքտա պէօյլէ փիլիճլէր պէօճէքլէրտէն քուրթըլմաք իշին կէլիպ եուվաըլանսուըքլարընտան նաշի հաֆլթատա 2-3 տէֆա օլ քումը տէյիշտիրմէլիտիր ։ Պէօյլէ պէօյլէ պէօճէքլէր պիւսպիւթիւն մահվ օլուր ։ Պու էսնատէ փիլիճլէրէ քուվվէթ վէրիճի շէյլէր եէտիրմէլի տիր ։

Պու պէօճէքէր պէօյիւք թավուքլարա տախի արըզ
օլուրքի անլարատա եօքարտա սէօյլէտիլիմիզ կիպի մու-
ամէյէ էթմէյի տիր :

ԵԱՐԱԼԱՐ

Թավուլբլարտա քաղաէն եախօտ տէօյիւշմէլէրինտէն
նաշի եարալար փէյտահ օլուր քի տէրունինէ 3 վէ եա

և տամբա լաւագոյն իրավէն օլընմը սուր ըսքը ինչ երբա-
մայր տըր : Եյէր եարալար աթէշլէնիլընէրսէ Բե-
սիւրմէլիտիր :

ԹԱՎՈՒՔ ԶԻՉԻՅԻ

Էքսէրիա թավուքլարըն վիճվտի իւղէրինտէ քիւլիւք
քապարճըքլար հասըլ օլուր քի թավուքլարը Էօլիւմ
տէրէճէսինէ կէթիւրիր : Իշպու իլլէթ սալիլըն օլտըղըն-
տան , թուլթըլմըլ օլան թավուղը այրը պիր եէրէ քօյ-
ուպ տօղրանմըլ սալաթա , ըսլատըլմըլ քէքէք վէ օտուռն
քիւլիւ իլլէ քարըշտըրըլմըլ սու վէրիւիր . քապարճըքլա-
րա տախի քայմաք , թաղէ թէրէ եաղը վէ եա հատտա
Բե-
սիւրմէլիտիր :

ԹԱՎՈՒՔ ՄԱՆԿԱՖԱՍԸ

Թավուղըն պուրուռն տէլիքլէրինտէն քաթըճա պիր սիւ-
միւք աքմասընա Բե-
սիւրմէլիտիր : պու իլլէթ
սալիլըն տըր վէ հիշ էյի օլմաղ , պու սուրէթտէ թա-
վուքլարտան պիրինտէ զուհուր Էթալիլի կիպի հէմէն օլ
թավուղը քէսիպ կէօմմէլի տիր . վէ պէօյլէ քէսիլէն
թավուղը տա թամահ Էտիպ եէմմէլի տիր զիրա պիր
թաքըմ հաստալըքլար կէթիւրիր :

ՄԱՔԱՏԸՆ ՏԻՇԱՐԸ ՖՐԼԱՄԱՍԸ

Մաքատըն տիշարը ֆրլամասը պաղը քէրէ եուսուրթ-
լամատան վէ եա քապըղըքտան սօնրա բէյտահ օլուր :

Տիշարը ֆրլայան մաքատը տէրուռինէ պիր քաշ տամբա
լաւագոյն իրավէն օլընմըլ հաթէմ չիլէյինին քայնատըլմըլ
սուր իլլէ երքատըքտան սօնրա եալաշ եալաշ մաքատը
իլէրիյէ սիւրմէլի , սօնրա թավուք թիւնէքսիղ քարան-
լըք պիր եէրէ քօնըլըր , վէ կիւնտէ իքի տէֆա պիր
քաշ տանէ հուպուպաթ վէ պիր աղ տա քէքէք վէրի-
լըր , իքի կիւն սօնրա թավուք սէրպէսթ պրաքըլըր :

Եյէր պու հալ թէքրար զուհուր Էտէրսէ , քէսմէլի վէ
եէմմէլի տիր :

ԷՕՔՍԻԻՐԻԻՔ

Թավուքլարա մուսալլաթ օլան Էօքսիւրիւք , թավու-
ղըն պօղաղընտա քիւլիւք քըրմըղը քուրթլարըն հասըլ
օլմասընտան իլլէրի կէլիր վէ թավուք հաստալըքլարընըն
էն աղըրը տըր , վէ զանն Էտէրիմ սալիլըն տըր :

Հաստա թավուք պօղուք պօղուք Էօքսիւրիւք , նէֆէս
ալըպ վէրմէսի զայէթ զահմէթլի տիր , վէ հատտա պօ-
ղուլմասընտան քօրքուլըր : Պաղը քէրէ թավուղա Բե-
սիւրմէլիտիր (մուս տըքօրս) նը իլլէ քայնատըլմըլ սուլար իլի-
րիւրէրէք հաստալըքտան քուրթլարըլըր : Էքսէրիա թա-
վուք թէլէֆ օլուր :

Էն էյիսի թավուք իշպու հաստալըղա թուլթուլըր
թուլթըլմաղ , քէսմէլի տիր :

ՔՈՒՐՍԱՔ ՇԻՇՄԷՍԻ

Ֆրանսատա նէշր օլուռան զրաթ զաղէթալարընտան
պիրինին 1879 սէնէսի Հոկտեմբեր այընըն տօքուղընճը

կիւնիւ չըքան նուսխասընտա թաւուքլարտա հասըլ օլան
պիր հաստալըք օքուտըմ քի ֆրանսըղլար օնա ԿԵՆԵՆԻ
տէյօղլար Կէլքի օքույանլարըմա ֆայտէլի օլուր
իւմիւտի իլէ պուրատա քայտ վէ տէրճ էթմէյի մինա-
սիպ կէօրտիւմ:

« Իշպու հաստալըղա թուլթըլան թաւուք օ պիր թա-
վուքլարտան այրը տուրուր, եա աղ եէր վէ եա հիչ
եէմէղ, նատիրէն թէրսէր վէ թէրսէրսէտէ թէրսի պէ-
յաղ օլուր, վէ սըլթընը քամպուրլատարաք թօփլանըր:

Իշպու հաստալըք պաղը քէրէ սալկըն օլաղընտան
թաւուք պահչէսինտէրի թաւուքլարըն ճիւմէսինիտէ
թէլէֆ էտէր:

« Պու իլլէթին պշալըճա նիշանէսի, թաւուքլարըն
քուրսաղընտա աքշամ եէտիքլէրի շէյլէրին քալմըշ օլմասը
վէ քուրսաղըն բէք դիեպտէ շիշմէսի տիր:

« Մուխթէլիֆ ուսուլէր իլէ պէսլէնէն թաւուքլարըն
պիլա ֆարք պու իլլէթէ թուլթըլարը կէօրիւվուր:

« Պու իլլէթէ իլաճ էթմէք պէր վէչհի աթի օլուր,
շէօյլէ քի, պիր շանաք տէրունինէ էքմէք իչի ուֆատը-
լու պղէյթին եաղը իլէ ըսլատըլըր, վէ թաւուքլարա վէ-
րիլըր, էյէր թաւուք պուռն եէմէյէ քուտրէթի օլմասա,
աղար աղար եէտիրիլըր: Իշթէ պէօյլէլէք իլէ արթըք
հայաթընտան իւմիւտ քալմայան թաւուքլար քուրթա-
րըլապիլիլըր:

Հաստալըք բէյտահ օլուր օլմաղ, հաստալարը սաղ-
լամլարտան այըրմալը տըր:



ԶԵՆՏ ԹԱՎՈՒՂԸ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՊԱՊ

— —

Հինտ թաւուքլը թաւուք կիպի չօք եումուրթլամա-
մասը վէ տահա եալրու իքէն սօվուղա սըճաղա, եաղ-
մուրա քարա վէ ըրիզկեարա տայանամամասը ճիհէթ-
լէրի իլէ, հինտ թաւուքլը պէսլէմէք թաւուք քաթար
էհէմիլլէթլի տէյիլտիր:

Հինտ թաւուքլարընտան սիւրիւ թէչքիլ էթմէք վէ
օթլամաք իչիւն մէրալարա կէօնտէրմէք քօլայ օլուպ
օրալարտա պուլտըքլարը մուխթէլիֆ ղըտալարտան վէ
օթլարտան նաչի չօպան բարասընտան պաշքա պիր մաս-
լաֆ քաբուսը աշմաղլար:

Պիրտէ հինտ թաւուքլարը ԵՊԵՆԵՆԻ ԿԵՆԵՆԻՆԻ վաթթինի
կէչիտիքտէն սօնրա (քի պու հալ էքուրիւս պինլէրճէ
եալրուլարըն թէլէֆ օլմասընա սէպէպ տիր) արթըք
քօրքուլաճաք եէրլէրի քալմայըպ հասըլաթ վէյտահ
էտէճէքլէրինտէն, պաղը մէմէքէթլէրտէ սիւրիւլէր իլէ
պէսլէնիլմէսի մէնֆաաթլը օլուր:

Հինտ թաւուքլարըն իւչ ճինսի օլուպ պիրի պէեաղ վէ
պիրի տէ քիւլ ըէնկ վէ տիկէրի տէ սիւրահ տըր:

Սիրեա՛հ ճինսի էն զիեատէ հէր եէրտէ պուլընանը վէ
էն զիեատէ տառնա՛նքըլըսը վէ էն զիեատէ քօլայլըք իլէ
սէմիլ օլանը տըր :

Հինառ թափուղը , թափուք կիպի թափուքպահչէսինտէ
պուլընմայա էլվէրիչի օլմայըպ օրատա էթլէնէճէք եէր-
տէ զայըֆլանըր : թափուքպահչէսինտէ պուլընտըրլան
հինառ թափուղընըն ատէտի աղ օլտըքտա մէնֆաաթլը
օլամաղ զիրա հինառ թափուղը քալկաճը օլտըղընտան
թափուքլարը պիհօւղուր էտէր , վէ էյէր սէրպէսթ պը-
րաքըլըրսա պէօյիւք զարար վէ զիտանա սէպէպիյէթ
վէրիբ : Պիրտէ հինառ թափուքլարընըն ատէտի զա օլտըք-
տա , հաւըլաթը օլքատար աղ օլուր քի քէնտիլէրինին
հէր պիր խուսոսա պարան չօպանըն այլըք վէ սաիրէ-
սինի քօրույամաղ :

Եօքարտա սօյլէտիյիմիզ կիպի աղ հինտ թափուղը պէսէմէք մէնփաաթլը օլմայըպ, էյէր թափուքպահէ-սինտէ պիրքաչ տանէ պուլընտըրմաք մուրատ օլընըրսա օլտըքճա էթլի օլանլարընը սաթլըն ալմալըքի սէմիպլէն, մէլէրի չափուք օլսուն: հինտ թափուքլարը քէմալէ վարմատըքճա եաղլանամայաճաքլարընտան քէմալէ վարմա-մըշ հինտ թափուքլարընը ալմաք փայտէսիզ տիր զիրա հէմ պէսէնմէլէրի մասրաֆլը օլուր վէ հէմ թէլէֆ օլա-պիլմէլէրինտէն նաշի զարար մէյտանա կէլիր:

Եյէր տիւրիւ իլէ հինոտ թալուղը պէսլէմէք մաթլուպ
օլուրոսա, ինսան քէնտի ճիլճիլ չըբարմասը պաղը հաւ-
տէ կիւճ օլաճաղլնտան, իպիկլէրի քըրմըղլանմըլ հինոտ

Թավուքլարընը սաթըն ալըպ սիւրիւ Թէչքիւ Էթմէք
Թէրճիհ (նախամեծար) օլընըր :

Եսալորու հինա թաւուղը իբի եաշնա կիրտիքաէ կէ-
րէք էրքէյին վէ կէրէք տիշիւէրինն բէնչէւրի քըրմըղը-
ճա , վէ սօնրա եաշանաըքճա բուլ բուլ օլաճաղընաան,
էհթիյար հինա թաւուքլարընը կէնճ տէյի սաթմաք
միւմքիւնսիղ տիր :

ԳԱ.ԳԱ. ՀԻՆՏԻ

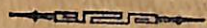
Պապա հինտի քավկաճը վէ ֆէնա (չար) օլուպ, սէ-
պէպսիդ եհրտէ թավուքլարա, հօրօղլարա, էօրտէրլէրէ,
քէլալլէրէ վէ հատտա չօճուքլար իւզէրինէ հիւճիւմ է-
տէրէք սաքաթլար: Հիտտէթի յիտտէթի տիր, ճիվճիվ-
լէրի պուլլնան հինա թավուքլարը վէ ճիվճիվլէն հիտ-
տէթինէ քուբպան օլարքլարընտան թավուքլա հչէսինէ
պապա հինտի սօքմաք հէմէն միւմքիւնսիդ օլուր:

Լաքին պազը քերթէ պապա հինտիլէր թափուքսահ-
 չեսինտէ տողուպ սաիրլէրն ինչ պիրլիքսէ պէօլիմիւշ
 պուլընըրլար իսէ սաիր տըքատալաքը ինչ ալըլըրլար,
 Փաքաթ էքսէրիա պապա հինտի էքի հալընա կիրիպտէ
 չիֆթլէշմէյէ պաշառըքտա սիրպէսթ պրաքմաք էլի
 տէյիլ տիր : Կէնճ վէ քուվլէթլի պիր պապա հինտի
 ալթըր հինտ թափուզընը իտարէ հտէր :

ՏԻՇԻ ՀԻՆՏ ԹԱՎՈՒՂԸ

Տիշի հինտ թալուքլարը պապա հինտիլերտէն միւլա-
յիմ իսէյերտէ, պազըլարը պապա հինտինին վահշի օլան

ախլաբընը թաքընմըլ պուլընտըլարընտան, թափուքլարը վէ փիլիճէրի տէօյէրէր : Եալընըզ հօրօզլար պէօյէլէ-րինէ քարըը քօյապիլիլէր իսէտէ պազը քէրրէ հօրօզլար քիւչիւք օլուպ հինտիլէրինտէ պօյը եիւքսէք օլտըղը վա-քըթտա, հինտիլէր պէօյէ հօրօզլարը եէնէպիլիլէր :



ԻՔԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՀԻՆՎԻԼԵՐԻՆ ԵՌԻՄՈՒՐԹԼԱՍԸ

ՊԵ

ԵՌԻՄՈՒՐԹԼԱՍԸ ՍԱՀԼԱՄԱՆԸՆ ԵՕԼԸ

ԵՌԻՄՈՒՐԹԼԱՍՍ

Հինտիլէր 10-1⁹ սյլըը օլտըլարընտա Մարտ այընա տօղրու եռմուրթլարլար : Հինտիլէր եռմուրթլարընը կիզլէտիլէրինտէն չօղը դայպ օլուր : հինտիլէր սաման երղընլարընտա վէ չիթլէրտէ վէ հէնտէքլէրտէ եռմուրթլալըպ եռմուրթլարը սայիր հայվանաթը մուզիլէյէ (Ֆուա-սախոր կենդանիք) եէմ օլաճաղընտան եռմուրթլամա վարթի եաղլաչմայա պաշլաղըրտա հինտիլէրի քէնտի-լէրինէ մախսուս պիր քիւմէստէ եաթմալարընա ալը-տըրմաք լաղըմ տըր : Հէր սապահ քիւմէսին քարուսընը

աչմաղտան էվիլէլ, մաքատլարընա փարմաք սօքըլարաք եօքլանըլտըրտա եռմուրթլարը պուլընանլարը եռ-մուրթլայլընճայա քաւտար քիւմէստէ հապս խտուպ եռ-մուրթաւը օլմայանլարը տըշարը սալը վէրիլիր : Մէվսիմ ղայէթ սըճաք օլտըքտա հինտիլէր ալէլումում իքի կիւն-տէ պիր եռմուրթլարլար : 15-20 եռմուրթա եափար-լար : Օգոստոս վէ եա հատտա Յուլիս այընտա իքինճի տէֆա եռմուրթա եափմայա պաշլարլար էյէր էրքէն-տէն քօլօքայա օթուրուլար վէ եախօտ քօլօքատան չըքան ճիվճիվլէրի պաշքա վալիտէյէ վէրիլիրտէ, պիր հինտի իքի թաքըմ ճիվճիվի քօլայլըք իլէ խտարէ (կառավարել) էտէպիլիր :

Պիրինճի սէնէնին եռմուրթլարը պաքի սէնէլէրին եռմուրթլարընտան տահա քիւչիւք օլուրլար, լաքին 4-5 սէնէտէն սօնրա մահսուլտարըղը բէք զինատէ աղալաճաղընտան հինտիլի եէմէլի տիր, զիրա պու վա-քըթտան սօնրա հինտինին էթի սէրթ օլուպ ալթըք եէնէմէլ :

Եռմուրթլամայա մախսուս ֆօլլըքտա պիր եռմուր-թա թէրք էթմէլիտիր : վէ պու եռմուրթանըն իւղէ-րինէ անլամաք իչիւն միւրէլքէպ իլէ տաիրէվի պիր չիզիլի եափըլա պիլիր : հինտիլէրի ալտաթմաք իչիւն ֆօլլըղըն իչիւնէ ալըտան եափըլմըլ պիր եռմուրթա թէրք էթմէք էյի տէյիլ տիր, զիրա պէօյէլիք իլէ ֆօլ-լըքտա եռմուրթլայաճարլարը եէրտէ ֆօլլըքտան քա-չարլար, հէր կիւն հինտիլէրին եռմուրթլատըղը եռ-մուրթլարը քալարըմալը տըր, չիւքի հինտիլէր ֆօլլըք-

տա քալան եռմուրթալար իւզերինէ օթուրարաք քօլօշ-
քալանտրմայա պաշարլար : Հէր հինտինին եռմուրթա-
սընը իշարէթ էթմէք Փախտէսիզ տիր զերա հէմ քէնտի
վէ հէմ արքատաշարընըն վէ թավուքլարըն վէ եա էօր-
տէքլէրին եռմուրթալարընը պլկա ֆիթուր (անտարե-
րութեամբ) քօլօշքալանտրըրլար : Քէնտի եռմուրթա-
լարընըն 22 տանէսինի քօլօշքալանտրապիլիլըլէր :

Եազըն եռմուրթալարըն իւք պահար եռմուրթալարըն
քատար չօք տէյիլտիր, էյէր հինտիլէր եռմուրթալարայա
էրքէն պաշարլար իսէ, քօլօշքայա օթըրտրլապիլիլ
քի չըքան եավրուլարըն իպիլի սօղուքլար պաշարմատան
էվվէլ քըզարըր : Ֆիլ հաքիքա պու ճիվճիվլէր, իւք պա-
հար ճիվճիվլէրի քատար կիւզէլ օլմաղլար իսէ աէ էթ-
լէրի սայիր ճիվճիվլէրին էթլէրինտէն լէզիզ օլուր :

Եռմուրթալարըն հըֆզ էտիլվէսի

Հինտի եռմուրթալարըն եէնիր իսէ տէ թավուք եռ-
մուրթասը քատար օլմաղլար, վէ սաքլամասը տախի
թավուք եռմուրթալարըն կիպի տիր :



ԻԻՉԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՔՕԼՕՇՔԱ

Հինտի քօլօշքայա օթուրմաք իստէտիքտէ, թավուք
կիպի ^{սօղուք}, քարնընտաքի թիւլէր տիւշէր, իշթէ
հինտի քէնտի եռմուրթալարընը կիզլէմէք իչիւն էն

զիւտտէ հիլլէքեարլըք էթտիլի զէման պու զէման տըր :

Պիր կիւնտէ պիր չօք հինտիլի

պիրտէն քօլօշքայա եաթըր-

մանըն լուզումը

Էյէր պիր չօք հինտիլի պիրտէն քօլօշքայա եաթըր-
մաք մուրատ օլընըրտա, այնի կիւնտէ իճրա էյլէմէք
քօլայ տըր . զիրա հէմ եռմուրթալարըն վէ քօլօշքայա
օթուրմալարըն թավուքլընընտէն տահա մուրթալարտըր
իւք քօլօշքայա օթուրմաք իսթէյէն հինտիլէրին ալթը-
նա պիր քաշ թավուք եռմուրթասը քօնըլըր անլարը
էյլէնտիլմէք իչիւն, պէօյլէլիլէ պիր չօք հինտի քօլօշ-
քայա եաթմայա հազըրլանմըն պուլընտըրլարը վաքըթ-
տա, ալթլարընա թէրճիւպէ իչիւն քօնըլան թավուք
եռմուրթալարը քալարըրըլա, հաքիքաթէն քօլօշքայա-
ճաքլարը եռմուրթալար քօնըլըր : Քօլօշքատա պու-
լընան հինտիլէր քալըրալ եէմ եէմէյէ կիթտիլէրինտէ
եռմուրթալարընըն էքսիքլիլի իքմալ օլընըր եանի տի-
կէր եէնի եռմուրթալար իլավէ օլընա պիլիր : Հինտի-
լէրին ալթընտան ալընան ^{Եէճիլ} եռմուրթալարըն տի-
կէր քօլօշքայա օթուրանլար եանի թավուք, հինտի,
էօրտէք ալթընա եինէ էսկի նիլէթ իչիւն քուլանըլըր :

Հինտիլէրի քօլօշքայա օթուրմաք

իչիւն քըզտըրմանըն եօլը

Պիր հինտի եռմուրթալարտընը պիթիլտիքտէն սօն-
լա քօլօշքայա եաթմասը կէճիքտիքտէ, քարնընըն ^{սօղուք}

իլէ օվալայարաք վէ Բէճլէ-դէ եռամուրթալարը իւղէրինէ օթուրմայա զօրլայարաք, քօլօքայա եաթմասը իչին թէշվիք օլընըր վէ եռամուրթալար իւղէրինէ օթըրաք-տան սօնրա իւղէրի պիրաղ ադրընա պէզ իլէ էօրթիւ-լիւր քի քարանդըտա վէ սուքիւթտէ (լուութիւն), քալսըն պէօլէլիքլէ իքի վէ եա իւշ կիւնտէն սօնրա հինտի քօ-լօքայա օթուրմասընը իսթէմէյլէ մաթլուպ օլան եռ-մուրթալար հինտինին ալթընա քօնըլըր :

Եռամուրթլայան քօլօքա
հինտիլէրի

Էօյլէ հինտիլէր վարտըր քի եռամուրթլամալարընը թէք-միլ էթմէտէն քօլօքայա եաթմայա պաշլարըր : Պունըն իչին քօլօքայա եաթման հինտիլէր եէմ եէմէյէ կիթտիք-լէրինտէ ալթարընտա պուլընան եռամուրթալարըսայմալը վէ քօլօքատաքի եռամուրթալարըն իւղէրի միւրէքքէպ իլէ տաիրէվարի պիր նիշան եալըմալըտըր . զիրա հին-տի քօլօքատա իքէն եռամուրթլամասընտան նաշի քօլօ-քասը դայրի մունթաղամ օլուր եանի պէօյլէ վուքու պուլտըքտա ճիվճիվէրին պաղըսը էվիլէ վէ պաղըսը սօնրա եռամուրթատան չըքաճաղընտան քօլօքա էյի օլ-մաղ . իշթէ հէրկիւն հինտիլէրին եէմ եէմէյէ կիթտիք-լէրինտէ եռամուրթալար մույաէնէ օլընպ նիշանսըղ եռամուրթալար կէօրիւտիքտէ, էօյլէ եռամուրթալարը ալմալը տըր . լաքին շունը տա պիլմէլի քի հինտի, ալ-թընտա պուլընան եռամուրթալարը հէր կիւն չէվիրէճէ :

յինտէն եալըլան նիշանըն տաիրէվի օլմասը պունըն իչին տըր քի կէօրիւնսին . եօքարտա, պէօյլէ օլուրսա քօլօքայ դայրը մունթաղամ օլուր տէտիք . չիւնքի ճիվ-ճիվէր եռամուրթատան չըքալըլարը կիպի հինտի աք-թըր եռալասընտա օթուրմասըն իսթէմէզ վէ էյէր եռ-վատա տահա ճիվճիվի չըքմամըշ եռամուրթա պուլընըր-սա դայի օլուր քի պու իսէ զարար տըր . պունըն էօ-քարտա սօյլէտիյիմիզ կիպի տալրանմալը տըր :

Հինտի եռվասը
եախօտ ֆօլըք

Հինտի եռվասը թըպըր թալուք եռվասը կիպի եա-վըլըր . եալընըզ հինտի եռվալարընը թօլրաք իւղէրի-նէ եէրլէշտիրմէմէլիտիր քի նէմալմասըն, պու սու-րէթտէ իչինէ եռամուրթա քօնուլաճաք եռվանըն տի-պինէ քօնըլան սամանըն ալթընա օտուն թալաշը վէ եա չալը չըրիլը եէրլէշտիրիլըր : Պաղը քէրլէ տէմէթ սամանտան եռվա եալիլըպ տաղըրմամասը իչին սի-ճիմ վէ եա սէօյլէտ տալարը իլէ պաղլանըլըր վէ տի-պինէ սէօյլէտիյիմիզ կիպի էվիլէ քուրու օտուն թալա-շը, սօնրա սաման վէ պունըն իսթիւնէտէ եռամուր-թալար եէրլէշտիրիլըր լաքին եռվանըն տիպի տիւզ օլմաք լաղըմալըր : Հինտիլէր եէրտէ եռամուրթլամասընը սէվտիք-լէրինտէն պաղը քիմսէլէր եռվա եալմաղլարտա օնըն եէրլինէ թաղէ սամանտան պիր եախօտ եալարըր :

Եռվալարը այլըմանն
լուղումը

Իբի հինտի եանա քօլօքայա եաթաղարնատա
պաղը քերթէ պիրպիրինին եռմուրթասընը չալաղա-
րնատան, պիրինին եռմուրթալարը լուղումնատան զի-
եատէ վէ տիկերինին լուղումնատան աղ օյուր. պունըն
իչին եռվալարը, պիրպիրնտէն եռմուրթա չալընա-
մայաճաք պիր թարղտա այրը պուլընտըրմալը տըր :

Պիրտէ հինտիլէրին քօլօքայա օթուրտըղը եէրէ պա-
պա հինտինին ասլա կիրմէմէսինէ տիքթաթ էթմէլի տիր.
զիրա հէմ քօլօքալարը պօղար հէմ քօլօքատա պուլը-
նան հինտիլէրի տէօյէր :

Քօլօքա հինտիլէրինին
սէչլմէսի

Քօլօքալըք հինտիլէր չօք օլտըքտա էն միւլայիմլէրի-
նի վէ էն տիքթաթլարընը սէչմէլի տիր. քօլօքայա
եաթմաք իստէյէն տիկէր հինտիլէրի այաթլարընտան
թափուքապհէսինին էն քալապալըքը պիր եէրինէ պիր
քաղըղա պաղլայըպ իբի կինն եէմ վէրմէմէլի լաքան
սուլընը էքսիք էթմէմէլի տիր : Իբի կիննտէն սօնրա
պէօյլէ հինտիլէրէ բարչալանմըչ սալաթա իլէ քարըչըք
ըսլանմըչ քէքէք վէրիլիր. պէօյլէլէքէ ալէլումուր պու-
կիպի հինտիլէր քօլօքայա օթուրմալարընը ունըաղըլար
վէ պէօյլէլէրի սէմրտիլիր :

Քօլօքատաքի եռմուրթալարը
մուայէնէ էթմէսին եօլը

Քօլօքանըն պաչլանկըճընտան 8-10 կինն սօնրա եռ-
մուրթալար թափուք պահսընտա սէօյլէտիլիմիլ կիպի
մուայէնէ օլընըալ իչլէրինտէ պէրրալարը պուլընըրսա
ալընըր. վէ պէօյլէ եռմուրթալար չիւրիւմէմիչլէր իսէ
եէնիլիր :

Եռմուրթալարըն մուայէնէսինտէն սօնրա ալընան
եռմուրթալարըն եէրինէ տիկէր եռմուրթալար քօնը-
լըր, լաքին էվէլճէ տալսի տէտիլիմիլ կիպի եռմուր-
թալարըն աստէթի լուղումնատան զիեատէ օլմամալտըր :
Իբիլա էթալի հալտէ քօլօքատա պուլընան հին-
տիլէրտէն պիրիսին քօլօքասը լաղվ օլունապիլիր (թուխ-
սը վերցունեւ, ջնջեւ),

Քօլօքատա պուլընան հինտիլէրի կինտէ պիր տէ-
ֆա եէմ եէմէք իչին քալաղըլըր. էյէր պու խուսու
իհմալ օլընըրսա պաղը հինտիլէր աճըլարընտան էօ-
լիւրէր : Եէմ վաքթի հինտիլէրի պիր սէքէթ ալթընա
քարաթմայա հաճէթ եօքտըր զիրա հինտիլէր քօլօքա-
լարընտան ուղաքլաչմաղլար :

Հինտի քօլօքասընըն միւտտէթի
(տեւողուլիւն)

Հինտի քօլօքասընա տա թափուք քօլօքասը կիպի
պաքմաք լաղըմ տըր, հինտի քօլօքասը 30-32 կինն
սիւրէր

Հինտի ճիվճիվներին
Եռամուրթատան

չըքմասը

Հինտի ճիվճիվներինն եռամուրթատան չըքմասը թա-
վուք ճիվճիվներիննա են տա հա քոլայ օլուր :

Ճիվճիվներ եռամուրթատան չըքմասը սօնրա , պիր
հինտինն ճիվճիվների տիկեր պիր հինտիյէ թէսլիմ օլ-
նըպ ճիվճիվներ քալան հինտիներ թէքրար քօլօշքայա
եաթըրըր :

Պիր հինտինն ճիվճիվներին
տիկեր պիր հինտիյէ թէսլիմ
էթմէին Եօլը

Պիր հինտինն ճիվճիվներին տիկեր պիր հինտիյէ
թէսլիմ էթմէք մուրատ օլնտըրտա ճիվճիվներին հե-
ման պիր եաշտա օլմալարնա եանի են աղը պիր վե
եա իքի կիւնլիւք պուլնմալարնա դայրէթ էթմէլի վե
ախշամ ուսուլէթլէ վե հինտի կէօրմէյէրէք ճիվճիվ-
րինէ քաթմալը . զիրա էյէր հինտի պունը կէօրիւրսէ օլ
ճիվճիվների քապուլ էթմէյուպ հէփսինիտէ թէլէֆ
էտէր :

Սօն պահար քօլօշքասը

Պաղը հինտիներ Յուլիս վե եա Օգոստոս ալարնա
եռամուրթամայա պաշարլար . պու եռամուրթալառ ու

լօշքալանտըրըլապիլիր էյէր տօղաճաք ճիվճիվներին ի-
պիկլերի սօղուլար պասմատան էվլէլքըրմըրլանմառ
հիսապ օլնըրտա :

Սօն թուրֆանտա հինտի ճիվճիվների սայիր հինտի
ճիվճիվներիննա քըյմէթլի տիրլեր, զիրա Մարտ վե Ապրիլ
այլարնա եէնմէլերի էյի օլուր քի պու վաքըթտա
հինտիներ նատիր վե պահալը օլուրար :

Լաքին պու իքինճի եանի սօնպահար քօլօշքալարը հէր
նէ քատար էյի պաքըլսա տա նատիրէն հասըլա կէլիր :

ՏԵՕՐՏԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՀԻՆՏԻ ՃԻՎՃԻՎԼԵՐԻ ՀԱՔԲԸՆՏԱ

ԵԱՓԸԼԱՃԱԲ ԹԵՏՊԻՐԼԻՐ

Հինտի ճիվճիվների եռամուրթատան չըքմասըլարնա
թաւուք ճիվճիվների կիպի պաքըլմաք լաղըմ իսէ տէ
հինտի ճիվճիվների սօուղա տայանմատըրլարնա
բէք զիեատէ տիրքաթ էթմէք իքթիղա էտէր : Սօղուք
մէմլէքէթլէրտէ մեղբիւր ճիվճիվներ օլքատար ույուշմըշ
պուլնըրլար քի եէմ եէմէք իսթէմէղլէր պէօյլէրինի
քուրթարմաք իչիւն վերիլէճէք եէմէրի ըսըթտըրտան
սօնրա վէրմէլի տիր : Բէք զիեատէ տիրքաթ վե իհ-
թիմամ իլէ տըշարը չըքմասըլար :

Պագը քերթէ տէ սօղուք վաքըթլարտա ճիվճիվէրին
թօփրաք իւսթիւնտէ տուրմալարը ճայիզ օլմատըղըն-
տան էօյլէյէ եաքըն թօփրաք իւղէրինէ քօնըլըր , վէ
պու տա կիւնէյէ քարչը եափըլմըչ պուլընան պիր սայ-
վան ալթընտա , սօուք վաքըթլարտա մինասիպ եէր
պուլընմաղ իսէ ճիվճիվէրի սըճաք վէ քուրու պիր օտա
տէրուսինէ եէրլէշտիրիլըր , վէ պու օտանըն տէօշէմէսի
իւղէրինէ պըչկըճը թալաշը եայըլըր քի վաքըթ վաքըթ
տէյիշտիրիլըր : էյէր ճիվճիվէր տիշարը չըքարըլըր իսէ
վալիտէլէրի պիր սէրէթ ալթընա հապս էտիպ ճիվճիվ-
լէրի սէրպէստ պրաքըլըր , զիրա պէօյլէ եափըլմաղ իսէ
վալիտէ ճիվճիվէրինի ուղաղա կէօթիւրէճէյինտէն սօ-
ուք ալըպ թէլէֆ օլուրլար : Սէրէթին եանընա ինճէ վէ
քուրու քում վէ եա քիւլ եայմաք էյիտիր , զիրա ճիվ-
ճիվէր օրատա եուվարլանմասընը բէք զիեատէ սէվէրլէր :

Պիր աղ քուվլէթլէնմէյէ պաշլատըքլարընտա եանի
սէքիղինճի կիւնէ տօղրու ճիվճիվէրէ պիր աղ զիեատէ
սէրպէսթիլէթ վէրիլըր : էյէր հալա էյի օլուրսա . վա-
լիտէլէր իլէ պէրապէր կէզմէլէրինէ միւսաատէ օլընըր .
լաքին էյէր հալա սօումայա վէ եաղմուր եաղմայա
եիւղ թութարսա իչէրի ալմալը տըր զիրա ըսլանմըչ
ճիվճիվէրին հէմէն հէփիսիտէ թէլէֆ օլուրլար :

ձիվճիվէրին զըտասը

ձիվճիվէր տիւնեայա կէլտիքլէրինին իլք իւչ կիւնիւ
եա աղ եէրլէր վէ եա հիչ եէմէզլէր , հատտա պաղը
քէրէ տէօրտիւնճի վէ եա պէչինճի կիւնէ քատար պիր

չէյ եէմէզլէր . լաքին պու վաքըթտա ճիվճիվէր պիր
չէյ եէմէզլէր տէյի անլարա սըք սըք եէմ վէրմէքտէն
կէրի տուրմամալը տըր :

Հինտի ճիվճիվէրի թաւուք ճիվճիվէրի կիսի պէսլէ-
նիլըր . մէսէլա հալա սօուգ օլտըքտա քէնէվիր անլար
իչիւն ալա տըր , լաքին օլ դատար ույուչըք պուլընըր-
լար քի եէմ եէմէյէ բէք կիւճիւք իլէ տալրանըլար .
պուլըն իչիւն պաղը քէրէ պուլար իլէ պէրապէր թա-
վուք ճիվճիվէրի քաթըլըր քի հինտի ճիվճիվէրի ծնա-
ըն եէմ եէմէլէրինէ պաքարաք , քէնտիլէրի տէ եէմ
եէմէյէ պաշլարլար :

Ֆրանսանըն պաղը չիֆթիլէրլէրինտէ հինտի ճիվճիվ-
լէրինէ միւսալի քըսըմտա վէ հէփիտէ տօղրանըլմըչ
օլտըլը հալտէ ըսլաք էքմէք , քաթը վիշմիշ եումուր-
թա , վէ սօղան իլէ գարըշտըրըլմըչ պիր զըտա վէրիլըր
(օն կիւնտէն սօնրա եումուրթանըն վէրլմէսինի քէս-
մէլի տիր) : ձիվճիվէր պու զըտայը բէք զիեատէ սէվ-
տիքլէրինտէն սապըրսըղըլըլա ծնա պէքլէրլէր վէ զիեատէ
սէվլինճ իլէ քապուլ էտէրլէր : իշպու զըտա հինտի ճիվ-
ճիվլէրինին էօնիւնէ քօնըլտըքտա էվլէլա սօղանը , սօն-
րա եումուրթայը վէ էն սօնրա էքմէյի եէրլէր քի պու
տա սօղանը զիեատէ սէվտիքլէրլէրինտէն իլէրի կէլըր . զի-
րա սօղանըն քօքուսը էքմէք իլէ եումուրթա իւղէրլէ-
րինէ սինմիշ պուլընըր : իշթէ հինտի ճիվճիվէրլինին
նըսֆընտան զիեատէսինի զայ էտէն չիֆթիլէր պու
ուսուլ իլէ թէլէֆաթըն պիր վէ եա իլի տանէ օլտը-
ղընը կէօրմէքտէ տիրլէր :

Պու զըտա ճիվճիվէրէ վերելտիյի վարըթտա վալիտէ-
լէրնի այըրմայը տըր :

Նէմէյէ ալըշտըքարընտա եուսուրթա քալտըրըլըպ
սողանըն մըքտարը զինատէյէնտիլիլը . պու զըտայա
ինճէ սողանմըշ ըսըրզան վէ քէքէք քարըշտըրըլըր վէ
ճիվճիվէրին խէնէ քըշտըրըլըր վաքթինէ քատար իշպու զը-
տայա տէվամ օլընըր :

Ճիվճիվէրին իպիկէրի քըրմըզը օլմաք վաքթինտէ
պուղտայ , ալիա , սողան , քարա պուղտայ , մըսըր
պուղտայը իլէ պէպէնիլիլիլէր . էյէր տէրմանտան տիւ-
շէրէր իսէ կիւնտէ իքի տէֆա պիւր աղ շարապ իշիլի-
լիւր , օթ վէրիլմէզ վէ եէմէլէրինէ մանի օլմալը վէ աք-
շամլարը էրքէն եաթըրըլըպ սապահլարը կէճ քալտըր-
մալը տըր :

Չայըրըլը

Հինտի ճիվճիվէրի տըշարը չըքմայա եիւզ թուլթար
թուլթմաղ թարլալարա կէօնտէրիլիլ . լաքին հավա սը-
ճաք օլտա պիկէ եաղմուրտան հըֆզ օլընմայը տըրլար .
զիրա բէնչէլէրինին նէմլէնմէսի մէզքիւր ճիվճիվէր ի-
չիւն աղըր պիւր մուխաթարա (վտանգ) տըր : Նէրտէ
պիթէն օթլար քուրու օլուպտա թօլրաք տահա եու-
մուշաք օլուրտա ճիվճիվէրի քուսուր եէրլէրէ կէօթիւր-
մէլի տիւր , զիրա պէօլլէ քուսուր թօլրաք բէնչէլէրինէ
եափըշմաղ . պու խուսուսու բէք զինատէ տիքաթ էթ-
մէք լաղըմ տը , չիւնքի եուսուշաք թօլրաք եաշ օլա-
ճաղընտան ճիվճիվէրին բէնչէլէրինէ եափըշմաղ նէմ ա-

լըպ թէլէֆ օլմալարընա սէպէպ օլուր : Հինտի պէսլէ-
մէսի հաֆիֆ վէ քուսուր թօլրաքլարտա օլապիլիլ :
Սալի թօլրաքլարտա հինտի պուլընտըղը կէօրիւլիւրսէ
թէաճճիւպ էթմէյիպ պիլմէլի տիւր քի խէկէրէ քըշտըր-
վաքթի կէշտիքտէն սօնրա օրալարա կէթիլիլմիշ տիլիլէր

Ձիեատէ շէտիա կիւնէշ թափուր ճիվճիվէրինի էօլ-
տիւրտիլի կիպի հինտի ճիվճիվէրինիտէ թէլէֆ էթտի-
յինտէն , հինտի ճիվճիվէրինի կիւնէշին թէէսիլիլտէն
սաքընմայը վէ եաղըն սապահլարը չիյ քալքտըքտան
սօնրա վէ աքշամլարը կիւնէշին հըղը կէշտիքտէն սօնրա
չայըրլարա կէօնտէրմէլի տիւր : Հինտի ճիվճիվէրինին
կէզտիլիլէրի եէրլէր կէօլկէլի եանի աղաճըլըլը օլմաք
էյի տիւր , վէ կէզտիլիլէրի եէրլէր քիւմէստէն ուղաք օլ-
մամալը տըր քի եաղմուր եաղաճաղը անլաշըրտըղը կի-
պի չարչափուր մէքեանլարընա կէլէպիլիլիլէր :

Հինտի ճիվճիվէրինին իպիկէրինին
քըղաքմաք վաքթի

Պալատէն պէրու թարիֆ էյլէտիլիլիլ խուսուսաթը ,
ճիվճիվէրին խէկէրէ քըշտըրըլըր վաքթինէ քատար , իճ-
րա էթմէք լաղըմ տըր . խէկ քըշտըրըլըր վաքթի հավանըն
տէրէճէի հարաթէթինէ հաղարէն ճիվճիվէրին սողտըք-
լարընըն իքինճի վէ իւչիւնճի այլարը աղասընտա զու-
հուր էտէր . խէկ քըշտըրըլըր վաքթինտէ էքսէրիա ճիվ-
ճիվէրին եարըրը թէլէֆ օլուր :



Հինտիկերին իպիկլերի քրդարտըքտան սօնրա , նաղիք-
լիքլերի կիտուպ ճէֆաքէշ օլուրլար , վէ պիր աղ վա-
քըթ տահա կէշտիքտէն սօնրա նէ եաղմուրտան վէ նէ
տէ սօուքտան քօրքտըքլարընտան քարա սըղըր կիպի
աքչամ սապահ մէրալարա կէօթիւրիւլիւպ կէթիւրիւր :
Հինտիկերտէն սիւրիւ թէշքիւ օլընըր վէ օն իքի եաշըն-
տա պիր չօճուք էն աղը եիւղ տանէ հինտիյի խտարէ
(կառաւարեւ) էտէպիւր : Պիշիւմիշ պուղտայ թարլա-
լարընա , օթը պիշիւմիշ չայըրլըքլարա , օրմանլարա , վէ
պաղ պօղումընտան սօնրա պաղլարա կէօթիւրիւլիւր .
լաքին հինտիկեր տահա կէնճ իքէն ուղաք եէրլէրէ կէօ-
թիւրմէտէն , վէ կիւնէշին թէէսիքիւնտէ պրաքմատան
քաշընմալը տըր զիրա պէօյլէ շէյլէր կէնճ հինտիկերի
հօրարլար : Էյէր մէրա էյի իսէ թաւուք պահչէսինտէ
եէմ վէրմէյէ հաճէթ քալմաղ , խուսուսի իլէ հարման-
տան սօնրա . զիրա պու վաքըթտա պիշիւն թարլա-
լարտա բէք չօք տանէ պուլուրլար . վէ սօն պահարտա
օրմանլարա կէօթիւրիւրլար քի օրատա բաւաւոր , բայըն աղա-
եիշէ վէ եապան քեօրանէսի պուլուպ եէրլէր : Քէզա օթ վէ
սօղուճան վէ պէօճէք եէրլէր քի պու նէվի զըտա ան-
լարըն պէօյիւմէլէրինէ վէ պէրհայաթ օլմալարընա քի-
ֆայէթ էտէր . լաքին եէրլէր տօնար վէ ալէլիսու-

սուս քար եաղար իսէ մէրալարա կէօնտէրիլտիքտէն մա-
ատա թաւուք պահճէսինտէ կէրէք պալատէ պէեան
էթտիյիմիղ մէյվէլէր , կէրէք տանէ վէ տանէ քալպուր-
լանմասընտան հասըլ քըրընթըլար , կէրէք չէյ վէ եա
փիշմիշ վէ սօղրանըլմըշ փաթաթէս վէ բանճար , վէ
հաթթա զարարսըղ պիր հասթալըքտան էօլմիւշ հայ-
վան էթի վէրմէք իքթիզա էտէր : Հինտիկեր հէմէն
հէր շէյի եէրլէր :

Հինտիկերէ մօխսուս քօնար
վէ եա թիւնէք

Հինտիկեր իշիւն իւթիւ ալըք եէրտէ թիւնէք եաի-
մաք լաղըմ տըր քի հալա տահա փէք չօք շիտտէթլի
օլմատըղը վաքըթտա սօուղա սըճաղա ալըշսընլար .
հինտիկեր ալըքտա , իւթիւ քարալը եէրլէրտէն տահա
էյի եաշարլար վէ ալըք եէրլէրտէ պուլուսուսքա ճէ-
ֆաքէշ օլուրլար :

Թիւնէքլէրին թէրթիպի իշիւն բէք չօք ուսուլէր վար
տըր . պաղը քիմսէլէր քուրուսըշ աղաճլար թէտարիք է-
տէրլէր քի հինտիկեր օլ աղաճըն տալլարը իւղէրինէ
քօնարլար . պաղը քիմսէլէր տախի պիր պրչըք արչըն
եիւքսէրլիլինտէ իւշ ալարը վէրտիվէնլէր կիպի քա-
ղըքլար տիքիպ , հինտիկեր տախի օլ վէրտիվէնլին ա-
յաքլարը իւղէրինտէ քօնարլար . լաքին շաւ իքի ուսու-
լին տախի մահզուրը վար տըր . շէօյլէրի հինտիկերին
հէփտիտէ էն եիւքսէքտէքի ալարլարա չըքուպ քօնմա-
սընը իսթէտիքլէրինտէն , պիրպիւրլէրի իլէ տէյիւշիւք

վէ եւերէ տիւշերէն քի սաքաթլանմալարընա սէպէպ օլուր :

Աշաղիտէ պիր ուսուլ պէսան էտէճէյիմ քի ճիւմէ սինտէն էյի օլտըրտան մաաաա էօյլէ քալկայա կիւրիւթիւյէ սէպէպ օլմազ . չէօյլէքի էսկի արապա թէքէրլէքլէրինի (էյէր քէնարընտալի տէմիր չըքարըմըջ օլսա տահա էյի օլուր) տինկիլէ սօքար կիպի պիր քազըզա կէշիբիւր քի չիվի պաշը կիպի օլուր . վէ քազըքլարըն պօյու տախի 2-21/2 արչըն աըր . պու քազըքլար , պաշլարընտա թէքէրլէքլէր պուլընտըզը հալտէ ալէ խուսուս կիւպրէլէքլէրտէ եերլէշտիրիլիր քի հինտիլէրի սըճաք թուլթսըն տէյի . լաքին պէնճէ աօուքտան էյիճէ մուհաֆազալը եերլէրտէ եերլէշտիրիլիյէ տահա էյի տիր . իշթէ հինտիլէր կէլիպ հէմ թէքէրլէքլէրին քէնարլարընա վէ հէմ օրթա չուպուրլարընա քօնարլար , վէ հէվի սիտէ միւսափի սիր եերտէ պուլոււնտուքլարընտան , քալկա կիւրիւթիւ օլմազ . պիր թէքէրլէքլէ 20 հինտի քօնապիլիր : Զանն էտէրիմ պու ուսուլ ճիւմէսինտէն էյի տիր , վէ փէք չըք մասրաֆա տա միւհթաճ տէյիլ տիր . չիւնքի հէր եերտէ էհիլէն ֆիյաթլէ էսկի թէքէրլէքլէր պուլոււնապիլիր : Հինտի բարազլարընը սաթտըրտան սօնրա , պոււնլարա թիւնէրլէք էտէն թէքէրլէքլէր սաքլանըլը կալընըզ պապա հինտիլէր իլէ տիշիլէրինքի պըրաքըլըր : Յանուար վէ եա փետրուար այլարընա թօղրու հինտիլէր եուսուրթլամայա միւթաիտ պուլընտըքլարընտան , եուսուրթլարըն զայ օլմամաք իշիւն թափուքլար իշիւն եալիլան սայվան կիպի , հին-

տիլէրէ տէ պիր սայվան եափըլըպ կէճէլէրի հինտիլէր իշալու սայվանըն ալթընա կէլմէլէրի իշիւն ուճը չէնկէլ կիպի պիր տէյնէք (քալէլուրն քէյնէյի կէպ) քուլանըլըր քի պոււնոււնլա հինտիլէր իտարէ օլընըր լաքին մէքըրուր տէյնէքլէ ասլա հինտիլէրէ վուքմամալը տըր : Հինտիլէր պէօյլէճէ աքշամլարը սայվան ալթընա կէլմէյէ կիթտիքճէ ալըլըպ աքշամ օլտըզը կիպի քէնտի քէնտիյէ սայվանըն ալթընա կէլիլէր : Պու ուսուլ հինտիլէրին եուսուրթլամա վաքթիւնտէ իճրա օլընըր վէ էվլէլէճէ սէօյլէտիլիմիլ կիպի ալթլարընա քուրու սաման եաեըլըպ սըք սըք տէյիշտիրմէլի տիր :



ԱԼԹԵՆԷԸ ՊԵՊ

ՀԻՆՏԻԼԵՐԻ ՍԷՄԻՐԹՄԷՆԻՆ

ՈՒՍՈՒԼԻ

ՀԻՆՏԻ ՃԻՎՃԻՎԼԵՐԻՆԻ ՍԷՄԻՐԹՄԷՆԻ. — Հինտի ճիվճիվէրի քէմալէ էրմէտիքճէ սէմիրմէլէրի կիւճ օլուր թափուք ճիվճիվէրի կիպի : Լաքին իշլէրինտէն պազըլարընը սէմիրթմէք իսթէնիլտիքաէ , քէնչէլէրինի քըրմըլը իփլիք իլէ պազլամալը տըր քի տիկէր ճիվճիվէրտէն ֆարըլը օլսունլար . վէ պու ճիվճիվէր մէրատան կէլտիլէրի վաքթթա սիւրիւտէն այըրըպ այըրճա զըտա վէրլիլիր : Էյէր պու այըրճա զըտա սապահլարը

մերայա կիթմէտէն էվվէլ վերելիրսէ մերալարտա զըտա
արամաղլար վէ սէմիրմէզլէր :

ՀինՏԻԼԷՐԻ ՍԷՄԻՐԹՄԷՔ. — Հինտի ճիվճիվլէրի քէ-
մալէ երտիքլէրինտէ եանի 6 վէ եա 7 այլք օլտըլա-
րընտա ֆախտէլի օլարաք սէմիրթիլէպլիլիր : Հինտի սիւ-
րիւսի չօք օլտըլը վաքըթտա էյէր բազար եէրի ու-
զաքտա իսէ հէփսինի սէմիրթմէմէլի , վէ էյէր բազար
բէք եաքընտա պուլունըրսա վէ օրատա հէփսինին տէ
սաթըլապիլմէսի էյիճէ պիլինիրսէ ճիւմէսինիտէ սէ-
միրթմէլի տիր : Պէօյլէ օլմայըպտա եէմէք իշիւն եալը-
նըզ պիր քաչ հինտի սէմիրթմէք մուրատ օլընտըքտա ,
տիկէրլէրինտէն ֆարբլը օլմաք իշիւն հինտի ճիվճիվլէ-
րինէ եափըլտըլը կիպի պուլունըրն տա բէնչէլէրինէ
քըրմըլը իփլիք իլէ իշարէթ օլընըր :

Սէմիրթիլէճէք հինտիլէրին սէմիրմէտէ իքէն զըտասը
պիր տիւրլիւ օլմալ :

Սէմիրթմէնին իպթիտալարընտա աքչամլարը մերա-
լարտան կէլտիքլէրի վաքըթ եէմ վերելիր , չիւնքի հին-
տիլէր սէմիրմէք իշիւն սէրպէսթ օլմաք իսթէրլէր : տա-
նէ վէ եա հէր նէվի տանէ քըրընթըլարը , տօղըրանըլ-
մըլ բաթաթէս իլէ բանճար , բալամուտ , քայըն ազաճը
եէմիշի , վէ քիւչիւք քէսթանէ վէրիլէպլիլիր . վէ 15
կիւնտէն սօնրա աքչամլարը փիշմիշ վէ եզիլմիշ բաթաթէս
իլէ հէր քանդի պիր ունտան եափըլմըլ խամուրլար վէ-
րիլմէյէ պաշանըլըր . մեզբիւր խամուրլար սիւտ շու-
րուլթաքսը իլէ ըսլանտըրըլըր լաքին մէշբիւր խամուր-
լար էքչիյէճէյինտէն հէր աքչամ վէրիլէճէյի քատար

հէր կիւն հազըրլամալը տըր : Պոււնտան 15 կիւն սօն-
րա սապահլարը մերայա կիտէճէքլէրի վազըթտա պա-
լատէ պէեան էթտիլիմիլ խամուրլար վէրիլիր . էչհասըլ
սէմիրթմէնին սօն հաֆթասընտա հինտի խամուրը եէ-
տիքտէն սօնրա պիր վէ եա իքի շապուք եուլթտըրըլըր .
վէ պոււնտան սօնրա հէր կիւն պիրէր հաֆուք շապուք ար-
թըրըլըր քի սէքիլ կիւն խիթամընտա հինտի քէնտի
եէմինտէն պաչքա 18 վէ եա 20 հաֆուք շապուք եուլթ-
մըլ օլուր :

Հաֆուք շապուք շու վէճհ իլէ եափըլըր շէօյլէքի արփա
վէ եա պուլըտայ վէ եա հաթթա մըսըր պուլըտայը է-
լէնմիշ ունը սիւտ շուրուլթաքսը իլէ ըսլատըրըր վէ տէ-
րունինէ պուլու իլէ փիշմիշ վէ եզիլմիշ պիր ազ փա-
թաթէս իլալէ օլընտըքտան սօնրա , էլ իլէ եօղըրըլպ
խամուր եափըլըր իշթէ պուլ խամուրտան փարմաք քա-
լընըլընտա վէ եարլմ փարմաք պօյու քատար հաֆուք
շապուք եափըլըր քի հինտիլէրէ եուլթտըրըլըր . լա-
քին մէզբիւր հաֆուք շապուք եուլթտուրմատան էվվէլ
ըսլաթմալը տըր քի հինտինին պօղազընտան աչազըյա
քայապիլսին , եուլթտըրտըքտան սօնրա սիւտ իշիլիլիր :

Հինտիլէրէ հաֆուք շապուք եուլթտըրմաք իշիւն իքի
ատամ լազըմ տըր . պիրիսի հինտիլի , եիւզլին քէնտի-
սինէ չէվրիլմիշ օլտըլը հալտէ , պաճաքլարընըն տըրա-
սընտա քըստըրըր վէ ուսուլէթլէ կալասընը աչար . տի-
կէրի տալի հաֆուք շապուք ազըրնտան իշէրի պօղազը-
նա քատար , լաքին տիքաթ էթմէլի քի հինտինին տի-

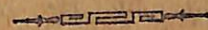
լինին եօքարըյա քաղաքմաւն վէ բարմաբլարը իլէ հինտինին պօյնըն օվաղայարաք հաճաք շաշլըղընա քատար կնտիւմէլի վէ մէղքիւր շաշլըղըն հիշ պիր բարչատը հինտինին պօղաղընտա վէ պօյնընտա քալմա մալը տըր . պու տա , հինտինին պօյնընը եօքարտան աշաղըյա հաֆէֆճէ սըքարաք , անլաղըր : Հէր հինտիյէ հաճաք շաշլընա եուլթաղըտըքճա այրը պիր եէրէ քօմալը տըր քի եանըղըք իլէ պիր տէֆա եուլթաղըլան հինտիյէ պիր տահա եուլթաղըլմասըն :

Իշթէ պու սօն սէքիղինճի կիւնտէն եանի թէքմիլ սէմիրթմէնին Կ-Յ հաֆթատընտան սօնրա հինտի քեա միլէն սէմիրմիշ պուլընըր :

Պաղը մէմէքէթլերտէ հինտիլէրի սէմիրթմէք իշին ղըտասընտան պաշքա ճէվիլ եուլթաղըլըր . շէյլէ քի իլք կիւնիւ պիր ճէվիլ հինտինին աղղընա քօնըլըլ Էվ վէլա պաշ վէ սօնրա շէհատէթ բարմաբլարը իլէ իթիլիս թաշլըղընա քատար վարաղըրըր : Էրթէսի կիւնիւ իքի , տահա Էրթէսի կիւնիւ իւշ , վէլճաղը հէր կիւն պիրէր տանէ արթըրարաք քըրք ճէվիլէ քատար եուլթաղըրըր : Հինտիլէր պու նէվի ղըտայը հաղմ էտէրլէր իսէտէ , Էթլէրինէ ֆէնա վէ ղէյթին եաղըլէղլէթի վէրիւր :

Հինտի սէմիրթմէսի իշին Էլտէն կէլտիյի քատար Է+ճ+ճ եալմաք լաղըմ տըր . տանէլէրին էն ուճուղընը արմալը վէ հէր կիւն սէյլէտիլիսիլ ուսուլ իւղրէ պէուլէմէլի տիր . Էյէր կէլիշի կիւղէլ պէպլնիլիւրսէ հինտիլէր սէմիրթմէտիքտէն պաշքա էտիլէն մասրաֆ տալիս սանա ճապա :

Պապա հինտիլէր տիշի հինտիլէրտէն տահա կիւնիւք իլէ սէմիրիլըլէր , հաթթա պապա հինտիլէրին քէմալի տէրէճէ սէմիրթմէլէրի հէմէն միւնքինսիլ տիր . սէմիրէն պապա հինտիլէր չօք Էթլի օլուրլար իսէ տէ տիշի հինտիլէրին Էթի քատար լաթիֆ օլամաղ . պիր սէմիլ պապա հինտի Ծ-ճ օքքա վէ պիր սէմիլ տիշի հինտի Զ-Կ օքքա կէլէպիլիւր : Սէմիրթլմէտէ պուլընան հինտիլէր եօնճա թարլաղընա կէճոտէրիլէպիլիւր , ղիրա քաղլար կիլի օլ թարլաղըր հարապ Էթմէղլէր :



ՆԵՏԻՆՅԻ ՊԱՊ

ՀԻՆՏԻԼԷՐԷ ՋԱՐԱՐԸ ՕԼԱՆ

ՕԹԼԱՐ ՎԷ ՊԵՕՃԷՔԼԷՐ

ՀԻՆՏԻ ՀԱՅԹԱԼԸՊԱՐԸ

ՋԱՐԱՐԸ ՕԹԼԱՐ . — Էյլէ շէյլէր վար տըր քի հինտիլէրէ եէտիլիլմէլ . մէսէլա պուլընա օթու հինտիլէրի հաղըմաղըլըլա կիլիֆթար էտէր . հինտիլէր , խուսուսիլյէ կէնճ օլարթլարընտա , չօք մասուլ եէրլէր իսէ իսհալէ (վարհարուլիւն) օլըրարլար : Պաւնուն իլէ պէրապէր մասուլ քէրէք իլէ քարըլաղըրըլտըրտա ալա պիր եէմ տիր : Պան օթը , եիւքսիւք օթը , քարա պալտըրան հինտիլէրի Էօլալիւրիւր տէրլէր . պուլըն իշին հինտիլէրին օթլատըղը եէրլէրտէ պէյլէ օթլար պու .

լընըրտա մեղքիւր օթլարը օրալարտան եօք էթմէյէ չաւըմալը տըր :

ՁԱՐԱՅԻԼ ԳԵՕՃԷՔԼԷՐ . — Հինտիւքը սիւմիւքիւ ալէօճէքլէրի , չէքիւկէլէրի զիեատէ սէվտիքլէրինտէն անլաւը աշըրը տէրէճէտէ եերլէր իսէ պիր իսհալէ օղրարլար քի եքսէրիա օ իսհալէ քուրպան կիտէրլէր : Պաղը քերէ տօնուզլան ալէօճէքլէրի իլէ ճէլարըն եումուրթաւարընը մահվ էթմէք իչիւն հինտիւքը պահճէլէրէ սալը վէրիւր քի պու նէվի ղըտա , խուսուսի իլէ չօք օլուպտա պիր քաչ կիւն սիւրտիւքտէ , հինտիւքէ ֆէնա թէսիր ետէր վէ էթլէրինէ ղայէթ ֆէնա պիր լէղէթ վէրիւր :

ՀԻՆՏԻԼԷՐԻՆ ՀԱՍՏԱԼԻՔԼԱՐԸ

Հինտի ճիվճիվէրի հաստա օլտըրլարը վաքըթտա քէտէրլի պիր հիյէթ ալըրլար վէ քանատլարընը եերլէրէ սիւրիւքլէրլէր . պէօյլէ հաստա ճիվճիվէրի վալիտէլէրինտէն այըրմալը քի պէրապէր թարլալարա կիթմէսինլէր , վէ աթէչէ եաքըն պիր եերէ քօյըպ բէնչէլէրինի քէնտիր իլէ սարմալը տըր քի բէնչէլէրինի կալալամասընլար , Հաստա ճիվճիվէրէ շարապ իչիրիւլէր վէ էգիլմիշ քէնէվիւրի պիր աղ շարապ իլէ ըսլատըլմըշ ուն իլէ պէրապէր քարըշտըրըպ պիր համուր եալիւլարաք ճիվճիվէրէ վէրիւր . էյէր ճիվճիվէր տահա վալիտէլէրինին եանընտա եաթմայա ալըշք իսէլէր , եալընըպ աքչամլարը վալիտէլէրինին եանընտա պրաքըրըպ սապահլարը ալը քօնըրը , վէ պիւսպիւթիւն հաստաւըրլարը կէչմէտիքտէն սօնրա սէրպէթիւք վէրիլմէղ :

ՀԻՆՏԻԼԷՐԻՆ ՍՕՈՒՔ ԱԼՄԱՍԸ

Էվէլճէ տախի սէօյլէտիյիմիղ կիպի եաղմուր հինտիւքլին էն պէօյիւք տիւշմանը տըր . հինտիւքը տահա եալիու եքէն ըսլանըրլարսա քօռ օլմուշ պիր աթէչին քարըշտընտա պիրէր պիրէր տիքաթլըճա սիլմէլի տիր . վէ աթէչէ բէք եաքըն սօքուլուպտա եանմամաւարը իչիւն քուրույընճայա քատար պիր քաֆէս ալթընա քօմալը տըր , վէ օլ քաֆէսի աթէչէ բէք եաքըն օլմայարաք աթէչին քարըշտընա կէթիրիպ աթէչէ կէլմէյէն թարաֆընը պիր չուլ իլէ էօրթմէլի տիր : Պէօյլէ բալաղլարա պիր քաչ տամլա շարապ տախի իչիրիւլէպիւր . վէհասըլ մեղքիւր ըսլանմըշ բալաղլարը քուրուլթմաք վէ ըսըթմաք իչիւն էլտէն կէլէն ղայրէթի էսիրկէմէլի տիր :

ԲԱԼԱՋԼԱՐԸՆ ԳԸՋՄԱՍԸ

Պաղը քերէ հինտի բալաղլարընըն տէրմանսըղ օլտըրլարը կէօրիւլիւր քի , պիւթիւն թիւլէրի էօրքէրիւր , վէ քանատ իլէ քուրուք թիւլէրինին ուճարը պէեաղճա օլուր . պու հալէ բալաղլարըն քուրու տէնիլիւր . էյէր պուճա տէրման էտիլմէղաէ աղ վաքըթ իչինտէ բալաղլար թէլէֆ օլուրլար : Պէօյլէ պիր հալտէ քուրուք տլթը տիքաթլէ մուսայէնէ օլընտըքտա պիր իքի թիւլիւն քան իլէ տօլմըշ օլտըղը կէօրիւլիւր քի հաստալարը քուրլարմաք իչիւն պուճալարը քօրարըպ չըքարմաք քիֆայէթ էտէր :

ՌՈՒՖԻՍ

Պաղը քերէ հինտիւերին պաշնտա պիր շիշ հասըլ օլուր քի Կառն տէրէր . իշպու ուռֆիա , հինտինին պաշնտ թաղէ թէրէ եաղը իլէ օվալայարաք վէ պուրնընը աքըթմաք իշին լաղըմ կէլէն շէյլէրի իճրա էտէրէք , շիֆալանտըրըլըր : Պաղը քերէ հինտիւերին պաշնտ Կառն Կառն Կառն շիշէր իլէ տօլար քի սիրքէլի վէ եա սըճաք շարապըլ սու իլէ երքանըլըր վէ եէմ օլմաք իւղրէ տէ քէնէվիր վէ եա շարապըլ համուր վէրիլիր :

ՀԻՆՏԻՒԼԵՐԻՆ

ԻՊԻԿԼԵՐԻՆԻՆ ԳԸԶՆՐՄԱՐ

Հինտիւերին իպիկլէրի քըզարտըլը վաքըթտա էյէր հաւա ֆէնա օլուրտա հինտիւերին չօղը թէլէֆ օլուր , էյէր հաւա էյի օլուրտա հէմէն հիշ պիրիսի թէլէֆ օլմաղ . պու վաքըթտա հինտիւերի ալա տանէ իլէ պէս . լէմէլի , վէ էզիլմիշ քէնէվիր , թուզ , տօղրանըլմիշ մայտանօս , շարապ վէ խուսուսի իլէ սօղան իլէ եալիլըմը պիր համուր եէալիլմէլի տիր . հինտիւեր սօղանըրէք զինատէ սէվէրլէր . պուրտան պաշնտ հինտիւերի սօղրտան վէ նէմաէն մուհաֆաղա էթմէք իշին էլաէն կէլէնի էսիրկէմէմէլի տիր :

ՀԻՆՏԻ ԶԻԶԻՅԻ

Հինտիւեր քէմալէ էրտիլտէն սօնրա պաղը քերէ կակալարընըն էթրաֆընտա , կէրէք կակալարընըն եանի աղըզարընըն իշինտէ պօղաղարընա քատար վէ կէրէք պօյունլարընտարի իալիկլէրի իւղէրինտէ եարալար հասըլ օլուր քի պուրնա հիշէն շիշէր : Հինտիւեր պու իլէթէ օղրատըրլարընտա էօլիւմ բէնչէսինտէն քուրթուլարըլ բէք նատիր տիր . լաքին մէզըլուր եարալար տըշարտա գուհուր էտէրսէ էյի օլմալարը իշին զայրէթ օլունապիլիր . շէյլէ քի օլ անտէ շիշէլի հինտիւերի սաղլամլարընտան ալըրմալը շիշէրի պու իլէթ պուլաշըք տըր , վէ եարալարը քըզիլմէն աթէշտէ պէեաղ օլընճայա քատար քըզտըրըլմիշ տէմիր իլէ տաղլամալը վէ եալիստ եարալարը կիւնտէ պիր քաշ տէֆա քեաֆիլիլ ըուհը իլէ օվալամալը տըր : Հաստա հինտիւերէ շէքէրի սըճաք շարապ իշիրիլիր :

ՀԻՆՏԻՒԼԵՐԻՆ ՀԱՍՐԱԼԱԹՐ

Հինտիւերին էթլէրինտէն պաշնտ պիր հասըլաթլարը եօք տըր . հինտիւերին թիւլլէրի քապա օլուպ սայիր քուլարըն թիւլլէրի կիւլի քուլանըլմայա էլլէրիլի տէ . յիլ տիր . լաքին քույրուք թիւլլէրինտէն մութվաքտա

քուլանմար իշխան քիւչիւք եկեղեցիներ ետիրւա-
պիւիր :

Հինտի քէսիլտիքտէն տէրաքապ սօնրա թաւուքտա
օլտըղը կիպի պաղըրսաքլարը չըքարըլըպ տահա սըճաք
իքէն թիւլէրինի եօլմալը տըր :

Ք Ա Ձ

Քաղ, թաւուքտան սօնրա, թաւուք պահչէսի հայ-
վանաթընըն էն ֆաիտէլիսի տիր տէմիշ օլսաք միւպա-
լաղա էթմէմիշ օլուրուղ. ֆիլհաքիքա սէնէտէ իւշ տէ-
ֆա տէօքտիւլիւ թիւլէր, քանատլարընտան ալընան
թիւլ քալէմլէրի, ինճէ վէ ուֆաք թիւլէրի, տէրիսին-
տէն ետիրւան ալա քիւրք, նէֆիս օլան եաղը, ալա
էթի, վէլհասըլ պէքճիլիյի սայէսինտէ քաղա պիր է-
հէմմիյէթի սահիհէ վէրիւլէր :

Քաղլար, թաւուք պահչէսինտէ վաքի հայվանաթը
սաիրէ իլէ հօշ կէչինիւլէր, թէմիլլիյի սէվէրլէր, չա-
մուրլու եէրլէր իլէ կիւպրէլիքլէրտէն քաչընըրլար, էք-
սէրիս քէնտիլէրինէ չէքէ տիւղէն վէրիւլէր եանի եը-
քանըրլար թիւլէրինին քէնտի հասըլաթլարընտան պի-
րիսի օլտուղունու պիլիւրլէր կիպի. բէք չօք քաղ պէս-
լէնէն մէմլէքէթլէրտէ հէր կիւն մէրալարա կէօնտէրիլիւր.
քաղլար ալըչտըքտան սօնրա հէր աքչամ թէվլի օլու-
նան եէմի եէմէք իշխան քէնտի քէնտիլէրինէ մէքեան-
լարընա ավտէթ էտէրլէր :

Քաղ իբի ճինս օլուպ պիրի իբի, վէ տիկէրի քիւ-
չիւք տիր. լաքին կէրէք իրի վէ կէրէք քիւչիւք օլան-
լարն տա բէք չօք ճինսէրի վար տրր. հէր նէ հալ
իսէ քաղ պէսէնէճէյի վաքըթտա, աղ պէսէյիպ եւ
ճինսէրինի պէսէմէք ֆաիտէլի տիր:

ԳԱՋ ՔԻՒՄԵՍԻ

Քաղ քիւմէսի հալատար, թէմիզ, վէ օլտըքճա մէյ-
տանը օլմալը տըր քի բաղար պիրի պիրի իւզերինէ
եղըլմասնէլար. ալթլարնա եալըլան սաման եաթար-
լարնը սըք սըք տէյիշտիրիպ հէր կիւն պիրէր բարչա
թաղէ սաման իլավէ էթմէլի տիր:

Քաղարա քարանըք վէ նէմ քիւմէսէր տահա էյի
եարար տէյի էյլէ ֆէնա եէրլէրտէ պէսէմէք առէթ
օլմուշ տըր քի պու իսէ խաթա տըր. զիրա պէօյլէ
ֆաիտէլի հայվանլարա լաղըմ օլան թէտպիրլէրի եալի-
մամար հաքքսըղըք տըր:

Քաղարն երքէքլէրի ալէլ ումում պէեաղ օլուպ,
պէօյիւքիւքլէրի տիշլէրի քատար տըր:

Պիր երքէք քաղ 6 վէ եա 7 տիշի քաղ խտարէ խոէ-
պիլիր իսէ տէ տէօրթ տանէ թէսլիմ էթմէք տահա
էյի տիր. զիրա երքէք քաղ հօրօղ կիպի օլմալըպ հէմ
քօլօքքատա պուլընան տիշի քաղա վէ հէմ քօլօքքայա
պաքար:

Էրքէք քաղար պաղը քէրրէ չօճուքլարա հիւճիւմ

էթտիյինտէն, սաքաթըք բէյտահ էտէպիլէն քէօթիւ
էրքէք քաղարը (խուսուսի իլէ եալըուլարը վար իսէ)
տէֆ էթմէլի տիր:

Պաղը մէմէքէթլէրտէ քէօյիւլէր եալընըղ տիշի քաղ
պէսէյուպ չիֆթլէշմէք վաքթի կէլտիրտէ երքէք քաղ
պէսէյէնլէրէ կէճտէրլէր քէնտի տիշլէրինի վէ
պուճուն իշիւն տալիս ուֆաք պիր իւճրէթ վէրլէրէր:

Պաղը մէմէքէթլէրտէ տալիս տիշի քաղար քօլօքքա-
յա եաթարըլարը կիպի երքէք քաղարը սէմիրտիպ սա-
թարար. վէ եէնի չըքան քօլօքքատան, չիֆթլէշտիրմէք
իշիւն պիր քաչ երքէք քաղ սաքլարըլար. պու խուսուս
պէնճէ էյի տէյիլ տիր զիրա հէր վաքըթ չիֆթլէշտիր-
մէք իշիւն պաչքա պաչքա երքէքլէր քուլանըլտըղըն-
տան մահսուլթ էյի օլմաղ. էն էյիտի ինթիխապ օլը-
նան երքէք քաղ չիֆթլէշմէք խաոտտընը զայ էտլինճէ-
յէ քատար սաթմամալը տըր:

Տիշի քաղարըն թիւյլէրի ալէլ ումում քիւլ րէնկ վէ
պաղը քէրէ պէեաղ վէ եա սիւհազ օլուր, պէեաղարը-
նըն թիւյլէրի քըյմէթլի օլտըղընտան մաքպուլ տըրլար:

ԳԱՋԼԱՐԵՆ ՂԵՏԱՍԸ

Քաղար հէր նէվի հուպուպաթը, բաթաթէս, բան-
ճար, մէյլէ խուսուսի իլէ իւզիւմ եէրլէր: Մէյտան-
լըք պիր եէր վէ օթըք քաղարա բէք զիւհատէ լու-
ղումը տըր. քաղար, քօյուն միալի չայըլարտա օթ-

լանըրլար . քաղլարը քիւմէստէ քաբաթմամայը տըր . զիրա բխալօղաղլըրլարը սէպէպի իլէ հասըրլաթլարըն-տան զիեատէ մասըաֆ քարուսու ալըլմըլ օլուր : Քաղլար սէնէնին պէօլիւք քըսմընը չայըրլարտա օթլանմալքէ կէչիրտիքլէրինտէն պէպէնմէք իչիւն աղ մասըաֆ կիտէր . քաղլարը պահչէլէրէ վէ թարլալարա սալը վէրմէլի տիր . զիրա խարապ էտէրլէր , պահչէ օթլարը վէ աամա եափըալարը քօբարթըլըպ քաղլարա վէրիլիր . չայ քէնարլարընտա վէ պաթաքըլըլարտա պիթէն օթլար քաղլարա վէրիլիր մէսէլա — Բէրէ-ի (CRESSON) եապանի խարտալ , եապանի կէլինճիք չիչէյի , չէրէ օթու վէ հէր նէվի սալաթա : Պու նէվի ղըտայա ըսլատըլմըլ պիր աղ քէբէք տախի զամմ օլունմայը տըր . քաղլարա սու վէրմէյի վէ վաքըթ վաքըթ սուլարա սալը վէրմէյի իհմալ էթմէմէլի տիր :

Քաղլար եօնճայը եէրլէր , լաքին քապա եօնճայը եէմէլէր . քաղլար էօթէյէ պէրիյէ քօլմայը սէվմէտիքլէրինտէն մէրալարտա օթլաթտըրըլմասը բէք քօլայ օլուր վէ մէղքիւր մէրա պիր թաքըմ քըսըմլարա թաքսիմ օլունուպ էվվէլա պիր քըսմընտա վէ սօնրա իքինճի քըսմընտա վէ իլաաթըրիհի օթլատըլըր քի քաղլար իքինճի քըսմա կէլտիքլէրի վաքըթտա պիրինճի քըսմըն օթլարը թէքըրար պիթէր . իշթէ պու վէչհ իլէ քաղլարըն օթլատըլմասը հայլի վաքըթ սիւրէր :

Քաղլար ղըաաթ օլընան օթլարը վէ հէր նէվի սալաթայը սէվտիքլէրինտէն , պէօլէ օթլար եալընըղ քաղլարըն ղըտասընա եարայաճաք տէյի էքիպ պիչմէք

բէք զիեատէ մասըաֆլը օլմաղլէ օլ օթլարըն եապանիլէրինի եէթիչտիրմէք լաղըմ տըր . մէսէլա կէլինճիք չիչէյի , հարտալըն էնվայի տիւրլիւսի , եօնճա , եէչիլ լահանա :

Քաղլար ֆրէնք լահանասընը սէվմէլէր :

Էվէլճէ տախի սէօլէտիլիմիղ կիպի քաղլար , պահչէլէրի , հէմ օթ եէյիչլէրի վէ հէմ եաքըճը վէ սուլու օլան թէրսլէրի վասըթասը իլէ , խարապ էտէրլէր : Լաքին քաղլար պիր քաչ տանէ օլտըրլարընտա օթլարա զիեան վէրմէյէն սաիր հայվանլար իլէ պիրլիքտէ կիտիպ օթլանապիլիլէր . զիրա պու հալտէ թէրսլէրի աղ մըքտարտա օլաճաղընտան ղայէթ քուվվէթլի պիր չէրպէթ օլմուչ օլուր :

ԳԱԶԼԱՐԸՆ ԵՌԻՄՈՒԹԼԱՄԱՍԸ

Քաղլար յունուար վէ ալէլ ումում վեաորուար ալաընտան պաչլայարաք եումուրթլարլար , վէ սէնէտէ պիր տէֆա քօլօքայա օթուրուրլար : Քաղլար եուվալարընը եաթմաք իչիւն կաեալարը իլէ սաման թէլլէրի կէօթիւրտիւքլէրի կէօրիւլտիւքտէ եումուրթլամա ղէմանընըն կէլտիլի անլաչըլըր : Էյէր քաղ մլնասիպ պիր եէր սէչէր իսէ , անը ըահաթսըղ էթմէյիպ եալընըղ եարտըմ էթմէլի տիր . Էյէր սէչտիլի եէր ֆէնա իսէ , քուրու վէ սըճաք վէ թէնհա պիր եէլտէ քաղա պիր եուվա եաթմայա պաչլամայը վէ օլ եուվանըն եանընա

տա բարչալանմը պըր աղ սաման քօմալը տըր քի քաղ
 եռվասընը քէնտիսի եաիմայա տէվամ էթսին : Գաղ
 եռվասը , թավուք եռվասը կիպի , տիպի տիւղ օլմա-
 լը տըր : Վէլհասըլ եռվասընը եաիմաքէ մէշղուլ օլան
 քաղ պիհուղուր օլմամաք իչին եէմինի եռվասընա
 կէթիլմէյի տիր : Գաղ իքի կիւնտէ պիր , վէ պաղը
 քէրրէ հէր կիւն եռմուրթլար . եռմուրթլատըքտան
 սօնրա եռվասընը թէրք էտէր , վէ պու վաքըթտա
 քաղ սէրպէսթ պրաքըլըր . եռվատա պուլունան եռ-
 մուրթա քալտըրըլու պաղ քէնտի եռվասընը թէրք է-
 տէրէք պաշքա եէրտէ եռմուրթլամամաք իչին եէրի-
 նէ ալչըտան եաիլմըլ պիր եռմուրթա պըրաքըլըր
 եռվանըն իչինտէ : եռմուրթալար քուրաք վէ սօուք-
 տան մուհաֆաղալը պիր եէրտէ սաքընըլու իւղէրէրի
 քէրէք վէ եա պըքքընը թալաշը իլէ էօրթիւլիւր . եռ-
 մուրթլամա խիթամ պուլտըքտա , քաղ եռվասընը
 թէրք էթմէյէրէք քօլօքայա օթուրմասընը իսթէր .
 պու վաքըթտա ալթընա եռմուրթալար քօնըլըր . պիր
 քօլօքա իչին 15 եռմուրթա քիֆայէթ էտէր :

ՔԱՉ ՔՕԼՕԶՔԱՍԸ

Գաղ քօլօքաալը 27-28 կիւն սիւրէր , քօլօքանըն սէ-
 քիղինճի վէ եա ծնունճու կիւնիւ եռմուրթալար մուա-
 եէնէ էտիլիպ պէրրաք օլանլար տէֆ էտիլիւր :

Գօլօքայա օթուրան քաղլարա հուպուպաթ վէ ունլու

քէրէք վէ ըսլատըլմըլ ատի քէրէք վէ պաղը օթլար վէ
 սու վէրիլիւր : Էյէր եաքընտա պիր հալուղ պուլընըր-
 սա քաղլար պրաքըլըր քի կիթսինէր եըքանսընլար .
 քաղլար քօլօքատա օլտըրլարը վաքըթտա կիւնտէ եա-
 լընըղ պիր տէֆա եէմէք , իշմէք վէ թէրպէմէք իչին
 եռվալարընտան քալտըրըլըր :



ՔԱՉ ԾԻՎԾԻՎԼԵՐԻՆԵ ՎԷ ՎԱԼԻՑԵԼԵՐԻՆԵ

ԷՏԻԼԵՃԵՔ ԹԷՏՊԻԼԵՐ

Գաղ ճիվճիվլէրի տօղմայա պաշլատըքլարընտա վալի-
 տէլէրինին ալթընտան ալընըր , զիրա էքսէրիա քաղ
 ճիվճիվլէրինին եռմուրթատան չըքըյարը զայրի մու-
 թաղամ (անկանոն) օլտուղունտան , վալիտէլէր էվէլ
 չըքան ճիվճիվլէրէ պաքտըքլարը էճիլտէն տահա սօնրա
 եռմուրթատան չըքաճաք ճիվճիվլէրին թէլէֆ օլմալա-
 ըրնա սէպէպ օլուրլար : Ճիվճիվլէր եռմուրթատան չը-
 քար չըքմաղ եիւնլիւ քումաշլար իլէ քաքլը պիր սէրէթ
 տէրունինտէ օլտըքլարը հալտէ աթէշէ եաքըն քօնըլըր :
 Տօղտըքլարըն էրթէսի կիւնիւ ճիվճիվլէրէ պիր աղ
 էքմէք իչի վէ ըսլատըլմըլ ունլու քէրէք վէրիլիւր :

Ճիվճիվլէրին հէփսի տէ եռմուրթատան չըքտըքտան
 սօնրա ճիւմլէսի տէ վալիտէլէրինէ թէսլիւմ օլընըր քի
 ալէլ ումում շէֆքաթը քալպիյէ (խանդաղատանք) իլէ
 քապուլ էտէր , էրքէք քաղ տախի ճիվճիվլէրէ բէք
 զիւստէ սէվինճ վէ շէֆքաթ (դութ) իլէ պաքար :

ՔԱՁ ՃԻՎՃԻՎՈՒՆԻՆԻՆ

ՂԸՏՈՍԸ

Կիւնտէ 5 վէ եա 9 տէֆա ճիւճիվէրէ եէմ վէրմէլի տիր , զիրա տօղար տօղմաղ եէմէք իսթէրլէր . ճիւճիվէրէ քէրէք (1) վէրիլէպիլիլ . էն ալասը ունլու քէրէք տիր : Բիշմիշ վէ էգիլմիշ բաթաթէսի տալսի ճիւճիվէր սէվէրլէր վէ ունլու քէրէք եէրինէ քաիմ օլապիլիլ : Ճիւճիվէրէ եէմ վէրմէք իշիւն վալիտէլէրի իլէ պիրլիքտէ եուվատան չըքարլլըպ եէր իւզէրինէ քօնուլաւաք եէմ թէվիլի օլտնուր , վէ եէմի եէտիքտէն սօնրա թէքրար եուվանլն իշինէ եէրլէշտիրիլիլ . վէ պիր վէ եա իքի սաաթտան սօնրա եէմ եէմէք իշիւն եուվատան չըքարլլըր : հալա ղայէթ լաթիֆ օլտըրտա , էյէր ճիւճիվէր 5 վէ եա 6 կիւնլիւք իսէլէր , կիւնտիւղիւն տըշարլլա չըքարլլըր , պաղը օթլար վէ խուսուսի իլէ ըսըրղան պուլունտուքտա տէվշիրիլիպ ուֆաք ուֆաք տօղրատըքտան սօնրա (2) ըղատըրլմիշ քէրէք վէ եա ունլու քէրէք իլէ քարըշտըրլլըպ վէրիլիլ :

(1) Քուլանլան քէրէք եալնըզ պուղտայ քապուքլարլնտան իպարէթ օլուպ իշինտէ պէսլէյիճի հիշ պիր շէյ պուլունմատըղընտան հայվանլարը պէսլէմէյիպ եանըք պրաքըր . պուլուն իշիւն քուլանլաճաք քէրէլին իշինէ պիրաղ ուն քարըշտըրմաք լաղըմ տըր :

(2) Օթլարը տօղրամաք ղանմէթի վէ մուխաթարալը վէ հայլի վաքթէ միւհթաճ օլտուղունտան , սիւրիւլէր իլէ թաւուք , հինտի , քաղ , էօրտէք պէսլէյիլէր թիւթիւնճի քըլսը կիպի պիւրէր օթի քալաթալ ալէթ սահիպի օլմալը տըրլար :

Ըսըրղան քաղ բալաղլարընա եարայան օթլարըն էն էյիսի օլուպ ճէնուպէ (հարաւ) քարչը պիր մահալտէ եէթիշտիրիլէպիլիլ , վէ ըսըրղան ղայէթ արսըզ օլուպ , քէստիքճէ եէնիտէն սիւրէր : Սիւրիւլէր իլէ թաւուք , հինտի , քաղ , էօրտէք պէսլէյիլէր իշիւն , չայըրլար վէ թարլալար մէզքիւր հայվանլարըն ղըտապը իշիւն քիֆայէթ էթմէյէճէյիւնտէն , անլարա եարայան օթլարըն էքիպ եէթիշտիրմէք ֆայիտէլի տիր :

Ճիւճիվէր վալիտէլէրի իլէ պիրլիքտէ տըշարլլա չըքմայա պաշլատըքլարընտա հէր կիւն հալուզ վէ եա կէօլլէրէ սալը վէրիլիլ . լաքին եաղմուրտան ըսլանմամալարընա տիքքաթ էթմէլի տիր . ճիւճիվէր իպլթիտա տըշարլլա էօյլէյին չըքարլլըր . լաքին կիւնէշ բէք շիտտէթիլի օլտըքտա , ճիւճիվէրէ զարարլը օլաճաղընտան , պէօյլէ վաքըթլարտա սապահլարը վէ աղչամլարը տըշարլլա չըքարմաք լաղըմ տըր :

Ճիւճիվէր հէր աքչամ քիւմէսէ կէլտիլլէրինտէ , էվիլէճէ ծնլար իշիւն քօրալլըպ տա հաղըլանմիշ պուլունան օթլար տօղրանըլարաք ճիւճիվէրէ վէրիլիլ , լաքին քէնտի քէնտիլլէրինէ օթլարը բարչալամաք իշիւն զուվլէթլէնտիլլէրինտէ , տօղրանըլմաղ : պէօյլէ օթ վէրիլտիլի վաղըթլարտա քէրէք վէրիլմէզսէ տէ օլուր :

Քաղ բալաղլարը իլէ քաղլար սէմիլթիլէճէք վաղըթլարընա քատար պու մինվալ իւզրէ պէսլէնիլիլ . պուլունլա պէրապէր էօթէ պէրի կէզմէք մէզքիւր հայվանլարա բէք լուղումլու տըր :

ՔԱՋ ՏԵՐԻՍԻ ՎԷ ԹԻԻՅԼԵՐԻ

Ճիւղերը ըստմադ իշխան վարտէլներինն թիւյերի-
նէ միւսթաճ օլմատըլարը թարիխտէն իթիարարէն քաղ-
լարն թիւյիւ սէնէտէ իւշ տէֆա եանի էվիլէլա մա-
յիստէ սօնրա յուլիստէ վէ նիհայէթ սեպտեմբերտէ եօ-
լունուր . էյէր սեպտեմբերտէն սօնրա եօլունուրսա ,
եէնիտէն պիթէճէթ թիւյէր քըշա եաքըն տահա լաղըմ
օլան քատար սիւրմէմիշ պուլունաճալարընտան քաղ-
լար սօուղա տայանամաղլար :

Քաղ բաղլարընըն քանատլարընըն ուճլարը սըրթլա-
րը իւթիւնտէ պիրպիրի իւղէրինէ կէլմէտիքճէ , քի
պու ալէլ ումաւմ յունիս վէ եա յուլիստէ վուգու պու-
լուր , թիւյէրի եօլունմաղ : Պիր քաղըն թիւյէրի եօ-
լունտուքտա քանատ ուճունտարի թիւյէրէ տօքունմա-
մաղ տըր . զիրա օլ թիւյէր տախի եօլունուրսա քանատ
սարքըք քալաճաղընտան քաղլարը եօրար :

Թիւյէրին քէմալէ վարմըշ օլտուղունու
պիլտիրէն նիշանէյէր

Թիւյ քօլայլըքլա քօքարըլտըքտա քէմալէ վարմըշ օլ-
տուղու անլաղըլը . էյէր եօլունմաղսա քէնտի քէնտիյէ
տիւշէր . էյէր վաղթինտէն էվիլէլ եօլունուրսա թօր
թօր օլուր վէ քուրտլանըր . էօլտիւքտէն սօնրա սօու-
մուշ քաղլարըն եօլունմուշ թիւյէրի տախի քօլայլըքլա
թօր թօր օլաճաղընտան քըլմէթի աղալըր :

Քաղլարըն թիւյէրինի եօլմատան էվիլէլ
հաքլարընտա էտիլէճէթ թէտպիրլէր

Քաղլարը եօլմատան էվիլէլ պիր պէրաք սուտա եը-
քամալը վէ սօնրա թիւյէրի քիլլէնմէքսիլին էյիճէքու-
րումաք իշխան պիր քաշ սաաթ չայըլըք պիր եէրէ օթ-
լանտըրըլըր :

Եօլունմուշ թիւյէրի իստիֆ էթմէք
վէ քուրուլթմաք ուսուլի

Թիւյէր թուղլա վէ եա թաշ իլէ տէօլէնմիշ վէ էյի-
ճէ գուրու պիր եէրէ եէրլէշտիրիպ օլ մահալէ թիւյ-
լէրի քիւրէքլէմէք իշխան վէ լաղըմ օլտուղու վաքըթտա
չուվալարա տօլտուրմաք իշխան վաքըթ վաքըթ կիրիլիւր .
հալա էյի վէ թիւղիւքարսըղ օլտուղու վաքըթտա օլ
մահալին պիր վէ եա իքի բէնճէրէսինի ալմալը տըր քի
թիւյէր հալա ալսընլար : Պաղը քիմնէ թիւյէրի ֆը-
չըլարա տօլտուրուպ վաքըթ վաքըթ ֆըչըլարը սալլար-
լար . պու բէք օլ գատար էյի պիր ուսուլ տէյիլ տիր :

Քաղլարըն ինճէ թիւյիւ

Թիւյէրի եօլունան սաղ քաղլարըն ինճէ թիւյէրինն
հէքսինի տէ եօլմամալը տըր : էօլմիւշ քաղլարըն էվիլէլա
իրի վէ սօնրա ինճէ թիւյէրի եօլընալ ինճէլէրի այըր
սաքլանըլըր զիրա ինճէլէրինին պահապը իրիլէրինտէն
չօք տըր :

Ինճէ թիւյէրին կիւղէլ օլմասը վէ էյի սաքլանմասը իչին սըբըշտըրըմայարաք թօրպալարա տօլտըրըլալ ֆուրունա ալտըրըլըր : Լաքին էքմէքլէրի բիշիրտիքաէն սօնրա ֆուրունա սալմալը տըր : Ինճէ թիւյէր պէօյլէ պիր ֆուրունտա դուրուլուալ , թիւյէրտէ պուլունա-պիլէն քուրտլար թէլէֆ օլոր , վէ ֆէնա քօքուսու տախի կիտէր : Ֆուրուն սօուտըքտա ինճէ թիւյէր չըքա-րըլալ սաքլանըլըր :

Պաղը քիմսէլէր թիւյէրին քուրուլալ տա սույու կիթաիյինտէն աղ օքքա չէքէր տէյի ֆուրունտա քու-րութմաղլար :

Վաղլարն տէրիսի

Պաղը մէմէքէթլէրտէ քաղլար տիքքաթլէ պօղաղ-լանըպ սըրթլարը եարըլարաք թուլում չըքարըլըր վէ պու տէրի սօնրատան պիր թաղըմ ուսուլլէր իլէ թէր-պիլէ օլունուալ քօ ալ ինէ տէյի սաթըլըր : Էվրօքատա պու տէրինին ֆատլրիգալարը վար տըր :

Թիւյ քալէմէրի

Պաղը մէմէքէթլէրտէ քաղ թիւյէրի եաղը քալէմի տէյի բարա էտէր . Լաքին տէմիր քալէմէր չըքալը պէ-րի թիւյ քալէմէրինին էհէմիլլէթի աղալմը տըր . պու թիւյէր Եւ-ա-է-է ղէմանընտա քօքարըլալ քըզկըն քիււ վէ եա քում տէրունինէ սօքուլարաք եաղլարը չըքարը-լըր , պաստէհու եիւնլիւ քումաշ իլէ ճիւա վէրիլիպ քու-րուտուլուր :

Վաղ եօլընաճաղը վաքըթտա 25-30 տիրհէմտէն ղի-եատէ եօլմամալը տըր . պու վէճ իլէ սէնէտէ պիր քաղտան եօլընան թիւյէր 75-90 տիրհէմ օլմալը տըր : Ինճէ թիւյէրի տախի պիր տէֆա 6-10 տիրհէմտէն սէնէտէ 18-30 տիրհէմ տիր : Պիր քաղ բալաղընըն պէ-հէր տէֆա վէրտիլի թիւյ 12-16 տիրհէմտէն սէնէտէ 25-30 տիրհէմ վէ ինճէ թիւյիւ տախի 3-5 տիրհէմտէն սէնէտէ 6-12 տիրհէմ տիր : Պիր քաղըն պիր սէնէտէ վէրտիլի թիւյ քալէմ 8-10 տանէ տիր :

Թիւյէրի ալընմաք իչին պիր սէնէտէն ղիեատէ սաք-լանըլան քաղլարըն պիթթէրճիհ (նախամեծար կերպով) էրքէք օլմալարը լաղըմ տըր :

ՔԱՂԱՐԸՆ ՍԵՍԻՐՑԻՍԵՍԻ

Թավուք պահչէսի հայվանաթընըն էն էյի վէ էն դօ-լայլըք իլէ սէմիրթիլէնի քաղ տըր . նոյեմբերտէն սօն-րա քաղլարը սէմիրթմէմէլի աիր , ղիրա չիֆթլէշմէք վաքթի կէլտիքտէ քաղլար սէմիրմէլլէր : Օգոստոստա քաղլարը սէմիրթմէյէ պալլամատան էվվէլ էյիճէ պէս-լէյիպ սէմիրմէյէ հաղըրլամալը տըր . պունուն իչին աքշամլարը մէրալարտան կէլտիլլէրինտէ քարա պուղ-տայ , եուլաֆ վէ մըսըր պուղտայլ կիպի քըյմէթլէրի աղ հուպուպթը սուտա ըսլատըպ պիր աղ տախի ուն վէ եա ունլու քէքէք քարըշտըրարաք վէրմէլի տիր :

Ձիյ բանճար քաղաքըն բէք ա'լա սէմիդէնմէսինէ քը-
լավուդ օլուր վէ չօք մասրաֆլը տա տէյիլ տիր : Պիր տէ
սէմիրտիլէճէք քաղաք պիչիլմիդ պուղտայ թարալարընա
սալը վէրիլիր քի օրատա քիֆայէթ էտէճէք հուպու-
պաթ պուլապիլիլլէր : Պէօյլէճէ քաղաք սէմիրմէյէ հա-
զըրլանտըքտան սօնրա քարանլըք վէ սուս վէ սաղլամ
պիր եերէ հապս էթմէյի տիր :

Քէսիլիպ տէ սաթըլաճաք քաղաք սէմիրտիլէճէք վա-
զըթտա քարընլարընտաքի թիւյլէրի եօլմալը տըր , զիրա
եերէ եաթարաք քարընլարընտաքի թիւյլէր քերէնի .
լաքին էյէր քաղաք սաղ սաթըլաճաք իսէլէր թիւյլէ-
րինի եօլմամալը տըր , զիրա թիւյլէրի եօլընըրսա քաղ-
լարըն չիրքին օլմասընա սէպէպ օլտուքտան պաչգա
քըլմէթլէրի տէ աղալըր , պու հալտէ քաղաքըն ալթ-
լարընըն եանի եաթաղլարընըն թէմիլ օլմասընա զինա-
տէ տիքաթ էթմէյի տիր :

Սէմիրմէտէ պուլունան քաղաքըն զըտասը

Սէմիրտիլմէնին իւք հաֆտասընտա քաղաքա եալընըդ
եուլաֆ վէրիլիր վէ կիւնտէ իւչ տէֆա հէր քանդի պիր
ուն իլէ քարըշտըրըմըշ սու իչիրիլիր : Պունլար ուղուն
պիր օլուք թահտա եէմիլք տէրունինէ քօնուլուպ քաղ-
լար եան եանա տսւրարաք եէրլէր . էյէ պէօյլէ օլ-
մայըպ տա թէրսի կիպի եուլարաք քապլարտա եէմ
վէրիլիր իսէ քաղաք եէմ եէմէք իչիւն պիրպիրլէրինի
տէօյիւպ քապկա էտէճէքլէրինտէն սէմիրտիլմէ հէբսին-

տէ տէ միւսալի օլմաղ : Եէմ թէքմիլ օլտուքտան սօն-
րա եէմիլքլէր քաղաքըն էօնիւնտէն քալարըրըր քի քաղ-
լար ույուսունլար վէ եէտիլքլէրինի հաղմ էթսինլէր :
Քաղ պաչընա չէյրէք շինիք եուլաֆ քիֆայէթ էտէր .
լաքին քաղաք եալընըդ եուլաֆ իլէ պէսլէնէմէյէճէյին-
տէն պիր հաֆտա եուլաֆ իլէ պէսլէտիքտէն սօնրա
պէշ վէ եա ալթը կիւն տախի սիւտ շուրութքասը վէ
հուպուպաթ իլէ եօղըրուլմալ լիլիլիլ բաթաթէս վէրի-
լիր . պէշ ալթը կիւնտէն սօնրա պու նէվի զըտայա
պիր աղ արբա , քարա պուղտայ , վէ եա մըսըր պուղ-
տայը ունլարը վէ բիշմիշ վէ բարչալանմըշ նօհուտ զամ
օլունուր . վէ ունլու քէրէք իլէ քարըշտըրըրմըշ սիւտ
շուրութքասը իչիրիլէպիլիր :

Քաղաքըն սէմիդլէմէյէ պաչլամասը կիւնիւնտէն ի-
թիպարէն 18-20 կիւնտէ սէօյլէտիլիլիլ կիպի պէսլէ-
յէրէք սէմիդլէնիլլէր . պունտան զիւեատէ սէմիդլէմէք
մուրատ օլունուրսա ուն վէ բաթաթէստէն համուր շու-
պուքլար եաբըպ կիւնտէ իքի տէֆա 7-8 խամուր շու-
պուք հինտիլէր հազգընտա սէօյլէտիլիլիլ կիպի եուլթ-
տըրըրըր :

Քաղաք մաթլուպ օլան սէմիդլիք տէրէճէսինէ վար-
տըքտա պօղազլամալը տըր , զիրա սօնրա զաիֆլարլար :



Քաղաք ալէլ ումուլմ 6-8 այլըք օլտուքլարընտա սէ-
միրտիլիր . վէ սէմիրմէտէ իքէն քիւմէսլէրինին վէլհասըլ
հէր եէրլէրինին թէմիլ օլմասընա տիքաթ էթմէյի տիր :

Պագը մէմէքէթլէրտէ խոստուսի իլէ նէմցէտէ քաղ-
լարըն աղղընա խուսի քօնըլըս մըաըր պուղտայը տօլ-
տուրուլուր սապահ աքշամ:

ՔԱԶԼԱՐԸՆ ՅԱՆՏԷ ՎԷ ՄԱՀՁՈՒՐԼԱՐԸ

(ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ)

Քաղլարըն հէմ ֆաիտէ վէ հէմ մահզուրլարը վար
տըր . թէրսլէրի չօք օլուպ օթլարը եաքար վէ օլ քա-
տար քիրլէտիրլէր քի սայիր հայվանլար օրատա օթլա-
մաղլար : քաղ քիւմէսլէրինտէն ալընան քաղ կիւպրէսի
պիր աղ եանտըքտան սօնրա բէք ալա պիր կիւպրէ օ-
լուր : Քաղլար պաղըրկան օլուրլարընտան , յնլարըն
պուլունտուղլարը եէրտէ պիր աղ հըղընա լաքըրտը
էթմէք միւմքինսիղ տիր , զիրա հէքսի պիրտէն պաղըր-
մայա պաշլարլար : Քաղլարը սիւրիւ իլէ մէրալարա
կէօթիւրմէք իչիւն պիր չօնուք չօպան լաղըմ տըր :
Քիւմէստէ պուլունտուղլարընտա , բէք չօք օթ սէվ-
տիրլէրինտէն , իսթէտիրլէրի օթը կէթիրմէլի տիր : Սա-
յիր թափուք պահչէսի հայվանաթը կիպի , քէնտիլէ-
րինտէն ալընաճաք հասըլաթ էտիրլէն մասրաֆը քօրու-
յաճաղընա աքըլ եաթմատըքտան սօնրա , սիւրիւ իլէ
քաղ պէսլէմէք աքըլսըղլըք տըր :

Մուսիս (ընտանի) քաղլար եապանի քաղլարըն ար-
քասը սըրա կիթմէյէ թապլի մէյիլէրի օլտըղընտան ,
եապանի քաղլարըն կէչտիրլէրի վաղըթ տիրաթ էթմէլի

ՔԱԶԼԱՐԸՆ ՀԱՍՏԱՆՔԻԱՐԸ ՎԷ ՁԱՐԱՐԸ ՕԹԼԱՐ

Քաղլար թափուրլար կիպի , տիրլէք , իսհալ , սօղու-
ճան վէ քապըղլըք տէնիլէն հաստալըքլարա օղրարլար :
Վէ էն զիեատէ տամլա հաստալըղընա միւպթէլա օ-
լուրլար : Տամլա հաստալըղընտա քաղլար միւթէմատի
(չարունակ) քէնտի իւղէրլէրինէ տէօնէրլէր , վէ էյէր
փարմաքլարը արասընտաքի զար չաքը վէ եա իյնէ իլէ
տէլինիպ քան չըքարըլմաղսա , օլ իլլէթտէն աղ վաքըթ
իչինտէ թէլէֆ օլուրլար :

Պալտըրան (քաղլար պունու բէք զիեատէ սէվլէրլէր)
վէ պան օթու (jusqu'ame) քաղլար իչիւն շիտտէթլի
զէհիր տիրլէր . պունլարտան պիր եաքրաք եէտիրլէրի
կիպի քանատլարընը եայարաք եէրէ տիւշէրլէր , վէ է-
յէր տէրաղապ ըափէնտ իլէ պէրապէր թաղէ սիւտ վէ-
րիլմէզ իսէ չըրփընարաք թէլէֆ օլուրլար :

Իւղէրլինէ ֆէրա պլի տիւշմիւշ ըսըրղանլար տալի
քաղլար իչիւն զէհիր տիր . պէօյլէ ըսըրղանլարը եէյէն
քաղլարա տէրունինտէ Կ-Յ պուղտայ քիրէն էրիտիլմիւշ
ըլըճաք սու իչիրիլեր :

Է Օ Ր Տ Է Փ

Էօրտէք պէսլէմէք, Թալուք պահչէսի հայվանա-
թընըն ճիւմլէսինստէն գօլայ տըր. խուսուսի իլէ եա-
գընլարտա պիր հալուղ վէ եա պիր կէօլ վէ եա պիր
չայ պուլունուրա. լաքին աքար սու էօրտէքլէրի ա-
լլալ կէօթիւրէճէյինտէն տիքաթ էթմէլի տիր: Էօրտէք
ճիւմլէսլէրի սույա կիթմէք իչիւն գուվլէթլէնտիլլէրին-
տէ չափուք սէրբիլլէրէր: Էյէր հալա սըճաք օլուրսա
տօղտուրլարընըն իրլինճի վէ իւչիւնճիւ կիւնիւ սույա
կիտէրլէր:

Էօրտէքլէրին բէք չօք ճինսի վար իսէ տէ, հէր եէր-
տէ պուլունանը եապանի էօրտէյէ պէնպէյէն առի
ճինստէն պուլունան էօրտէք տիր քի էքսէրիա ֆարգ-
օլունմալ: Ստի ճինստէն պուլունան էօրտէք զիեատէ
իրի վէ խուսուսի իլէ բէնչէլէրի իրի վէ էքսէրիա սի-
եաճ տըր: հալ պու քի եապանի էօրտէյին բէնչէլէրի
գուրս, հաղիք վէ Թուրունճի սարը տըր: Եապանի
էօրտէք առի էօրտէք իլէ չիֆթլէչտիլլէրէք պիր Թա-
ղըմ մէլէլլէր հասըլ օլուր քի նէ եապանի նէ տէ ա-
ռի էօրտէյէ պէնպէր իսէ տէ ուղար ուչմաք բէյֆիլլէ-

Թի եապանի էօրտէքտէն քէնտիսինէ միրաա դալտը-
ղընտան պէօյլէ մէլէղլերին պէպէմէսի զարարլը տըր .
զիրա կիւնիւն պլրլնտէ ուշուպ դայպ օլուր կիտէր :

Սյէլ ումում իրի էօրտէքլէր քիւշիւքլէր քատար սույա
իհթկյան կէօսթէրմէղլէր իսէ տէ պէպէնմէսի կիւն տիր :

Պիր էրքէք էօրտէք ճ տիշի էօրտէյէ քիֆայէթ էտէր ,
վէ քազ կիպի քօլօքայա պաքմատըղնտան տիշի էօր-
տէքլերին եումուրթլամասը խիթամ պուլուպ քօլօքայա
օթուրտըլարը զէմանտա էրքէք էօրտէք սաթլուպ իւք
պահարտա եհնիտի ալընըր . լաքին ճկնա էրքէք էօրտէք
պուլընամայան մէմէքէթլերտէ էրքէքլերի սաթմայըպ
սաքլամաք լազըմ տըր : Սյնի տիշի էօրտէքլեր կէլէճէք
սէնէ իշիւն տախի սաքլամաք լազըմ կէլտիքտէ , եհնի
չըքան քօլօքատան կէնճ պիր էրքէք էօրտէք սաքլայա-
ճաք եհրտէ տիկէր պիր մահալտէն պիր էրքէք թէտա-
րիք էթմէք տահա էյի տիր : էրքէք էօրտէք յունվար-
տան իթիպարէն տիշիլէրէ քաթլըր :

Պաղը քէրէ էրքէք էօրտէքլէր օլ դատար շէհվէթլի
օլուրլար քի թալուքլարըն արտը սըրա քօշուպ եօրար-
լար . վէ էյէր թալուքլար պէօյլէ հօլարտա էօրտէք-
լերին էլնտէն քուրթարըմաղսա , թէլէֆ օլուրլար , իշ-
թէ պունուն իշիւն պաղը քէրէ թալուքլարըն պուլուն-
տուքլարը եհրտէ էրքէք էօրտէք պուլընտըրլամաղ :

ԷՕՐՏԵԳԼԵՐԻՆ ԵՈՒՄՈՒԹԼԱՄԱՍԸ

էօրտէքլերին եումուրթլամասը քաղլարընքլնտէն տա-
հա պօլտըր . էօրտէքլէր տօղտըլարը սէնէնին կէլէճէք
իւք պահարընտա եումուրթլարլար . էյէր էվվէլ տօղմը-
լար եանի իւք թուրֆանտա իսէլեր եումուրթլարը տա
իւք պահարտան էվվէլ օլուր . էօրտէքլեր քօլօքայա օ-
թուրմատըլարը վէ եա քօլօքալարը պօղըլտըղը վա-
քըթտա պաղը քէրէ օդոստոտա պիր քաշ եումուրթա
եափարլար : եումուրթալարը քազ եումուրթալարընտան
էյի իսէլերտէ թալուք եումուրթաօրնա չըքըլամաղլար .
էօրտէք եումուրթալարը խամուր իշլերի իշիւն եարար :

Պաղըքէրէ էօրտէքլեր , քէնտիլէրի իշիւն հաղըրլանան
ֆօլըքլարտա եումուրթլամայըպ , ինթիխապ էթտիքլէ-
րի կիղլի պիր եհրտէ , վէ հեր նէրէտէ օլուր իսէ օլ-
սուն , հատաթա թալուք պահշէսինին օրթասընտա եու-
մուրթլարլար . էօրտէքլեր հէմէն տախմա ալէսսապահ
եումուրթլատըլարընտան , եումուրթլայընճայա քատար
քիւմէստէ հապս էթմէք հէմ քօլայ օլուր վէ հէմ հէմէն
լուղումը տըր . մաքատէրինէ փարմաք սօքըլըպ եու-
մուրթասը օլտնլարը ալըքօնըլըպ օլմայանլարը տըշարը
սալվէրիլը :

Պաղը քէրէ էօրտէք եուվասընը պիր չիթ վէ եա չա-
լը քէնարլարընտա եափըպ օրատա քօլօքայա օթու-
րուր , վէ արթըք դայպ օլտու զանն օլունուրքէն
եհմ եհմէք իշիւն քօլօքասը իլէ պէրապէր թալուք

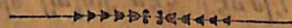
պահչեմինէ չըքա կելիր : Էյէր եուվաար արանըլըպ պուլունուրսա , վէ սիր սէրէթ վէ եա պիր սիրէր ալթընա քօնըլմաք միւմքին օլուրսա հիչ տօքընմայըպ էօյլէճէ օլադըլ եէրտէ պրագմայը վէ եալընըլ կիւնտէ պիր տէֆա տիչի էօրտէյէ եէմ վէ սու վէրմէլի տիր :



ԷՕՐՏԷՔ ՔՕԼՕԶՔԱՍԱՐ

Էօրտէք ճիվճիվէրինէ սըճաքըք լաղըմ օլտուղուն տան , էօրտէյին քօլօչքայա օթուրմաաընը միւմքին օլտուղու դատար կէրի պրագմայը տըր :

Էօրտէք քօլօչքասը 30 կիւն սիւրէր . էօրտէքլէր քօլօչքալարընը կիղլէմէք խթէրլէր . քօլօչքատա պուլունան էօրտէքլէր ալթլ ումում քէօթիւ (չար) օլտուրլարընտան , ճիվճիվէրի եումուրթատան չըքար չըքմաղ էքսէրիա վալիտէլէրինտէն այըրմայա մէճպուրլէյէթ հասըլ օլուր . զիրա էօրտէքլէրին քէօթիւ օլմասընտան նաչի ճիվճիվէրինէ լայըրը կէ պաղըլմապ :



ԷՕՐՏԷՔ ԵՈՒՄՈՒՐԹԱՆԵՐԸ

ԹԱՎՈՒԲԱՐԸՆ ՔՕԼՕԶՔԱՆԱՄԱՍԱՐ

Թաւուրլար էօրտէք եումուրթալարընը քօլօչքալանտըլըպ պիլէրլէր . թաւուղլարըն չըքալարըլ էօրտէք ճիվճիվէրի քօլօչքայա օթուրմապ տէնիլմէր :

խաթա տըր : Թաւուր էօրտէք ճիվճիվէրին շէֆրաթի քալպիյէ (խանդաղատանք) իլէ սէվէր , լաքին ճիվճիվէր թաւուղա իթտաթ էթմէղլէր . էքսէրիա պիչարէ թաւուր պիր եէյէճէք պուլտըրտա վէ ճիվճիվէր սույա կիթտիքլէրինտէ նաֆիլէ պաղըրըպ չըղըրըլ վէ սույըն քէնարընապ մէլիլ մահղուն տուրուպ պաքար . լաքին պաղըլ քէրէ ճիվճիվէր սուտա պիր քաղայա ուղըպաճաքլարընը ֆէհմ էտէրէք անլարը քուրթարմաք իչիւն սույա աթըլըպ ճիվճիվէրին ուղըունա քուրպան օլուր : Էօրտէք ճիվճիվէրի սիւտ նինէլէրինի քէնտի ախլաքլարընա ույկուն օլմատըղընտան , հէր նէ քատար պիր վալիտէյէ տահա միւհթաճ իսէլէր տէ , չաքուր թէրք էտէրլէր :



ԷՕՐՏԷՔ ԺԻՎԺԻՎԼԵՐԻ

Փաղլարըն պէօյիւտիւմէսի , ճիվճիվէրի , վէ հաստալըրլարը հաքըրնտա սէօյլէտիլիմիլ շէյէր էօրտէքլէր հաքըրնտա տաթի իճրա օլունուր . եալընըլ էօրտէքլէր խուսուսի իլէ կէնճիլէրլէրինտէ զիյաաէ սույու սէվտիքլէրինտէն , հաւուղ վէ եա կէօլ վէչասըլ սու պուլունմայան եէրտէ էօրտէք պէսլէմէք ճայիլ տէյիլ տիր : կէօլ վէ եա տուրկուն սու պուլունմատըլը վաքըթտա քիւչիւք պիր հաւուղ եաքըպ իչինէ քույու սույու տօլտուրմալը վէ պու սույու վաքըթ վաքըթ թաղէլէմէլի տիր : Եէմի հաւի (պարունակող) օլան քապ իչպու

հասկացան հանրաքայլ իւղեքինի պիր սեբէթ իւն
էօրթմէլի տիր, լաքին սեբէթին հարըը եւմ վէ
տիկէր հարըը սուլուն իւղեքինտէ պուլունմաք շարթը
իւն. պու վէչ իւն էօրտէք ճիվճիվէրի սուլըն իչիւտէն
սեբէթին ալթընա կիրիպ եւմէրինի եւրէր: Պէօյլէ
պիր հավուզա մալիք օլան էօրտէքէր աղըր աղըր պէօ-
յիւրէր վէ պիր վաքըթ կէլիք քի պէօյլէ պիր հավուզ
քիֆայէթ էթմէզ:

էօրտէք ճիվճիվէրինէ
հաղմուրըն զարարը օլան թէ սիրի

էօրտէք ճիվճիվէրի տօղտըլարը կիւն էօթէյէ պէ-
րիյէ քօշարլար, վէ էյէր մանի օլմազսա սուլա տախի
կիտէրէր: Լաքին էքսէրիա տօղտըլարը մէվսիմ տահա
սուք օլտուղունտան, սուլըն քէնտիւքինէ զարարը օ-
լուր. պունուն իչիւն 3 վէ եա 4 կիւն հանլարընտա
չուքուր պիր քապ տէրունինտէ սու պուլունտուրմաք
լաղըմ տըր, խուսուսի իւն թավուքտան չըքմըչ օլուր-
լար իսէ: Եաղմուր սաիր ճիվճիվէրէ զարարը օլտըղը
կիպի էօրտէք ճիվճիվէրինէ տէ զիւտան կէթիւրի. կէ-
րէք հաղմուրտան վէ կէրէք եւմ եւմէք իչիւն քէնտի-
ւքինէ մախսուս սեբէթէ կիթմէք իչիւն կէօլտէն կէ-
չէրքէն պիրպիրէրի իւղեքինէ տէվրիւքէք ըսլանըրլար
իսէ թիւլէրի պիրպիրինէ հաղըը քի էյէր պունուն
չարէսինէ պաքըլմաղ իսէ թէլէֆ օլուրլար: Պէօյլէ ըս-
լանմըչ էօրտէք ճիվճիվէրի թէքքարէն սուլա սալտը-

լըպ օրատա պրաքմալը քի քէնտի քէնտիւքինէ երքա-
սընլար, սօնրա աթէչի քօշ օլմուչ պիր օճադ էօնիւ-
նէ եւրէչտիրիպ եւմէրի օրատա վէրիւր. աթէչին սը-
ճաքըլընը հազը էթտիւքէրինտէն աթէչէ աթըլըպ
տա հանմամալարը իչիւն օճաղըն էօնիւնէ պիր թէլ
քաֆէա քօնուլուր. պէօյլէճէ քուրուլուպ ըսընըրլար վէ
եւնիտէն հայաթ պուլուրլար. էյէր պէօյլէ եալիւ-
մալըպ տա ըսլանմըչ օլտըլարը հալտէ թէլը օլունուր-
լարսա էօլիւրէր: Պիր հաֆտալըք էօրտէք ճիվճիվի
հաղմուրտան ըսլանալըքտա թէլէֆ օլուր, լաքին պիր
հավուզտա վէ եա պիր կէօլտէ էյլէնիւրէրտէ զարար
վէլմէզ:

ԷՕՐՏԵՔ ՃԻՎՃԻՎԼԵՐԻՆԻՆ ԶԵՏԱՍԵ

էօրտէք ճիվճիվէրի բէք զիւտտէ բիւ պօղաչ օլուպ
տայիմի սուրէթլէ եւմէք վէ իչմէյէ իճթիյաճլարը վար
տըր. պիր եէյիւքէրինտէ թավուքլարտան աղ եւրէր
իսէտէ ֆէվզէլաւէ պիր չարուքուք իւն եւտիւքէրինի
հազմ էտէրէր, պունուն իչիւն կիւնտէ ալթը վէ եա
սեքիզ տէֆա եւմ վէլմէք լաղըմ տըր: Ըսըրլան քաղ-
լարտան զիւտտէ էօրտէքէրէ եալար. օթ քըյաճաք
ալէթ էօրտէքէրէ վէրիւքէք օթլարը քըյաճաք իչիւն
տախի գուլլանըլըր. ըսըրլանլարը զայէթ ինճէ քիւչիւք
չէրիտէր թարղընտա քէսիպ ըսլանմըչ քէրէք վէ եա

ունըռ քէբէք իլէ քարըշարըրըր : Էօրտէք ճիվճիվէրինէ սալաթա վէրիլըր իսէ իսհալէ օղըրըլար . ըսըրղան նա- տիր օլուրսա , սալաթա իլէ ըսըրղան միւթէվալիէն (փոփօխակի) վէրիլէպիլըր :

Էքսէրիա օլուր քի էօրտէք ճիվճիվէրի տօղտըլարը- նըն պիլինճի հափտասընտա լայըգը իլէ եէյէմէյիպ օլ գատար զայիֆլարըլար քի չօղու էօլուր , պու տա օնլա- րը ֆէնա պէսլէմէքտէն իլէրի կէլըր . ֆիլճագիգա ալէլ ումում ուփատըլմըլ քուրու վէ եա ըսլատըլմըլ էքմէք իչի վէրիլմէք ատէթ օլմըլ իսէ տէ , քուրու էքմէյի կիւճ եուտտըլար . ըսլանմըլ տա էօրտէքլէրի թըգար . տօղրանըլմըլ ըսըրղան եաբըադլարը իլէ գարըլըգ քէ- բէք էօրտէք ճիվճիվէրի իչիւն պէսլէյիճի պիլը զըտա օլմայըպ , քիֆայէթ իտէճէք գատար եէմէտիլէրինտէն թէլէֆ օլուրըլար : Էօրտէք ճիվճիվէրի իչիւն էն ալա զըտա շհրէյէ տէնիլէն շէյ տիլ : Շէհրիյէ սուտա բի- շրիլիպ ըսըրղան վէ ունըլ քէբէք իլէ եաբըլան եէմէ գարըշարըլարադ վէրիլտիքտէ ճիվճիվէր հըրօ իլէ եէր- լէր : Իշթէ եէմ եէմէմէգլիքտէն թէլէֆ օլաճագ պիլը էօրտէք ճիվճիվի պէլ օն բարալըք շէհրիյէ իլէ գուր- թարըլըր :

Էօթէտէ պէրիտէ կէզմէք էօրտէքլէրէ լաղըմը օլ մատըղընտան մէքալարա կէօնտէրմէքտէն սարֆը նաղար էտիլըր . լաքին պուճուն իլէ պէրապէր տայիմ իւլ էվ- գաթ գաբայը պիլը թալուգ պահէյի էօրտէքլէրէ էլ- վէրիչի օլմատըղընտան թալուգ ճիվճիվէրի հազղըն- տա սէյլէտիլէրիմիլ էօրտէքլէրէ տախի իճըա օլունա-

պիլըր : Օթ եէյիլէրի քաղարտան աղ իսէ տէ եինէ օթլանըլար . թալուգլարտան զիեատէ էթ եէյիճի օ- լուպ անլարա աթըլան էթլէրին քեաֆֆէսինի տէ եէր- լէր : Եէմէքլէրէ գօնմայան էթ բարչալարը վէ հատտա ֆարէ տախի (էյէր ֆարէլէր հէր քանղի զէհր իլէ զէ- հրէնմէմիլ իսէլէր) վէրիլըր :



ԷՕՐՏԷՔ ԺԻՎՃԻՎԼԵՐԻՆԻՆ ԵԵՆԵՄԷՔ ՎԱԳԹԻ

3 վէ եա Է այլըք էօրտէք ճիվճիվի քէմալէ վարմըլ օլաճաղընտան , քանատ ուճլարը քույրուղունուն իւս- թիւնտէ պիլպիլըլէրինէ քալուշտուքլարը վաբըթտա եէնիլէպիլըր . ֆիլվաքի պու վաբըթտա սէմիլ օլմաղ իսէ տէ , էյէր էյի պէսլէնմիլ իսէ , էթլի օլուր :

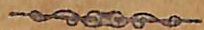
Խիւլասայի քէլամ էօրտէքլէր հէմ քօլայ վէ հէմ չա- բուք պէյիւրլէր :



ԷՕՐՏԷՔԼԵՐԻՆ ՂԸՏԱՍԸ

Էօրտէքլէրի պէսլէմէք իչիւն բանճար հէմ իտարէլի վէ հէմ միւքէմմէլ պիլը զըտա տըր . էօրտէքլէրէ իլք տէֆա բանճար վէրիլտիքտէ կակալայըպ հազղ էթմէղ- լէր կիպի կէօրլանիւր իսէ տէ , աղար աղար ալըլըլար , վէ օլ քատար սէվէրլէր քի պիլը տաքիքատա եէյիպ պի-

Թիրերէր : Պու նեվի զըտա Էօրտէքէրի օլ քատար միւ-
քէմէյէն (կատարեղայէս) եաղլանալըրը քի Էօրտէք-
էրի , սէմիդէմէք իչին , պիր եէրէ հապսէթմէյէ հա-
ճէթ դալմազ , վէ եաղլարը տախի պէհազ վէ դաթը
օլուր : Լաքին պու նեվի զըտա իլէ իքթիֆա (բաւակա-
նանալ) օլունմազ (խուսուսի իլէ Էօրտէքէր քաղալը
պիր Թափուք պահչէսինտէ եաշամաքտա իսէլէր) . բիշ-
միշ բաթաթէս վէ եէր էլմասը , գապազ , շալկամ ,
գըրմըրը Թուրք տախի եարար . քէզալէք Թափուքլարա
վէրիլէն պիւթին հուպուպաթը վէ պունլարըն ունլա-
րընը եէրէր . սալլանկէօզ վէ սօղլուճան եէմէք իչին
Թօրթաղը էլէլէմէտիքլէրինտէն , պահչէլէրէ զարարը
օլան պէօճէքլէրի Թէլէֆի էթտիրմէք իչին պահչէլէրէ
սալը վէրիլէր քի բէք օլ քատար չօք զարար կէթիւ-
մէղլէր պահչէլէրէ :



ԷՕՐՏԵՔԼԵՐԻ ՍԷՄԻՐԹՄԵՔ

Էօրտէքէր՝ քաղլար կիպի սէմիրաիլիր . չօլ տէրէճէ-
յէ քատար սէմիրաիլիր քի եէրէլէրինտէն քըմլոտանա-
մազլար , քաղլար իչին օլաղը միսլիլի Էօրտէքլէրին
յունուար վէ վիտրվար ալլարընտան պաշլայարաք սէ-
միրաիլմէի կիւն օլուր չիթթիլէմէք զէմանը օլաղը իչին :

Էօրտէքլէր քօղա պէօճէքլէրինի փէք զիտտէ սէվէր-
լէր , պու պէօճէքլէր Էօրտէքլէրին էթլէրինէ ֆէնա

պիր լէղէթ վէրիլէր խէտէ , սէմիրաիլմէնին սօն օն
պէշ կիւնլէրինտէ աիկեր եէմէր տախի վէրի-
րիլիր իսէ օլ լէղէթ դայալ օլուր : Քօղա պէօճէքլէրի
իլէ զըտալանան Էօրտէքլէր ինանըմազ տէրէճէտէ չա-
փուքլըք իլէ պէօյիւլլէր , լաքին պիր կէօլ վէ եա պէօ-
յիւք պիր հալուզ պուլընմաք բէք լաղըմ տըր . քօղա
պէօճէքլէրի եէյէն Էօրտէքլէր քըղաճարարընտան վա-
քըթ վաքըթ սալթա վէ սայիր օթլար վէրիլմէք վա-
ճիպ տիր :

Սէրպէսթ կէղէն Էօրտէք , սէրպէսթ կէղէն քաղտան
տաշա քօղալըք իլէ սէմիրիլ : լաքին սէրպէսթ օլարաք
սէմիրմէսի մահպուս օլարաք սէմիլլէմէսինտէն ուղուն
սիւրեր , սէրպէսթ օլարաք սէմիլլէթմէք ուսուլի պիւ-
թին Էօրտէք սիւրիւսինէ եալմաք իլթիլա էտէր ,
հալպուքի մահպուս օլարաք սէմիրթմէ ուսուլի սիւրիւ-
իլինտէն ինթիլապ օլընան Էօրտէքլէր հարքընտա իճ-
րա օլընըր : Սիւրիւտէն սէմիրթմէք իչին սէչիլէն Էօր-
տէքլէր մահպուսիլլէրինին իլք կիւնլէրինտէ զալֆ-
լարլար . սէրպէսթ պուլընտան արքատաղարընըն սէպէ-
րինի ալմամալը ալըլար , զիրա անպարա քալուշմաք ար-
ղուսընտան նաչի սէմիրմէլէրի իթթիլալէ (չիթթումն ,
խառնակումն) օղար :



ԷՕՐՏԵՔ ՔԻԻՄԵՍԻ

Էօրտէքլէրի Թափուք զիւմէսինտէ եաթըրըղալիլիր ,
լաքին քիւմէսին Թիւնէքսիլ Թարաֆընտա պուլընմալը

տրրլար զիրա թավուլար հօրտէքերին իւզերինէ թէրա-
ւերեր քի ֆէնա տըր : Էն էյիտի հօրտէքերէ այրընա
պիր քիւմէն եաբմայը տըր զիրա հօրտէքերին ախլարը
թավուլարըն ախլարընա պէնդէմէզ, հէմտէ սիւրիւ ի-
ւէ հօրտէք պէսյէնտիյի վաքըթտա այրընա պիր հօրտէք
քիւմէսի մութըսը լազըմ տըր : Էօրտէք քիւմէսերինին
թէմիզիյինէ թավուք քիւմէսինտէն զիւտտէ պաքմայը
տըր զիրա թիւնէք իւզերինէ չըքմայըս եհրտէ եաթար-
լար : Էօրտէք քիւմէսերինտէ թիւնէք եաթմամայը տըր .
հօրտէքեր թավուլարտան տահա կէճ քիւմէսէ կէլիր-
ւեր , պոււնըն իչիւն ախշամլարը պիւթիւն հօրտէքեր
քիւմէսէ կիրմէտիքտէն սօնրա քիւմէսի քարամամայը
տըր : Քիւմէսին զէմինի իւզերինտէ սոման եայմայը վէ
սըք սըք թաղէլէմէյի տիր . վէհասըլ քիւմէսէքին թէ-
միզ վէ սըհհի օլմադնա տիքքաթ էյլէմէյի տիր :

Էօրտէքէր լայքըը իւէ պէսլէնիլիտէ հասըլաթլարը
եօլունտա օլուր : Էօրտէքէր թավուք , քաղ , հինտի վէ
սայիրէտէն տահա աղ նաղիք տիրէր , չաքուք սէրբիլի-
ւեր , պէսլէնմէլէրի վէ սէմիրթիլմէլէրի քօլայ տըր . Փաղլա
քալան եումուրթալարը եանի քօլօքքալանտըրամատըզլա-
րընը թավուլարըն ալթընա քօնըլըր , վէ պու հալ էք-
սէրիա ինրա օլունուր . զիրա չօք հօրտէքէր քօլօքքայա
օթուրմաղլար . պիր տէ սու պուլունմատըղը հասէպի
իւէ հէր եհրտէ հօրտէք պէսլէնէմէտիյինտէն թավուք ,
հինտի , վէ քաղտան տահա պահայը սաթըլըր :

Ատի ճինտէն պուլընան սէմիզ պիր հօրտէք 11½ օք-
քա , վէ իրի ճինա հօրտէք 3-3½ օքքա չէքեր :

ԹԱՎՈՒՔ , ՀԻՆՏԻ ՎԷ ՔԱԶԼԱՐԸ

ՔԵՍՄԷՔ ՎԷ ԹԵՐԳԻՑԷ ԷԹՄԷՔ ՈՒՍՈՒԼԻ

Հայվանաթը մէզքիւրէյի , եհտիքէրինի թէքմիլ հաղմ
էթտիքտէն սօնրա , քէսմէք լազըմ տըր . Էն էյիտի սա-
պահլէյին աճ դարնընա քէսմէյի տիր . էյէր կիւնտիւ-
զիւն վէ եա աքչամ քէսմէք իճապ էտէրսէ 8 վէ եա
10 սաաթ աճ սաղլատըքտան սօնրա պօղաղլամայը տըր :



Հայվանաթը մէզքիւրէյի քէսմէք իչիւն կերէք ա-
ղըղլարընտան պէյինլէրինէ գատար ուճու զայէթ սիւլ-
րի պիր պուչաք սօգուլուր , վէ կերէք պօղաղլարընըն
թիւլէրի եօլունտուքտան սօնրա զայէթ քէսլին պիր
պուչաք իւէ պօղաղլանըր : Պիր տէ պիր մաքաս ալը-
նըպ մաքասըն պիր գօլու հայվանըն աղղընա սօգուլա-
րագ տիլինին իւթ թարաֆընտաքի պէօյիւք տամար-
լարտան պիրիտի քէսիլիր քի հայվանլար չաքուք էօլիւր :
Հայվանը հէր քանզի ուսուլ իւէ քէստիքտէն սօնրա
քանը աքմաք իչիւն բէնչէլէրինտէն պաշ աշաղը թու-
թուլուր . զիրա հայվանաթը մէզքիւրէյին էթլինին պէ-
եաղլըղը քանլարընըն թէքմիլ աղմասընա պաքար . հայ-
վան քէսիլտիքտէն սօնրա բիչիրմէք վաղթի կէլինճէյէ
գատար իւզերէրի հօրթիւլմէյէրէք սէրին վէ եիւքսէք
պիր եհրտէ ասմայը տըր :



ԻԶԼԵՐՆԻ ՊՈՅՈՒԹՄԱՆ

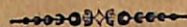
Հայվան քեսիկիս Եօլտիւքտէն վէ քաննըն արմատը քեսիկիւքտէն սօնրա պաղըրսաքլարընը չըքարմալը տըր . պաղը մէմէքէթլերտէ վէ ալէլիուսուս հէր եհրտէ պունը իճրա Էթմէտիքլերինտէն պաղըրսաքլար չըքարմալը հայի վաքըթ հայվանըն իշինտէ քալըրսա Էթինէ Փէնա պիր լէգէթ վէրիք : Հայվանըն պաղըրսաքլարընը չըքարմալը իշին մաքատընա բարմաք սօքըլը պաղըրսաքլարըն մաքատա եաքըն օլսն սօն վաքըսաք երթըրլարաք չէքմէլիտիր , չէքաիքճէ պաղըրսաքլար տըշարը չըքար : Լաքին չէքէրքէն եալաշ եալաշ չէքմէլիտիր քի պաղըրսաքլար քօքմասըն . Էյէր քօքարսա հիշ թէլաշ Էթմէլիկալ եինէ քօքան ուճընը պուլարաք տըշարը չէքիլիր : Պաղըրսաքլար չըքարքտան սօնրա հայվանըն իշինտէ եալընըգ քարա ճիյէրի վէ թալըղը քալըր քի հիշ զարար վէրմէգ :

ՀԱՅՎԱՆԱԹԸ ՄԵՋՔԻԻՐԷՆԻՆ

ԹԻԻՅԼԵՐՆԻ ՆՈՒՄԱՐ

Հայվան քեսիկիս Եօլտիւքտէն տէրաքալ սօնրա թիւլերինի եօլմալը տըր . Էյէր սօուրսա Էյի եօլընմալ : Պիր Էլ իլէ պիր քաշ թիւլի պիրտէն չէքմէլի . վէ տիկէր Էլ իլէ տէրիսինի թուլթմալը քի երթըրլմասըն . զիրա եօլարքէն տէրիսի սօյուլան հայվանլարըն կէօրիւնիլի հէմ չիրքին օլալ վէ հէմ քըլմիթլերի աղալըր :

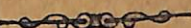
Հայվանըն թիւլերինի եօլտըքտան սօնրա , տայիմա պիր թաղըմ թիւլէր վէ գըլար գալըր քի բարմաք իլէ թուլթուլալ գօքարըլամալ . պունուն իշին թիւլէրի եօլունմուշ հայվանլար ալէվլի պիր ալթէշէ կէօսթէրիլիր :



Հայվանըն թիւլերինի եօլտըքտան վէ ալթէշէ կէօսթէրտիքտէն սօնրա իւգէրինէ Էլ իլէ պաամալը քի գարնընըն եաղը մէյտանա չըգսըն . այաղլարընտան պաղլանը պսըլըր , վէ քանատլարընըն ուճը սըրթընա տօղլու տէօնտիւրիւլիր : Պաշընըն , քանատ ուճլարընըն , վէ քուլըրուղունուն թիւլէրի եօլունմալ . զիրա պուլարըն թիւլէրի Էքսէրիա սիւհաճ օլտուղունտան հայվանը սիւսիւ կէօսթէրիլէր վէ պէհաղլըղընը մէյտանա չըքարըրլար :



Քեսիկիլ հայվանլարը օայիր եհրլէրէ կէօնտէրմէք իշին սանտըքլամաք լաղըմ կէլտիքտէ , պիւսպիւթիւն սօուլմատըքտան սօնրա սանտըքլամամալը , վէ հէր պիրինի գապա քեհհատա սարըպ սաման իլէ տէօշէտիլմիշ պիր զէնպիւլ իշինէ եհրլէշտիլմէլի տիր :



ԷՕՐՏԷՔԼԷՐԻ ՔԷՍՄԷՔ ՎԷ ԹԷՐՊԻՅԷ ԷԹՄԷՔ ՈՒՍՈՒԼԻ

Էօրտէք քեսիլէճէյի վաքըթտա քանընը չըքարմամալը

տըր, զիրա քանը չըգարսա էթինին մաքաուլ օլան լէ-
ղէթի կիտէր: Ուճու զայէթ սիւրի պիր պուչաք վէ եա
պիր չըվալաղ աղղընտան թա պէյնինէ քատար սօ-
գուլարաք էօլտիւրիւիւր: Պիր տէ էօրտէյին պօյնուն-
տան թութուպ չարք կիպի չէվիրէրէք տահա քօլայլըք
իլէ էօլտիւրիւիւր: Տահա սըճաք իքէն թիւլէրի եօ-
լունուր վէ տիկէր հայվանլար հաղղընտա սէօյլէտիյի-
միղ կիպի պաղըրսաքլարը չըբարլըր: Էօրտէքլէրին
թիւլէրի ինճէ, քըսսա վէ եուվաքլաքճա վէ պինայէն
ալէյհ (հետեւաքար) ալա իսէ տէ տուն ֆիյաթլէ սա-
թըլըր քի խաթալը պիր ֆիքիր տիր:



ԹԱՎՈՒԲ ՊԱՀՉԵՍԻ ԿԱՅՎԱՆԱԹԸՆՏԱՆ

ՔԱՆ ԱԼՄԱԳ ՌԻՍՈՒԼԻ

Հայվանաթը մէղքիւրէնին իւչ եէրինտէն եանի քա-
նատը ալթընտան, պօյնունտան վէ իպիյինտէն քան ա-
լընըր:

ԴԱՆԱՏ ԱԼԹԸՆՏԱՆ ԴԱՆ ԱԼՄԱԳ

Պու ամէլիաթ պիր նէշտէր իլէ իճրա օլունուր, պիր
չաքընըն ուճու իլէ տախի եափըլապիլիր: Հայվան ար-
գա իւսթիւ եաթըրըլըպ տիկէր պիր ատէմ հայվանըն
քանատընը եայարաք թութար, քան ալաճաք ատէմ
տախի հայվանըն քօլթուղունա միւմքին մէրթէպէ եա-
ղըն պուլունան թիւլէրի եօլար, վէ քանատըն քէօքիւ-
նիւ իքի քաթ իրիք իլէ բէք չօք սըքմայարաք պաղլա-
տըքտան սօնրա օրատաքի սեահ քան տամարը շիշիպ
մէյտանա չըբար քի նէշտէր վէ եա չաքը ուճու իլէ
տէլէրէք քան չըգարըր:

Աքաճաղ քանըն մըգտարը հայվանըն պէօյիւքիւ-
յիւնէ կէօրէ 3-է տիրհէմ քատար օլուր:

Էյէր ալէթ քէսքին օլմաղսա տամարտա պիր շիշ
ղուհուր էտէր քի թուղլու սօուք սու իլէ եըքանըլըր:
Էյէր մէղքիւր շիշ, տամարտան քիֆայէթ մըգտարը
քան աքմաքտան էվէլ մէյտանա կէլիրսէ, օ պիր քա-
նատըն ալթընտան քան ալընըր. վէ շիշ տախի սէօյլէ-
տիլիմիղ կիպի թիմար օլունուր:

Քանատըն քեօքիւնիւն պաղը չօղիւտիւքտէ քան քէնտի քէնտինէ տուրուր . լաքին էյէր քան քէնտի քէնտիյէ տուրմաղսա (քի բէք նատիր տիր) քիւչիւք պիր իյնէյէ իբլիք կէչերիկիւ տամարը տիքմէլի տիր :

ՊՅՈՒՆՏԱՆ ՔԱՆ ԱԼՄԱԳ

Նինէ նէշտէր վէ եա չաքը քուլլանըլըր . պոյունտան քան ալմագ հէմ գօլայ վէ հէմ մուվաֆիագըլէթլի (յաշոզ) տըր . պոյնուն ետն թարաֆլարընտա պիրէր սիեհհ քան տամարը վար տըր քի պունլարտան պիրիսինտէն քան ալընըր . պոյնըն քան ալաճաք թարաֆընըն թիւյլէրի եօլունուպ պողաղ թարաֆընտան պիր քիւչիւք պաղ իլէ պողուլուր քի տամար շիշիպ մէյտանա չըքար , պու վագըլթտա տամար տէլինիպ քան չըքարըլըր : Պունտա տախի պաղ չօղիւտիւյի կիպի քան տուրուր . էյէր տուրմաղսա եօքարտա սէօյլէտիլմիզ կիպի իճրա օլունուր :

ԻՊԻԿՏԷՆ ՔԱՆ ԱԼՄԱԳ

Իպիկտէն քան ալմագ , դայէթ քէսըին պիր ալէթ իլէ իպլի պիր եերինտէն չիզմէք վէ եա իպլիյին քիւչիւք պիր բարչատընը քէսիպ չըքարմագլէ իճրա օլընըր :

Իպիկտէն քիֆայէթ տերէճէտէ քան աքըլթմագ իյիւն իպլիյին չիզիլմէյէն վէ եա քէսիլմէյէն թարաֆընը հաֆիֆճէ սըրմաք լաղըմ կէլիր :

ԹԱՎՈՒՔ ՊԱՅՁԵՍԻ ՀԱՅՎԱՆԱԹԸՆԱ ՄԱՆՍՈՒՍ

ԷՃԶԱՃԸԼԸԳ

Հայվանաթը մէզքիւրէյի սիւրիւ իլէ պէսլէյէնլըրն եանընտա պաղը իլաճլար պուլունմաք լաղըմ տըր քի , անլար տախի աշաղըտա պէեան օլունմուշ տուր :

1. ԱՂՐԸ ՏԻՆՏԻՐԻՃԻ ՍՈՒ

(Eau sédative)

Նիշատըր բուհու	16	տիրհէմ
Քեաֆիրի բուհու	02 ¹ / ₂	տիրհէմ
Ատի թուզ	16	տիրհէմ
Ատի սու	01	օքքա

Պիր սու քատէհի սու իլէ տօլտուրուլուպ 16 տիրհէմ թուզ իյինէ աթըլարաք էրիտիլիր . սօնրա պիր օքքալըք շիշէ ալընըպ 16 տիրհէմ նիշատըր բուհու իյինէ տօլտըրըլըր , վէ պունուն իւզէրինէ տախի 2¹/₂ տիրհէմ քեաֆիրի բուհու դամմ օլունարաք շիշէնին աղղընը պիր մանթար իլէ դարբատըրտան սօնրա էյիճէ չալըալանըր . սօնրա էրիմիշ պուլունան թուզ տախի շիշէնին իյինէ տօլտուրուլարաք թէքրար չալըատըրտան սօնրա կէրիտէ քալան սույուն թէքմիլի շիշէնին իյինէ տօլտըրըլուպ պիր տահա չալըանտըրտան սօնրա աղղը մանթարլանըր :

Պու սու գուլանըտըղը վաքըթտա չաքալամալը տըր-
եօքարտա թավուք հաստալըղլարընտա սէօյլէտիյիմիզ
կիպի, հայվանըն պաշը պու սու իլէ երքանըլըր, վէ
պօյնընտաքի թիւլէրին քէօքլէրինի ըսլաթտըքտան սօն-
րա իշպու սու իլէ ըսլատըմըշ պէզլէր հայվանըն պօյ-
նունա սարըլըր: Վէ պու երքայըշար չէրեք սաաթտա
պիր թէքրար օլունուր:

2. ԳԵԱՅԻՐԻ ԲՕՄԱԹԱՍԸ

Իշ եաղը եախօտ տօմուզ եաղը 30 տիրհէմ
Գեաֆիրի թօղու 08 տիրհէմ

Իշ եաղը վէ եա տօմուզ եաղընը պիր քապ տէրու-
նինէ քօյուպ, պունու տա սըճագ սույու հավի տիկէր
պիր գապ իշինէ քօյարաք եաղ էրիտիքտէն սօնրա,
քեաֆիրի թօղու իշինէ տէօքիւլիւր վէ պիր աղ վաքըթ
գարըշտըրտըքտան սօնրա չըքարըլըպ սօուտուլուր:

Եօքարտա թավուք հաստալըղլարընտա սէօյլէտիյի-
միզ կիպի հաստա օլան եէրէրէ սիւրիւլիւր: Քէզա
տիւճիք հաստալըղընտա վէ աղըղ քապարճըղընտա կա-
կանըն իշինէ սիւրիւլիւր: Քէհէլի բիւճէլէրին պաշարը-
նա սիւրիւլիւր:

3. ԷՅՐԷԼԹԻ ՕԹՈՒ

(Fougère mâle)

Պաղը մէմէքէթլէրտէ էյրէլթի օթունուն քէօքիւ վէ
եա եաքրաքըլըր բէք զիեատէ սուլունուր քի տէվշի-

րիլիպ թէմիզլէտիքտէն, վէ ֆուրունտա քուրութտուք-
տան սօնրա տէօքիւլէրէք թօղ էտիլըր:

Էյրէլթի օթունուն թօղու թավուգլարըն եէտիքլէրի
խամուրլարա գարըշտըրըլըր վէ եախօտ եալընըճա հէր
քանղի պիր ուն իլէ քարըշտըրըլըպ վէրիլըր: Պիր թա-
վուղա կիւնտէ 4-5 տիրհէմ վէրիլէպիլըր:

4. ԲԷԼԻՆ ՕԹՈՒ

(Absinthe)

Սիւրիւ իլէ թավուգ, հինտի, քաղ, էօրտէք պէսլէ-
յէնլէր թավուգ պահէսինտէ բէլին օթու եէթիշտիւ-
մէլի տիրէր: Բէլին օթունուն գօղուսունտան ուեուզ
պէօճէյի բէյտա օլմաղ:

Ալէլ ումում բէլին օթունուն եաքրաքըլըր վէ չիէք-
լէնմիշ օլան պաշարը տէվշիլիպ քուրուտուլտուքտան
սօնրա թօղ էտիլըր: Բէլին օթունուն տալըրը վէ ետը-
րաղլարը սուտա գայնատըլարագ սիւզիւլտիքտէն սօն-
րա ոույու գուլանըլապիլըր:

Բէլին օթու թօղու թավուքլարա վէրիլէճէք համուր-
լարա քարըշտըրըլըր: Եօքարտա սէօյլէտիյիմիզ կիպի
եաքըլան բէլին օթու սույու մէզքիւր համուրլարը եօ-
ղուրմագ իշին քուլանըլըր:

Բէլին օթու սույու հէմ գըզտըրըճը, հէմ ֆէրահ-
լանտըրըճը, հէմ հաղմ էթտիրիճի, վէ հէմ գուրա
տէօքիւճիւ տիւր:

5. ԲԵԼԻՆԼԻ ԳՈՒՐԱՊԻՅԷ

Խնճէ արփա ունու 1|2 օքքա
 Եռամուրթա աքը 1|2 տիրհէմ
 Շէքէր 25 տիրհէմ

Պունլարը եռամուրթա վուրուր կիպի էյիճէ վուր-
 տուքտան սօնրա քիֆայէթ տէրհէտէ բէլին եաբրադ-
 լարը վէ եա տալլարը իլէ եաբըլան սուտան քարըշտը-
 րըլըր սօնրա գուրապիյէ եաբարադ ֆուրունտա բիշիրիլըր :

Պու գուրապիյէլէր ուֆատըլլարադ դայիֆ, տէրման-
 սըղ, իշտահսըղ, քէհլէլի, սօղլուճանը բիլիճլէրէ վէ
 թաւուգլարա վէ սայիրէյէ վէրիլըր :

6. ՍԻՐՔԷՆՃԷՊԻՆ

(Oxymel)

Ատի պալ 2 գըսըմ
 Սիրքէ 1 գըսըմ

Պունլարը պիր թօբրաք քապ տէրունինտէ գայ-
 նաթմալը վէ եիւզիւնտէ պուլունան քէօբիւլիւ ալ-
 մալը . սօնրա պիր պէզտէն սիւզիւպ աթէշ իւզէրինէ
 գօմալը վէ շուրուպ գըվամընա կէլինճէյէ գատար քայ-
 նաթմալը տըր :

Իշպու սիրքէճէպին թաւուքլարըն տիլճիք հաստալըղընա,
 աղըղ քապարճըղընա վէ պուրուն նէզլէսինէ եարար :

7. ԹԵՆԹԻԻՌ ՏՍԼՕԷՍ

(Teinture d'aloès)

Ալօէս սիւքօթրէն թօղու 6 քըսըմ
 Իսպիրթօ 32 քըսըմ

Ալօէս սիւքօթրէն թօղունու (poudre d'aloès succotrin)
 Իսպիրթօ իլէ քարըշտըրըպ օլտըղը կիպի պիր իքի հաֆ-
 տա պրադըլըր վէ վադըթ վաքըթ չալքալանըր . սօնրա
 սիւզկիւ քեահատընտան սիւզիւլիւր :

Իշպու թէնթիւր եարալարը գաբաթմայա քուլլանըլըր :
 Իշպու թէնթիւրէ պիր աղ քեաֆիրի թօղու զամմ օ-
 լունուր քի քեաֆիրիլի թէնթիւր տ'ալօէս տէնիլիլըր :

Իշպու քեաֆիրիլի թէնթիւր 1|2—1 տիրհէմ քատար
 քուրսաքտա զուհուր իտէն հաղմըղըքտա իշէրտէն վէ-
 րիլիլըր , վէ տըշարտան տաթի քուրսաք իւզէրինէ քեա-
 ֆիրի բօմաթասը սիւրիւլիւր :

ՀԷՐ ԱՅՏԱ ԹԱՎՈՒԻ ՊԱՀՁԷՍԻ ՀԱՅՎԱՆԱԹԸ ՀԱԳԴՆՏԱ

ԻճՐԱ ԵՏԻԼԵԺԻԹ ԹԵՏՊԻՐԼԵՐ



ՅՈՒՆՈՒԱՐ

Հայվանաթը մեղքերէ սօուքտան վէ նէմտէն հըֆղ
օլունմալը տըրլար : Գիւմէս բօյրապա քարշը եաբըմըշ
պուլունուպ տա հայվանլար տախի սիւրիւ իլէ օլուրլար
իսէ քիւմէսէ պիր քիւչիւք սօպա քօյուպ կիւնտէ պիր
տէֆա եաղմալը տըր : Պունտան պաշգա գուլէթ վէ-
րիճի վէ քըղտըրըճը հուպուպաթ վէրմէլի տիր : Գաղ-
լար իլէ էօրտէքլէր նաղիք օլմատըքլարընտան օլ գա-
տար կէօղէթմէյէ (հսկողութիւն) միւհթաճ տէյիլէր
տիր : Էյէր հինտիլէր վէ քաղլար սէմիրտիլմէտէ իսէլէր ,
եինէ օնա տէվամ օլունուր , լաբին քուրաք վէ սըճաք
պուլունան ալըրճա պիր քիւմէստէ եաթմալը տըր լար :
Ենրէր տօնտուղու վաքըթտա հէր կիւն քիւմէս գա-
բուսունա սու գօմալը տըր քի հայվանլար գօլալըք իլէ
իշսինլէր :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Թաւուքլար իլէ հինտիլէր պաշլարլար եումուրթլա-
մայա : Թաւուք վէ եա էօրտէք եումուրթալարը հին-
տիլէրին ալթընա քօնըլըր : Գիւմէսին տիլարլարը քիրէճ
իլէ պատանա էաիլըր պէօճէքլէրին եումուրթալարընը
գըրմաք իշիւն :

Գօլօքրայա տէվամ օլունուր . քօլօքրայա օթուրմայան
քաղլարըն ինճէ թիւլլէրի եօլունուր . եուլաֆ իլէ պէս-
լէնէն թաւուքլար պօլ եումուրթա եաբմայա տէվամ
էտէրլէր : քիւմէսլէր դայէթ թէմիլ թուլթուլուր . իշիլէ-
ճէք սուլար տէյիշտիրիլիր :

ԱՊՐԻԼ

Թաւուք բիլիճլէրի իլէ քաղ բիլիճլէրի տօղմուշ պու-
լունուրլար . էվիլէրի սէնէնին թաւուք բիլիճլէրի իլէ
քաղ բալաղլարընըն քօլօքրալամասընա տէվամ էտիլիր .
էքսէրիա տօղտուքլարընըն պիրինճի հաֆտասընտա ու-
ֆատըմըշ էքմէք վէ սէրթ բիշմիշ վէ աօղրանըլմըշ եու-
մուրթա վէրիլիր . պու բիլիճլէր պիր քաղ հաֆտա հապս
էտիլիպ անճաք հալա դայէթ կիւղէլ օլտուղու վաքըթ-
տա վալիտէլլէրի իլէ պիրլիքտէ կէղմէքլէրինէ միւսաա-
տէ օլունուր . քըրաղըտան վէ եաղմուրլարտան բիլիճ-
լէրի սաքընմալը տըր . էօրտէք վէ քաղ ճիվճիլլէրի օլ
քատար նաղիք օլմատըքլարընտան 12-15 կիւնլիւք օլ-
տուքլարընտա քէնտի հալլէրինէ թէրք օլունապիլիր :
Հինտի ճիվճիլլէրի թաւուք ճիվճիլլէրինտէն տահա
զիւստէ տիքքաթէ միւհթաճ տըրլար :

ՄԱՅԻՍ

Կէնճ բիլիճլէր իլէ հինտի բալաղլարը սօուքտան վէ
նէմտէն հըֆղ օլունուր . քաղ իլէ քաղ բիլիճլէրի մէրա-

լարա կէօնտէրիւր . 2-3 սէնէլիք էհթիյար քաղ իլէ
էօրտէքլէրին ինճէ թիւլէրի եօլընըր . էօրտէք ճիվ-
ճիվլէրի ալա պիւր ղըտայա միւհթաճ տըրլար . հավա
ալըք օլտուքտա կէօլլէրէ վէ եա պէօյիւք հավուղլարա
կիթմէլլէրինէ միւսաատէ օլունուր . թավուքլար ար-
թըք քօլօքքայա օթուրտուլմաղ :

ՅՈՒՆԻՍ

Սաթըլաճաք բիլիճլէրի սաթմայա պաշլանըլըր . էհ-
թիյար քաղլարըն ինճէ թիւլլէրինի եօլմայա տէվամ օ-
լունուր . քաղ բալաղլարը իլէ հինտի բալաղլարընը մէյ-
վէ պահէլլէրինտէ վէ եա չիմէնլիքլէրտէ օթլատըլըր :

ՅՈՒԼԻՍ

Պրաքըլմաղ քի թավուքլար քօլօքքայա օթուրտունլար
բէք սըճաք հավալարտա եալաքլարըն սույու տէյիշտի-
րիլիւր . քաղլար մէրալարտա օթլամայա տէվամ էտէրլէր :

ՕԳՈՍՏՈՍ

Քաղլար իլէ հինտիլէր պիչիւմիշ պուղտայ վէ արբա
թարլալարընա կէօնտէրիլիւր վէ արշամլարը կէլտիքլէ-
րինտէ այրըճա եէմ տախի վէրիլիւր . պաշլանըր քըշ ի-
չիւն եումուրթա սաքըլմայա . քաղլարըն թիւլլէրի եօ-
լունուր : քաղլարը սէմիլթմէյէ պաշլանըլապիլիւր :

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Իլք պահար քօլօքքատընտան պուլունան թավուքլար ,

հօրօղլար վէ էօրտէքլէր սաթըլըր . հինտիլէրին վէ քաղ-
լարըն սէմիլտիլմէսինէ պաշլանըլըր : Պու հայվանլարըն
րահաթ տուրմալարը իչիւն սանտըք վէ եա սէրէթ իչ-
լէրինէ եէրլէշտիլմէլի տիւր :

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Քաղլարըն վէ եա հինտիլէրին սէմիլտիլմէսինէ տէ-
վամ օլունուր . թավուքլարըն եումուրթլամասը իչիւն
եուլաֆ վէրիլիւր :

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Պիրինճի սէնէնին ղաիֆ հայվանլարընը սաթմայա տէ-
վամ էտիլիւր . քիւմէսլէր սօուքտան , նէմտէն , սամաար-
լարտան վէ կէլինճիքլէրտէն հըֆղ վէ վիքայէ էտիլիւր :
Քաղլարըն վէ հինտիլէրին սէմիլտիլմէսինէ տէվամ օ-
լընըր :

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Քաղլարըն վէ հինտիլէրին սէմիլտիլմէսինէ տէվամ
օլընըր . էթրաֆ մահալլէրտէքի սուլար տօնմըշ իտէ թա-
վուքլարա ըլըճաք սու վէրիլիւր :

ԻՆԻՍՍԵՄԲԵՐ



unpublished. Some of the most interesting
and valuable of the papers of the
late Dr. H. C. Brown, of the University of
Michigan, are now in the hands of the
University of Michigan.

University of Michigan, Ann Arbor, Mich.
June 10, 1881.

Dear Sir,
I have the honor to acknowledge the receipt
of your letter of the 10th inst., and in reply
to inform you that the same has been forwarded
to the proper authorities for their consideration.

I am, Sir, very respectfully,
Yours, very truly,
J. W. Brown



ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0542169

